

J e g y z ő k ö n y v

**az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága, a Fenntarthatóság Felé Egyesület, a
Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat és a Magyar Természetvédők Szövetsége**
2011. február 1-jén, kedden 10 órakor
az Országház Vadász termében
megtartott konferenciája első napján elhangzottakról

Tartalomjegyzék

Megnyitó, üdvözlés	3
Dr. Turi-Kovács Béla köszöntője	3
A víz védelme az EU szakpolitikákon keresztül	5
Vízminőséget veszélyeztető tevékenységek	18
A cianidos bányászat uniós betiltásának civil lehetőségei – külföldi kezdeményezések	39
Panelbeszélgetés - előadások	47
Jávor Benedek, a Fenntartható fejlődés bizottsága elnökének zárszava	57

Napirendi javaslat

1. A víz védelme az EU szakpolitikákon keresztül
2. Vízügyi tevékenységek veszélyeztető tevékenységek
3. A cianidos bányászat uniós betiltásának civil lehetőségei – külföldi kezdeményezések

Elnököl: **Kepli Lajos** (Jobbik)
Dr. Turi-Kovács Béla (Fidesz)
Dr. Aradszki András (KDNP)
Jávor Benedek (LMP)

(A konferencia kezdetének időpontja: 10 óra 5 perc)

Megnyitó, üdvözlés

DÖNSZ-KOVÁCS TEODÓRA (Fenntarthatóság Felé Egyesület): Jó napot kívánok! Üdvözlöm önöket a mai konferenciánkon, amely az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottságának, a Fenntarthatóság Felé Egyesületnek, a Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózatnak és a Magyar Természetvédők Szövetségének a közös konferenciája, és vízvédelmi kérdéseket kíván a mai napon körüljárni.

Tisztelettel köszöntöm államtitkár urat, elnök urakat, a képviselő urat, Íjjas professzor urat és minden kedves vendégünket. Azonnal átadom a szót Turi-Kovács Béla elnök úrnak. Annyi technikai információt szeretnék megosztani és kérni önöktől, hogy minden egyes hozzászólásra, amikor kérdésekre, hozzászólásokra nyílik lehetőség, várják meg, amíg a mozgó mikrofonok odaérnek, és természetesen minden előadótól is azt kérem, hogy használják a mikrofonokat, mert a konferenciáról hangfelvétel készül és a tolmácsolás is csak így lehetséges.

Felkérem Turi-Kovács Béla alelnök urat a megnyitó megtartására.

Dr. Turi-Kovács Béla köszöntője

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (Fidesz): Hölgyeim és Uraim! A szokás - mint ahogyan kezdtem az előbb – és a hagyomány az, hogy a parlamenti szünet egyfajta uborkaszeton. Ha nyár van, ha tél, ilyenkor a politika meg szokott egy kicsit állni. Ez ma nem így van. Önök tapasztalhatják, hogy a világban, különösen az utóbbi napokban hatalmas változások indultak el. Ezek a változások Magyarországon jóval korábban elindultak, már a választások után azonnal. Olyan változások indultak meg, amelyeknek a politikai irányvonala világos és tiszta, azt gondolom, aki nem akarja önmagát és társait megtéveszteni, annak látnia kell az irányt. Más a helyzet egy kicsit a gazdasági jellegű – és ami minket érdekel –, a környezetvédelmi ügyekben is. Ezekben a területeken maradt jócskán tisztázatlan feladat.

Az a helyzet, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy az egyértelmű kell legyen mindannyiunk előtt, hogy az elkövetkezendő nemcsak néhány év, meglehet, hogy évtized arról fog szólni, hogy sikerül-e Magyarországnak kitörni abból az adósságcspadából és abból a társadalmi-gazdasági válságból, amelybe belesüllyedt. És itt mindenkinek erőfeszítéseket, mindenkinek a legjobb énjét kell odatenni, melléteni az ügyeknek. Ez várható el tőlünk is, akik zöldügyekben vagyunk érdekeltek.

Az elmúlt hetek olyan viharokról szólnak, amelyek meggyőződésem szerint mesterségesen vannak felkorbácsolva, és amelyek mindent eluraltak. Ma a médiáról szól minden. Ma arról szól minden, hogy van-e Magyarországon médiaszabadság. Most eretnekügyeket mondok: médiaszabadság az egész nyugati világban is van, akinek van és van, akinek nincs. A médiaszabadság nagyrészt azon múlik, kik azok, akik finanszírozzák azt a fajta médiát, amelyet szabadnak mondunk, kik azok, akik ezt irányítani tudják, kik azok, akik ezt használhatják. Az én meggyőződésem szerint a nyugat-európai országokban médiaszabadság van, Magyarországon ma a médiaszabadság legfeljebb olyanokat korlátoz, mint engem, kiszagdat. Mert itt akkor jelenek meg, hogyha csak valahol véletlenül megjelenhetek. És ezt világosan kell látni, és egyértelműen kell látni, hogy egy kicsit a zöldvilág is olyan helyzetbe került, hogyha nem botrányok útján jelenik meg, akkor bizony a nép java kevésbé érdeklődik.

Ne törődjünk ezzel semmit se, drága barátaim, mert nem ez számít. Az számít, amit mi le tudunk tenni az ország asztalára. Az számít, amit mi el tudunk indítani az elkövetkező időkben azért, hogy Magyarországon egy olyan megújuló gazdaság és megújuló társadalom legyen, amelyben az a fajta zöldvilág, amelyhez tartozunk, kiveszi a részét, kiveszi a munkából és reményeim szerint az eredményeiből. Fölmerült az elmúlt hetekben az is, hogy

az elkövetkezendő időben megmutatkozó programokban kevésbé vagy nem eléggé jelenik meg az a fajta zöldigény, amely zöldgazdaság, zöldadó, sok minden másban szerepel. Én azt gondolom, hogy e tekintetben nagyon erős mérsékletet kell tanúsítanunk.

A magam részéről nagyon határozottan úgy gondolom, hogy igen, nagy szükség van a megújuló energiára, de ennek az országnak, Magyarországnak azok az erőforrásai, amelyek rendelkezésre állnak, úgy kell, hogy felhasználásra kerüljenek, hogy azok a legcélszerűbbek legyenek és nem egy külföldi előírásnak, hanem a hazai igényeknek feleljenek meg. És ez összeegyeztethető azzal a fajta zöldszemlélettel, amivel reményeim szerint ma a többség gondolkodik.

Hogy konkrétan mire gondolok? Világosan meg kell tudni mondani például az energia területén, hogy melyek azok az alternatív energiák, melyek azok a zöldenergiák, amelyek Magyarország számára hasznosak, szükségesek és támogathatók, de nem kell küszködni olyanokkal, amelyek még kiforratlanok, és amelyeknek majd még a jövőbeni hasznosságában vegyenek csak részt azok, akik eddig nagy haszonélvezői voltak a fosszilis energiáknak. Tegyük le mellé azt a pénzt, amit le kell tenni, hogy az a számunkra is hasznos tudjon lenni, előnyös tudjon lenni.

Bizonyára ma szó lesz a Duna-stratégiáról, ami számunkra nagyon fontos, az induló európai uniós elnökségünk többek között erről is szólni fog. De mit jelent nekünk a Duna-stratégia? Akkor értékes és akkor értelmes a mi számunkra igazán, ha egyrészt valóban átfogja a térséget, de ennél is talán fontosabb, ha valamennyi mellékfolyónk is valahol meg tudunk jelenni ezekben a programokban. Mindenekelőtt a Tisza, a Körösök olyan folyók, amelyek meghatározzák egy-egy térségnek az életét és lehetőségét; amelyek nemcsak a természetet, hanem az ott élő emberek jövőjét is alapvetően befolyásolják. Akkor van ennek igazán nagy értelme, és valamit ebből látnunk kell. Az Európai Unió támogatja ezt a gondolatot, de egyelőre egyetlen fillért se tesz mellé. Teljesen világos, hogy az európai uniós költségvetésben ez nem szerepel és láthatóan nem is fog, ezért nekünk feladatunk európai uniós elnökségként is, hogy az ehhez szükséges támogatásokat is a lehető legnagyobb mértékben megszerezzük.

Aztán még egy gondolat, amit nem lehet mellőzni. Az ország megmozdult, gyönyörű volt, ahogy megmozdult, amikor bekövetkezett Ajkánál egy nagyon súlyos katasztrófa. De mint hallottam, több tízezer vagy több százezer ember a belvíz miatt került olyan helyzetbe, ahonnan kitorni önállóan, önmagában nem nagyon tud. Ez is zöldkérdés, mert a vizeink, a termőföldünk az az érték, amelyet valamennyiünknek óvni, védeni, valamennyiünknek a haza szolgálatába állítani kötelességünk. Meggyőződésem, hogy mindenki azon a helyen, ahová a sors állította, tehet ezért, sokat tehet érte, ha hallatja a hangját. Nem érdekes, hogy a média mit hoz le belőle, mindannyiunknak van egy-egy vonzáskörzete, van egy-egy olyan aurája, ahová kiterjednek a gondolatai, ezt használni kell, erőteljesen használni kell, ez lehet a jövőben Magyarország kitörési lehetősége.

A mai napra nagyon jó tanácskozást kívánok mindannyiunknak. Azt remélem, hogy a szellemiség az lesz, és valahol az hat át mindannyiunkat, hogy nem a kicsinyes és önző, apró érdekek, hanem az ország, a haza, a nemzet érdekei lesznek azok, amelyek a zöldmozgalmat is segítik.

Végezetül, tisztelt hölgyeim és uraim, arra kérem önöket, hogy bocsássák meg, hogy én most azonnal elmegyek, mert az alkotmány-előkészítő bizottságban is szeretném elmondani azokat a gondolatokat, amelyeket szükségesnek tartok éppen azért, ami miatt önök is ma itt vannak, és szeretném elmondani a magyar termőföld, a magyar élővizek védelmében mindazt, amit majd az alkotmánynak is tartalmaznia kell.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket. *(Taps.)*

KEPLI LAJOS (Jobbik) levezető elnök, a továbbiakban ELNÖK: Köszönjük szépen. A levezető elnök szerepét átveszem, úgyhogy engedjék meg, hogy bemutatkozzam: Kepli Lajos vagyok, a kolontári iszapkatasztrófát vizsgáló parlamenti vizsgálóbizottság elnöke.

Egyből meg is adnám a szót Kling István államtitkár úrnak, hogy tartsa meg előadását.

A víz védelme az EU szakpolitikákon keresztül

Kling István

KLING ISTVÁN helyettes államtitkár (Vidékfejlesztési Minisztérium): Köszönöm szépen. Tisztelt Képviselő Hölgyek, Urak, Állami Vezetők! A természetvédelem, környezetvédelem, vízügy területén dolgozó közszolgákat és természetesen a háttérintézmények, zöldszervezetek vezetőit, tagjait is szeretettel köszöntöm a minisztérium vezetése nevében. Sajnálom, hogy exminiszter úr – mert nekem miniszterem volt Turi-Kovács Béla miniszter úr, országgyűlési képviselő úr – elment, de azt a nagy ívű felvezetést, amit elmondott, természetesen részletezni fogom az előadásomban, és már-már azon voltam, hogy elveszi a kenyeremet ezzel a nagy ívű felvezetéssel. *(Előadásához kivetítőt használ.)*

Mindig az ember bajban van, hogy milyen előadást készítsen. Ez a power pointos előadásmódszer néha azt mondja, hogy tegyél három szót oda, és majd akkor kitalálják mellé a többi vagy mondasz hozzá valamit. Én azt választottam fegyelmezett állami vezetőként, hogy olvasható lesz, tehát a későbbiekben kinyomtatva egybefüggően olvasható szöveget kapnak, és én is megpróbálom ezt az anyagot teljes logikájában felvázolni.

Amit érdemes az elején nagyobb rálátással elmondani, ez a világ egy főre jutó vízkészlete. Láthatjuk, a kicsi útmutató alul azt mondja, hogy a sárga, a fehér és a rózsaszín követik egymást. Ez az egy főre jutó hozzáférhető készlet a világban, és Magyarország még Európán belül is jól áll e tekintetben.

Milyen veszélyek fenyegetik a vizeinket? Akár csak felvillantva, ahogy az imént mondtam: árvizek, aszályok, táp- és szervesanyag-terhelés, veszélyesanyag-szennyezés, hidromorfológiai változások, ezek mind-mind olyanok, amelyeket egyrészt az ember okoz, másrészt meg a természet adja, és ezeken kell úrrá lennünk.

A következő dián kimondhatjuk és láthatjuk azt, hogy a világban mindenütt felismerték, Kínától az Egyesült Államokig, hogy a víz szerepe a társadalomban, a fenntartható fejlődésben kulcsfontosságú, és Magyarország számára pedig egyértelműen nemcsak belső hazai kérdés - mondjuk, mint nagyobb országokban a szövetségi államok egyes tagállami kérdése -, hanem Magyarországnak nemzetközi kérdése. A nemzetközi kérdésre feltettem az úgynevezett pocsolyatérképet, kollegám lefényképezte. Apró betűkkel az van odaírva, hogy „A magyarországi lecsapoló és vízelvezető társulatok működése előtti vízzel borított területek Magyarországon”. Ebből látjuk, hogy mekkora területet vett el az ember az agrárium és egyéb más létesítmények számára ezekből az elöntött a területekből.

Harmadikán - a Fenntartható fejlődés bizottsága éppen a belvív témát tűzte ki napirendjére, amit szintén – ma megtudtam, hogy én fogom Ángyán professzor úr, államtitkár helyett tartani az előadást, ott részletesebben ki fogok térni a jelenlegi helyzetre.

És hát mivel az EU-elnökségre minden ország készül, én feltettem a logót, ez egy közösen elfogadott logó, mi hárman vagyunk az első trió az Európai Unióban, amely, mikor beléptek hárman, egyeztették programjaikat, hogy melyik ország mit kíván kezelni, és mindhárom ország a víz kérdését kiemelt prioritásként kívánja kezelni. Európában is kimondhatjuk azt, hogy természetesen a vizek mennyiségi, minőségi védelme kulcsfontosságú kérdés. A múltkor, szintén a belvizekkel kapcsolatos albizottsági ülésen én kifejtettem, és meg is jelent, hogy igenis szerepe van a klímaváltozásnak ebben, mert az a fajta extrémítás, amely jelentkezik mondjuk a Sajó mentén, és az elmúlt évben is jelentkezett, az ilyen formában az előző évek megfigyelései alapján statisztikailag be sem illeszthető.

A vizek mennyiségi viszonyait az egyenlőtlen eloszlás - és Magyarországra ez kifejezetten jellemző -, az egyenlőtlen eloszlás és annak hiánya, másrészt pedig a bőség jellemzi. Magyarország amióta, úgy mondjuk, hogy modern államot épít, az 1800-as évek eleje óta, mindig is ezzel küzdött, hogy hogyan lehet ezt műszaki, technikai, jogi szabályozási eszközökkel, vízépítési, vízgazdálkodási eszközökkel segíteni. Láthattuk most a szolnoki Tisza-hidat két állapotában, az árvíz során is.

Mindenképpen meg kell említenünk, hogy az EU vízpolitikájának a célkitűzéseit a víz keretirányelv adja, és 2009 év végéig el kellett készítenünk, Magyarország el is készítette, 2010-ben elfogadta, és 2012-re meg kell kezdenünk ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtását. Cél a jó állapot elérése. Fogadjuk ezt most így el.

Kicsit színesítve, a konkrét számokat látjuk itt. Úgy aposztrofáltam hétköznapi nyelven, hogy ez az Európai Unió jogában egy összefoglaló törvény. Hiszen az Európai Unióban a joganyagokat ismerjük, nem mondhatjuk törvénynek, de mindenképpen egy olyan vezérelv, amelyet mindenképpen be kell tartanunk.

A következő lapon láthatjuk, hogy mit gondolunk azon, hogy keretirányelv. Ez azt jelenti, hogy minden feltüntetett irányelv valamilyen módon szolgálja ezt, és amikor volt szerencsém előadást tartani az elmúlt alkalommal itt, akkor szintén szóba került, hogy Magyarország mennyire integrálja a vízpolitikát vagy a vízpolitika mennyire integrálja magát a fenntartható természet ügyeibe. Tehát ezek olyan kölcsönhatásban vannak, hogy a NATURA 2000-es direktívát is természetesen feltüntettem.

És itt látjuk a főbb gondolatokat, a felszíni és a felszín alatti vizekre természetesen más metodika szerint. Ugye az a lényege ennek célként, amit kitűzött az Európai Unió, hogy biztosítják a víz mint emberi létfeltétel, természeti erőforrás megőrizhetőségét. Nagyon jól tudjuk, a dégeni vízgazdálkodás idejében az volt, hogy a fejlődés az ipari, mezőgazdasági fejlődés számára egyfajta erőforrás volt, és igyekezett a természet- és környezetvédelem megvédeni ezt az erőforrást a jövő számára. Ma pedig a vezető erőforrás, amit meg szeretnénk védeni, és ebbe kell beleilleszteni azt a fajta lehetőséget, amit ki szeretnénk a gazdaságfejlődés számára meríteni, hogy összhangban kell lenni mindennek.

A következő ábrán azokat az intézkedési programokat vetítettem ki, amelyek éppen aktuálisak, bár Turi-Kovács elnök úr elment, említette is ezt, hogy vannak olyanok, amelyek kihatással vannak. Például a belvíz-elvezetési kérdések vagy ott a nitrát akcióprogram, amelyet most már a VM keretei között egymással kell a kollégáknak, házon belül megbeszélni, hogy mi is legyen ezzel. Hogyan hatjuk végre ezt a nitrát direktívát, és hogyan kérünk javaslatokat a gazdák felé, hogy az abban foglaltakat, a jó mezőgazdasági gyakorlatokat hogyan vezessék be.

A többire nem térek ki, de nyilván az IBBC irányelv végrehajtása is átjött teljesen, ha úgy nézzük, hogy természetesen a kibocsátások szabályozása a felszíni, felszín alatti vizekre, hatósági jellegű intézkedést jelent, akkor ez is része ennek az intézkedésnek.

Távolról nem nagyon látszik, de ez egy ciklus, amelyet lefektetett a víz keretirányelv kapcsán az Európai Unió bizottsága, majd a tagállamok által létrehozott egyes munkacsoportok is használják ezt az ábrát, hiszen a kezdetektől, a döntéstől vagy 2000-től a monitoringoktól a végrehajtásig tart. Mi, biológusok ismerjük azt, hogy el kellett érniük egyfajta monitoring vizsgálati szintre, és vízgyűjtő-gazdálkodási tervet kellett készítenünk, amely óriási munka volt, óriási anyagot is jelent. Ezt fogja ellenőrizni természetesen a bizottság is, visszacsatolódva a kezdetekhez, hogy hogyan sikerült ezekben a végrehajtás.

Ez végül is egy európai uniós igazgatási ciklus, hogyha így tekintjük, hiszen az igazgatásellenőrök tudják, hogy az igazgatási ciklus az idén zárul.

A bizottság - mint megtudtuk - 2012-ben tesz majd közzé egy átfogó EU-vízstratégiára vonatkozó dokumentumot, ez a Blue-print az európai vizekért. Magyarország már az EU-elnökségre való felkészülésben szerette volna vagy szeretné megcélózni. A bizottság - ezt is

tudjuk – bizonyos tematika szerint készíti el ezt a dokumentumot, és fókuszál a vízgyűjtő gazdálkodási tervek áttekintő értékelésére, az aszály és vízhiány kérdésére és a vízkészletek sérülékenységének vizsgálatára. Magyarország vízpolitikai szándéka, hogy a vízgazdálkodás legfontosabb szempontjait becsatornázza az EU-politikába, és szeretne egy tanácsi következtetéssel zárni az EU-elnökség során, hozzájárulna mint áttekintési folyamathoz. Miként kívánja ezt megtenni? A következő szempontokat látjuk az ábrában.

Egyrészt Magyarország aktívan szeretne az éghajlatváltozás és vízpolitika című téma területén mozogni, az ökológiai vízigények, ökológiai szolgáltatások kérdését szeretné kicsit körbetárgyalni, megtárgyalni, és a nemzetközi együttműködés – ahogy említettem és láttuk az első földrajzi ábrán - nagyon fontos kérdés. Jőmagam is a hét ország közül ötben vagyok határvízi meghatalmazott, és már volt szerencsém is tapasztalni ezt az együttműködést. Az igazgató kollegák, akik itt vannak a sorokban, tudják, hogy ez mennyire fontos Magyarország számára. Ugyanakkor meg kell jegyezni azt is - és lehet, hogy ezt többször is el fogom mondani az előadásban -, hogy nem szabad összekevernünk a tagállami érdekünket és az EU-elnökségi feladatainkat, tehát mindig nagyon szépen a határmezsgyén kell mozogni, hogy ezeket kiegyenlítve érzékeljék a tagállamok.

Egyes területeken, az éghajlatváltozás és vízpolitika területén szeretnénk a Bizottságot felkérni, hogy tárja fel a megoldási lehetőségeket az extrém vízügyi jelenségekkel kapcsolatban és a Blue-print keretei közé vegye ezeket fel, például más szektorokba integrálni - területfejlesztés, közlekedés, mezőgazdaság – ezeket a vízügyi szempontokat. Ugyanebben javasoljuk az EU felé, hogy a szolidaritási alap hatékonyságát tekintse át, és mérlegelje, hogy ebben a kialakult új éghajlati helyzetben miként lehetne egy újabb alapot létrehozni, amivel segítené az országokat.

Javasoljuk a Bizottságnak, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatás...; ez egy kicsit fura szó is, azt hiszem, annak, aki még nem találkozott vele, azért mondani kell valamit. Próbálták ezt úgy kezelni, hogy a természetünk is nyújt pénzben kifejezhetően a gazdaság számára szolgáltatást, de aki csak pénzben gondolkodik, az legyint egyet, hogy az milyen érték. Egyébként a hatóságnál dolgozó kollegák a mindennapokban megélik, hogy legyintgetnek erre, de ez egy fontos kérdés: ők nem tudnak a saját érdekükben szólni, ezért szabályoztuk így a törvényekben is, ugyanakkor pedig a hosszú távú fenntartható fejlődés szempontjából fontos kérdés, hogy ezt a fajta szolgáltatást folyamatosan tudják fenntartani.

Fel kívánjuk hívni a figyelmet arra is, hogy jó példák vannak a nemzetközi együttműködésben. Az ICPDR-t emelném ki, és az ENSZ-en belül is sikeres tevékenységek vannak. Magyarország jelentős motor volt az ICPDR kezdetén, dicsérik is azokat a magyar kollegákat, akik az induláskor ott voltak, és jó okkal lehettek ennek a bizottságnak magyar részről is delegáltjai.

Fel kívánjuk hívni a bizottságot, hogy a két- és többoldalú vízügyi egyezmények mechanikusabb megerősítési szempontjait, a nemzetközi együttműködés kapcsolatait tekintse át. Ami még fontos lehet, hogy Magyarország nemcsak a kapcsolatok ápolásában, hanem ezeknek a nemzetközi kapcsolatoknak a fejlesztésében is érdekelt, és ezeket szeretném itt bemutatni.

Összességében az EU-elnökség fő célkitűzése Magyarország számára tehát az, már nevesítve is tudjuk és látni fogjuk a programból, hogy márciusban egy informális környezetvédelmi tanácsulésen járuljunk hozzá egyfajta orientációs vitával – ezek a szakkifejezések nagyon fontosak, mert ezeket nem szokták lefordítani, és minden nyelven EU-tolvajnyelvet használnak, hogy orientációs vita meg tanácsi következtetések, tehát ezeket fontos így megtanulnunk -, és szeretnénk, ahogy mondtam, júniusban ennek kapcsán a Blue-printhez egy tanácsi következtetéssort elfogadtatni.

Nyilvánvalóan az integráció rendkívül fontos kérdés, nem felejtethetjük el, hogy azért a vízgazdálkodási szempontokat integrálni kell. Ha bárhol és bármilyen bizottsági vagy

albizottsági vitában vagy előkészítő bizottságok vitájában szóba kerül, akkor a fenntartható fejlődési stratégiának a megújításában, a közös agrárpolitika és a kohéziós politika kialakításában is ezeket a szempontokat szeretnénk szerepeltetni és beépíttetni.

Itt van a menetrend, ami a mi szempontunkból lényeges. Ezt az informális tanácsulást - egyébként vannak olyan esetek, amikor sokkal érdekesebb viták és előkészítő cselekmények zajlanak, mint a formális találkozók - megelőzné egy konferencia, amit szerveznek a kollegák március közepén.

Amiről szólt Turi-Kovács Béla elnök úr is, a Duna-régió stratégia. Itt van az, hogy a magyar elnökséghez kiemelten kapcsolódik ez, hiszen a Bizottság 2010 decemberében hozta nyilvánosságra a stratégiának egy dokumentumát. Ennek az első félévnek a feladata az, hogy a Tanácsban elfogadjuk. Ez megint egy olyan kérdés - akik az Európai Unió jogalkotásával foglalkoznak, láthatják -, hogy vannak olyanok, mint a Víz Keretirányelv, aminek az EU parlamenti és tanácsi elfogadásával, úgy neveztük annak idején, a demokratikus deficitet küzdötte le úgy az Európai Unió is, hogy a Parlament is elfogad, tehát együtt fogadja el a Tanács és a Parlament, és ugyanígy a Bizottság ebben az esetben előterjesztő, de a Tanács fogadja el ezt a fajta dokumentumot.

Ebben az első félévben elköteleztük magunkat, hogy véglegesítjük mint EU-elnök is, és mint mondtam, mint tagállam is majd fontos szerepet kívánunk játszani a végrehajtás folyamatában. Politikusként az elnök úr keményen fogalmazott, én meg úgy fogalmazok, hogy kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy beépüljenek a csomagba azok a szempontok, amiket szeretnénk, mert úgy gondoljuk, hogy majd valamikor pénz is társul hozzá; lehet, hogy nem így direkt formában, de majd amikor ezeket az egyes projekteket elfogadják, zászlóshajóként elfogadjuk, akkor abban már nyilvánvalóan megjelenik forrás is.

Ez az akcióterv felépítése, tizenegy pontból áll. Pirossal odatettem, hogy nagyon óvatosan a nemzetpolitika érvényesítésével. A 4. és az 5. pont az úgynevezett „Környezetvédelem a Duna-régióban”, a vizek minőségének helyreállítása, védelme és a környezeti kockázat kezelése. Ez utóbbi két részre osztozik: egyrészt van benne katasztrófavédelmi rész, másrészt vízügyi rész is. Ezekbe jelentkeztünk be koordinátorként, és nagyon sok segítséget kaptunk Íjjas professzor úrtól is az előkészítésben, anyagokat juttattunk a kormánybiztos asszonynak, és ő pedig bejelentette, hogy ebben a kettőben koordinációs szándékot jelent be Magyarország, és ilyen szempontból nemcsak elnök lesz, hanem ezekben az egyes fejezetekben és azon belül a projektek kidolgozásánál a tagállamokkal lesz közös koordinátor is.

Ezeket kifejtettem itt, hogy mit takarnak nagyjából, de ehhez pár szót mondanék. Nyilvánvalóan mi egy alvízi ország vagyunk, és felettünk jelentős erőművek működnek, tehát a Dunát mint vizet hasznosítják ezekben az országokban, ezzel környezeti hatásokat is okoznak. Természetesen fenntarthatónak bizonyulnak ezek a környezeti hatások, de azért mint alvízi ország szembesülünk azzal, hogy a hordalék hiányzik a Duna medréből, ezek okoznak számos más problémát, erre szeretnénk felhívni a figyelmet. Nincs helye ezekben a konzultációkban semmiféle olyan vitának, amelyek például nemzetközi más fórumokon zajlanak, tehát félre kell tennünk egyes tagállamok közötti más vitákat. Például a vízminőség helyreállítása és fenntartása fejezetet közös koordinációban a szlovák kollegákkal vállaltuk be, a környezeti kockázat kezelését pedig a román kollegákkal.

Tehát úgy kell érteni ezt, hogy mind az állami, politikai vezetés szintjén, mind pedig a háttérintézmények szintjén most nekiindultunk, belekezdünk ebbe a munkába, és Johannes Hahn úr érkezik 3-án, délután kért meg a kormánybiztos asszonyt, hogy legyen én is jelen, ahol a kollegák előadást fognak tartani az egyes projekteknél a magyar szempontokról. Tehát már ilyen szinten vagyunk, ahová majd a szlovák kollegát várjuk, és természetesen másik alkalommal a román kollegákkal is összejövünk, és átbeszéljük egymást között, hogy ki melyiket fogja végezni.

Szó volt itt a Tisza-vízgyűjtőről, és szerettem volna megemlíteni, köszönöm szépen az anyagot, amit kaptam, itt Magyarország számára a problémák az adottságokból fakadóan 70 százalékban a Tisza vízgyűjtője területén jelentkeznek. Itt láthatjuk azt a nagy ívű tervet, amit egyeztetni kellett, és ma is mindig rákérdeznek a szerb kollégák, hogy végül is mit gondolunk mi a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztésén, mennyi vizet fog majd vissza, mint alvízi ország kérdezik tőlünk. Nyilván ezt a jogos kérdést vetették fel. Azért azt is fontos megemlíteni, hogy működik egy Tisza-csoport az ICPDR-en belül, és ennek a jövőjét is meg kell találni, finanszírozás szempontjából is, és természetesen ebben a kérdésben Magyarország lobbizik, és Kárpátalján április közepén lesz, még decemberben az ukrán féllel megbeszéltük, ő ott a meghatalmazott, és kértük, hogy legyen Kárpátalján az EU-elnökség kapcsán is. Nagyon szép felajánlással elfogadták, hogy nem Kijevben lesznek a soros ülései a Tisza-csoportnak, hanem Kárpátalján, a Tisza vízgyűjtőjén belül, és erre is készülnünk kell.

Tehát szeretném ez ügyben tudatni, hogy Magyarország az EU-s tagállamokkal milyen kapcsolatokat ápol, ahogy az előbbieken említettem, az Európán kívüli országokkal, és hogy tudja ezeket az ügyeket kezelni.

Ma sok szó lesz arról, hogy mit is okoz a víz, a rossz vízminőség, az elszabadult vízmennyiség, és éppen évfordulót ülünk, a Tisza ciánszennyezését. Pár fotóban láthatjuk a védekezést, illetve más szennyezést a kisebb vízfolyásokon. Az ICPDR példáját mutatom, hogy igen, Magyarország felmérte azokat a forgópontokat a teljes Tisza-vízgyűjtőn, amelyek bármilyen okból szennyezőforrásként jelentkezhetnek. Tehát tudjuk-e, hogy egyáltalán milyen szennyezőforrásokkal kell számolni? Van egy nagyon modern informatikai hálózat, amellyel az ICPDR-en keresztül egymással kommunikálunk.

Azt kívánom, hogy ne legyen kérész életű a tervünk. A Tisza Klub kollégájától kaptam egy könyvet, egy kérész van a logóján, köszönöm. És a legfontosabb az, hogy mindenképpen a civil szervezetek is bevonásra kerüljenek a programoknak a kidolgozásába és majd a megvalósításába is. Én ehhez kívánok jó egészséget mindannyiunknak.

Köszönöm, hogy meghallgattak, és állok rendelkezésre máskor is, amikor hívnak. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönjük szépen Kling István vízügyekért felelős helyettes államtitkár úr előadását. Máris megadnám a szót Íjjas István úrnak, a Budapesti Műszaki Egyetem vízgyűjtési és vízgazdálkodási tanszékéről, hogy tartsa meg az EU vízminőség-védelmi politikájával kapcsolatos előadását.

Íjjas István

ÍJJAS ISTVÁN (Budapesti Műszaki Egyetem): *(Előadásához kivetítőt használ.)* Tisztelt Hallgatóság! Az előadásom az EU vízminőség-védelmi vagy röviden vízvédelmi politikájáról, illetve politikáiról fog szólni. Az, hogy politikái, az talán azt fejezi ki, hogy arról fogok beszélni, hogy az európai közösség és az Európai Unió fejlődésével párhuzamosan hogyan fejlődik az EU vízpolitikája vagy vízvédelmi politikája, hiszen ez állandóan változik, napról napra újdonságok jelennek meg. Ezt fogom megpróbálni az előadásomban bemutatni.

Először megfogalmazom nagyon röviden az Európai Unió vízpolitikáinak a célját, utána a fejlődésről fogok beszélni és végül arról, hogy a vízvédelmi politika végrehajtása hogyan történik.

Az előadásom és az előző előadás között vannak átfedések, de remélem, hogy nem lesz zavaró ez, hiszen én más oldalról próbálom megvilágítani a kérdéseket, mint ahogy államtitkár-helyettes úr elmondta.

Az előbb is hallottuk, hogy a vizek jó állapotának a biztosítása az Európai Unió vízpolitikáinak a célja. Itt azt emelném ki, hogy egy nagy újdonság az, hogy nem a vízminőség biztosításával mint hagyományos értelemben a víz kémiai állapotával

azonosítottuk, vagy a mederben lévő víznek a mikrobiológiai állapotát is beleértve, a mederben lévő víznek az állapotával. Az Európai Uniónak egy nagyon nagy újdonsága az, hogy az egész Európai Unió területén kötelezővé tette azt, hogy a vizektől közvetlenül függő teljes élővilágnak a jó állapotát kell biztosítani. Olyan helyeken, ahol nincs is meder, hanem az élővilág a felszín alatti vizekhez kapcsolódik, és abból nyeri az értékét a vizes élőhely, az is védelem alá tartozik.

Az európai közösség vízpolitikája a '70-es években kezdett el fejlődni, de az első időszakra nem merném azt mondani, hogy ez tervszerű fejlődés volt. Hogyha a tagállamok rájöttek arra, hogy valami már tűrhetetlen rossz, akkor elkezdtek foglalkozni azzal, hogy milyen kötelező közösségi jogszabályt lehetne alkotni, irányelvet, azért, hogy a helyzetet javítsanak. De azt nem lehet mondani, hogy mindig a legfontosabb dologra született meg egy elfogadott jogszabály, hanem arra, amiben meg tudtak egyezni. Én most egyáltalán nem megyek bele ezekbe a jogszabályokba. Én most a legfontosabbakat vagy, amit én gyorsan kiválogattam, azokat említem, de tulajdonképpen csak az időpontok érdekesek. Azért is mondtam, hogy nem biztos, hogy a legfontosabb született meg először kötelező érvényű irányelvként, mert az született meg, amiben megegyeztek a tagállamok.

Itt külön kiemeltém a mai üléshez legközvetlenebbül kapcsolódó baleseti szennyezések irányát, aminek most már közel 30 éves a története és az integrált szennyezésmegelőzési és szabályozási irányelvet, amelynek 14 éves a története. A '90-es évek elején az európai közösség rájött arra, hogy annak ellenére, hogy akkor már 20-25 jogszabályra lehetett azt mondani, hogy kötelezően próbálja védeni a vizeknek a minőségét, ezek nem működtek igazán. A vizek állapota nem javult a kívánt mértékben, sőt egyes esetekben romlott. Ezért körülbelül öt évig tartott, ameddig kidolgozta az EU az új vízvédelmi politikáját, ami alapján a '90-es évek közepén megszületett a víz keretirányelv első változata. És amikor 2000. december 22-én hatályba lépett, illetve először, amikor az európai intézmények elfogadták, akkor azt mondták róla, hogy az európai közösség legnehezebb szüleménye volt, mert több mint négy évig rengeteg módosító indítvány figyelembevételére vagy elhagyására alapján született meg ez a víz keretirányelv, amely, ahogy már hallottuk az előző előadásban, koordinálta a többi addig létező EU-s vízpolitika érvényesítését szolgáló jogszabály működését. Világújdonság volt az, hogy ebben az Európai Közösség tagállamai kötelezték magukat arra, hogy rövid határidőn belül - hiszen ez a feladat nagyságát tekintve nagyon rövid határidőt jelent -, tizenöt éven belül ami vizet csak lehet, azt jó állapotba helyezi az Európai Unió egész területén. Életbe lépett ez a Víz Keretirányelv, de közben Európának nagyon nagy problémái jelentkeztek a sok vízzel és a kevés vízzel, nagyon nagy károkat okozott - szerintem a leggazdagabb európai tagországok szegényére - az árvíz, hiszen emberek haltak meg, óriási károk keletkeztek, ugyanakkor az aszály területén is ugyanez volt, és mindezt még tetőzte az, hogy egyre élelkebben jelentkezett a klímaváltozás hatása ezeken a területeken.

Most itt felsoroltam azt, hogy az Európai Uniónak a vízpolitikája megváltozott, és ez például az árvízvédelem területén 2007-től már az árvízi kockázatkezelési irányelvben jelent meg, amellyel az EU az árvízpolitikáját érvényesíteni kívánta.

Világviszonylatban is újdonság az EU tengervíz irányelve, a tengeri stratégia irányelve, amely most már nemcsak a tengerparti vizeket, hanem a tengerek teljes víztömegét védeni kívánja az emberi tevékenységek káros hatásaitól. Kialakulóban van valamiféle, a szubsidiaritás elveit figyelembe vevő, de azért valamilyen szempontból kötelező irányelv az aszály és szárazság kezelésére az Európai Unióban, ami szintén egy nagyon fontos vízvédlem-politikai eleme az európai politikáknak. Ugyanígy a klímapolitika, a klímaváltozásra való felkészülésnek a jogi szabályozása is kialakulóban van. Mindegyik esetben rendkívül fontos szempontként jelentkezik a vízvédelem, amiről majd még néhány szót fogok szólni. Közben a meglévő irányelvek is folyamatosan fejlődtek, nem mennék bele

a részletekbe, hogy melyik hányszor változott, de például csak az IPPC, az integrált szennyezésmegelőzés és -csökkentés irányelv 2008-ig négyszer változott. Egyre fontosabb szerepe van olyan, nem kifejezetten csak a vízre vonatkozó jogszabályoknak, mint a környezeti hatásvizsgálat és a stratégiai környezeti vizsgálat. Azon kívül az élőhely irányelv érvényesítése és a Natura 2000 hálózat kialakítása nagyon fontos eleme az EU vízvédelmi politikájának.

Most néhány gondolat az EU vízvédelmi politikájának a végrehajtásáról. Nagyon fontos szerepe van az integrálásnak abban, hogy a vízvédelmi szempontok érvényesüljenek. Hallottunk már a Duna-stratégiáról. Én most itt a Duna-stratégiát, valamint az azt megelőző és a Duna-stratégia számára példaként emlegetett balti stratégiát mutatnám be, de abból a szempontból, hogy tulajdonképpen a vízvédlemben milyen szerepet töltenek be várhatóan ezek a stratégiák.

Nagy különbség van a kettő között. A Duna-régió stratégia a Duna vízgyűjtőterületén védi a vizeket, és a Duna torkolati szakaszához, illetve az ehhez a vízgyűjtőhöz sorolt tengerparti területek vízvédelmét szolgálja. A balti stratégia viszont egy világújdonság, mert az a teljes Balti-tenger víztömegének a védelmét is szolgálja. Így a legfontosabb vízpolitikai eszköz a Duna-régió esetében a víz keretirányelv, a balti régió esetében viszont a víz keretirányelv mellett a tengeri stratégia irányelv. Amikor gratuláltam a magyar vízügyi igazgatónak, akinek az EU-dokumentumokban a neve mellé odaírták, hogy tengervíz igazgató lett, akkor ezt furcsállotta és nevetett rajta, de nem erről van szó. Magyarországnak rendkívül nagy költséget jelent majd például az, hogy ha a Fekete-tenger miatt a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben lévő intézkedéseken felül a következő évtizedben további intézkedéseket kell foganatosítani azért, hogy a Fekete-tenger nitrogén- és foszforterhelését csökkentse. Tehát a tengerrel nem lehet nem törődnünk, ezért nagyon fontos dolog az, hogy odafigyeljünk, mi történik az EU vízpolitikájának megvalósítása során a tengerrel kapcsolatban.

Ezen az ábrán lehet látni, hogy ez itt a Duna vízgyűjtője. Ezzel az ábrával tulajdonképpen az európai tengerek vízgyűjtőjét mutatom be, ahol a különböző színek a különböző tengerek vízgyűjtőit jelentik. Ez a Fekete-tenger a Duna vízgyűjtőjével együtt. Ha a Fekete-tengerre egy olyan stratégiát csinálnánk, mint a Balti-tengerre, akkor abba a Don, a Dnyeper, a Dnyeszter, a Kubány és a többi folyók is beletartoznának. Ez a különbség a balti és a Duna-stratégia között, hogy ez még nem tartozik bele, hiszen sokkal nehezebb probléma lenne, hogy mindezek az országok együttműködjenek a Fekete-tenger érdekében. Itt a Balti-tenger fizikai vízgyűjtője látszik, a piros vonal határolja körül azokat a területeket, ahonnan a Balti-tengerbe jut a víz. A régió területe - a Dunánál is így van -, amelyre a stratégia készül, nem egyezik a fizikai vízgyűjtő területtel. Ezen az ábrán lehet látni azokat az országrészeket vagy országokat, amelyeknek a területe beletartozik a balti régió stratégiájába.

Hallottunk az előbbi előadásban, nagyon fontos a vízvédelmi és az egyéb szektorpolitikák integrálása. Erre vonatkozóan emelek itt ki néhányat: a közlekedési, vízi szállítási politika és a vízvédelmi politika integrálását, aminek egy nagyon fontos eszköze, talán a legfontosabb eszköze jelenleg az a közös nyilatkozat, amelyet a természetvédelmi mozgalmak és a hajózási szektor közös megállapodásaképpen megfogalmaztak, és most folyik a közös nyilatkozat érvényesítése a fenntartható víziút-fejlesztésről.

Hallottuk, hogy a közös mezőgazdasági politika és a vízvédelmi politika integrálása nagyon fontos. Magyarországon ez ennyire nem jelentkezik, de az újrahasznosítható energia és a vízvédelmi politika integrálásával kapcsolatban az Európai Unió szintjén és a Duna-vízgyűjtő szintjén is nagyon sok vita van jelenleg, hogy a fenntartható vízienergia-termelés miatt hogyan kell átalakítani az üzemét a meglévő vízerőtelepeknek és milyen feltételek között lehet új telepeket létrehozni.

Nagyon fontos dolog a Duna-vízgyűjtő gazdálkodási tervének végrehajtása, már hallottunk erről a tervről. Ez is világújdonság, hogy egy ekkora területre közös tematika

alaján készült ilyen vízvédelmi terv, mert ez kifejezetten vízvédelmi terv. Az is egy nagyszerű dolog, hogy az egész Duna-vízgyűjtőre az országok közös tervet készítettek. Az Európai Uniónak van egy szégyentáblája vagy dicsőségtáblája, ezt vetítem most, ez a múlt év decemberi állapot. A zöld azt jelenti, hogy azokon a területeken teljesen rendben vannak az elfogadott vízgyűjtő-gazdálkodási tervek. Azokon a helyeken, ahol piros színt látunk, ott is készen vannak a tervek, de a társadalomban még nem sikerült úgy megegyezni, hogy az egyes országokon belül elfogadják a terveket. Ez azért érdekes, mert ne csak azt gondoljuk, hogy nálunk vannak konfliktusok a gazdaság és a környezet között. Láthatjuk, hogy Portugáliában, Spanyolországban, például Görögországban még nem sikerült feloldani ezeket a konfliktusokat.

Nagyon fontos dolog a nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodás. Itt most azt mutattam be, hogy a Duna vízgyűjtőjére milyen problémákat határoztak meg a Duna vízgyűjtő-gazdálkodási tervében mint a vízgyűjtő szintjén kezelendő problémákat, mint az olyan problémákat, amelyeket a Duna-vízgyűjtő országai csak közösen tudnak megoldani, mert megoldhatatlanok akkor, hogyha csak egy-egy ország kísérletezik a probléma megoldásával. Vagyis hát ezek között szerepel nagyon fontos problémaként a szennyezés veszélyes anyagokkal. Megfogalmazták a víziókat, a Duna vízgyűjtőjére mit lenne jó elérni, és sajnos az eredmény az, hogy nagyon sok minden megvalósulhat 2015-ig is, de végül is a keretirányelv eredeti céljai 2021-ig, illetve 2027-ig fognak megvalósulni, mert indokolni tudnak a tagállamok azt, hogy előbb képtelenség, mert vagy anyagilag nem lehet finanszírozni, vagy nincsenek meg a tudományos eredmények a feladat megoldásához.

A Tisza völgyére egy integrált vízgyűjtő-gazdálkodási terv készült, ennek a kiemelt problémái látszanak még itt.

Az előbb már említettem, hogy van sok olyan probléma, amit csak a vízgyűjtőn osztozó országok közösen tudnak megoldani. Egy példát mutatnék erre, mert ezt nem nagyon értik az emberek. Amikor most a Duna-stratégiáról beszélünk, akkor sem értik meg, hogy a Duna-stratégiába olyan problémák vannak, amelyeket a Duna-völgyi országoknak közösen kell megoldaniuk, vagy közös érdekük, hogy megoldódjanak a problémák. Bármilyen fontos ma Magyarország számára, hogyha nem Duna-vízgyűjtőszintű intézkedéseket kell hozni a megoldására, akkor azt nemzeti fejlesztési tervekben – nem egy nemzetközi fejlesztési terv van – kell megoldani.

Itt lehet látni egy nagyon súlyos problémát, talán a legsúlyosabbat a Duna-vízgyűjtő területén, a tápanyagszennyezést. Ezen az ábrán az látszik, hogy az egész Duna-vízgyűjtő területén milyen mennyiségű nitrogén kerül be átlagosan évente jelenleg a Dunába, mert azt különböző eszközökkel nem előzik meg, hogy oda kerüljön. És ez óriási veszélyt jelent a Fekete-tenger számára. De ahhoz, hogy a problémát megoldjuk, a Duna egész vízgyűjtőjének minden négyzetméterén, minden négyzetkilométerén az országoknak intézkedéseket kell hozniuk, és ez egy nagyszerű dolog, hogy elkészült a világ nem nemzetközi vízgyűjtőjére egy ilyen terv. Itt lehet látni azt, ahogy a vizek integrálják az emberi tevékenységek hatásait az egész Duna-vízgyűjtőn. Hogy gyűjtik össze a nitrogént, és hogy a vízgyűjtő legtávolabbi részeitől, ha végigmegyünk a Duna medrén, hogy növekszik az a nitrogénmennyiség, ami elvileg a Fekete-tengerbe jut.

Nagyon fontos dolog az Európai Unió vízpolitikáiban a végrehajtás érvényesítése. Vannak olyan elemei az EU vízpolitikájának és az azt kiszolgáló jognak, ami borzasztó fontos. Kötelező beszámoló jelentéseket kell készíteni nagy sűrűséggel, amelyeket igen szigorúan ellenőriznek, nemzetközi szakértők véleményezik ezeket.

Kötelező társadalmi részvétel. Ez is egy rendkívül fontos dolog, és az is, hogy egyre magasabb bírságokat szab ki az európai bíróság akkor, hogyha valaki, valamelyik tagállam nem hajtja végre az irányelveket. Az is érdekes, hogy nem azt büntetik meg, aki az adott

országban nem hajtja végre az irányelvet, hanem a kormányokat. Az akkor az ő dolguk, hogy be tudják-e hajtani a büntetéseket azokon, akik nem hajtják végre az ezeket a dolgokat.

Végezetül a társadalmi részvétel fontosságáról nagyon fontos beszélnünk. A legfontosabb cél a gazdaság és a környezet közötti konfliktus feloldása. Most olvastam, hallottam, meg most is megjegyzem, hogy az Országgyűlés Környezetvédelmi bizottsága átnevezte magát Fenntartható fejlődési bizottságnak. Talán éppen azért, mert Magyarországnak gazdaságilag fejlődnie kell, de ez a zöldgazdaság kell hogy legyen vagy valami olyan gazdaság, ami a környezeti szempontok figyelembevételével fejlődik.

Magyarországon sosem voltak olyan rossz állapotban a vizek, mint a legfejlettebb európai uniós tagállamokban. Lehetőleg úgy kell a gazdaságunkat fejleszteni, hogy ne kövessük el ugyanazokat a hibákat, nehogy ugyanolyan rossz, szörnyű állapotba kerüljenek a vizeink, mint például amilyen állapotban a Rajna volt, amikor Európa észlelte, hogy ez nem mehet így tovább és a vízvédelmi irányelveket, meg a vízpolitikát elkezdte fejleszteni.

A társadalmi részvétel biztosítását nagyon sokan bírálják, különösen a környezeti mozgalmak részéről. És nagyon sok bírálat jogos is, de ettől függetlenül úgy érzem, hogy valami működik, és azt is lehet mondani, hogy eredményesen is működik. Az Országos Környezetvédelmi Tanács tagjaként is mondhatom ezt, ugye ott a gazdasági szektor, a környezeti szektor és a tudományos szektor egyformán hét-hét képviselővel vesz részt a legnehezebb gazdasági és környezeti konfliktusokkal kapcsolatos vitákban, és én úgy érzem, hogy meg lehet egyezni, van a konfliktusoknak megoldása, ez a tapasztalatom a Környezetvédelmi Tanács munkájával kapcsolatban. Vagy a legjelentősebb, vízzel foglalkozó magyar szakmai tudományos szervezeteknek van egy „Bökényi Ötök” nevű együttműködése, és ott ez az öt szervezet nagyon intenzíven próbálja érvényesíteni a szakmai szempontokat a magyar víz védelmében és vízgazdálkodási politikákban. Úgy érzem, hogy érünk el eredményeket, tehát nem lehet azt mondani, hogy a társadalom bevonása nem működik.

Most az orkusi egyezménynek a működését rendszeresen véleményezzük, ott nagyon előjönnek a problémák, de ettől függetlenül úgy gondolom, hogy a társadalom részvételének nagyon fontos jelentőséget ad, és élni kell ezzel. Sokféle folyamatban egészen új módon jelentkezett a társadalmi részvétel, így a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésben, a vidékfejlesztési tervekben, az EU Duna-régió stratégiájának a kidolgozásában, és én nagyon fontos újdonságnak tartom a nemzetközi társadalmi részvételt a folyamatokban, amely még nehezebb, mint a nemzeti, de úgy érzem, hogy az európai környezeti bizottság vagy a Duna környezeti fórum a Duna vízgyűjtőjén nagyon fontos szerepet tölt be a vízpolitika megvalósításában.

Nagyon sok fiatal arcot látok itt, ezért gondoltam, hogy az előadásom befejezésekképpen elmondom azt, hogy a Európai Unió vízpolitikájához mi hozzáadott értéket vittünk, szerintem. Mert Magyarországnak épp a vízvédelemben, és talán ezt kevesen tudják, hogy ez így van, nagyon komoly tradíciói voltak. Így például a '70-es években már nemzetközi konferencia volt a nemzetközi vízgyűjtőfejlesztésről. Magyarország egy nagyon fontos példaprojektet valósított meg a Sajó egész vízgyűjtőjén a vízvédelem megoldására. A nemzetközi Balaton-vízvédelmi program és nemcsak a program, hanem a megvalósítása. Az a sok szennyvíztisztító telep, ami magyar pénzből, magyar indíttatásra megépült, és ami a Balatont megvédte, és nemzetközileg is az egész vízgyűjtőn olyan intézkedéseket vezetett be, amelyekre büszkék lehetünk. A Tiszára egy integrált vízgyűjtő, komplex vízgyűjtő-gazdálkodási tervet készített a vízgyűjtőn osztozó öt ország. A '80-as években – ezt is azt hiszem, kevesen tudják – Európa második vízminőségi bírságrendszerét Magyarország vezette be. Az egész más, hogy nem működött, mert az állam nem büntette saját magát, és nem tette át az egyik zsebéből a másikba a pénzt. De nagyon jó példa arra, hogy hogyan lehet ilyen eszközöket használni a vízvédelemben.

Mintaszerű a vízbázisvédelmi tervezési rendszerünk, ami jóval az EU-csatlakozás előtt indult. Nem valósult meg az egész, de a legfontosabb vízbázisunkra elkészültek ezek a tervek, és rengeteg nehézség volt, rengeteg bírálatot lehet elmondani, de működött.

Az új Vásárhelyi-terv. Az Európai Unió legnagyobb artéri, élőhely-rehabilitációs terve lehetne, ha úgy valósulna meg, ahogy az az alapfeltételekben, amelyeket a tervek megfogalmaz, szerepel. De igazuk van azoknak, akik bírálják, hogy az egész lelassult, meg egy részét, ami éppen talán a vizes élőhelyek szempontjából a legfontosabb, azt pedig nem igazán hajtottuk végre. Most én ezzel nem azt akartam mondani, hogy nem volt szükségünk az EU-ra, meg, hogy Magyarország mindent megoldott már és hogy nincs szükség az EU vízpolitikájára, hiszen azok óriási jelentőségűek. Sajnos nagyon jól kidolgozott programjaink voltak, de gyengék vagy teljesen elmaradó volt a végrehajtásuk, és a társadalom részvételének hiánya vagy gyengesége nagyon nagy problémát jelentett.

Befejezésül az 1977-ben napvilágra került komplex Tisza-vízgyűjtő gazdálkodási tervéből mutatok be egy térképet, amelyen azok a forró pontok szerepelnek, amelyeket akkor a vízgyűjtőn osztozó öt ország közösen meghatározott. Nagybánya is ott van közöttük, és ha megnézik a jelenlévők, nagyon sok egyéb.

Azzal szeretném befejezni az előadásomat, hogy bízom az Európai Unióban, és bízom Magyarországon, a magyar szakértőkben meg a magyar társadalmi szervezetekben, hogy nem kell harminc évet várni újra, hogy azok a problémák megoldódjanak, amelyek már az előbbi térképen rajta voltak. Össze lehet hasonlítani, azóta nagyon sok új feldolgozás, felmérés készült, össze lehet hasonlítani, de nagyon sok már harminc évvel ezelőtt is ott szerepelt mint veszélyes hely, ami óriási természeti katasztrófákat okozhat. Remélem és kívánom, hogy ez a konferencia járuljon hozzá, hogy ne kelljen újabb harminc évet tétlenül ülni és várni, hogy megoldódjanak a problémák.

Köszönöm szépen a figyelmet. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönjük szépen Íjjas István úrnak. Most van lehetőség a kérdések feltételére, ezt a hordozható mikrofont majd körbeadjuk. Kérem az előadóinkat, hogy üljenek ki ide az asztal mögé a mikrofonokhoz! Annyit szeretnék kérni, hogy mindenki, aki kérdést tesz fel, előtte a nevét és az általa képviselt szervezetnek a nevét mondja el, köszönöm szépen.

Kérdések, válaszok

HAMAR JÓZSEF (Tisza Klub): Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim! Hamar József ökológus vagyok, a Tisza Klub környezet- és természetvédelmi szervezetének a vezetője, és már – bár azért annyira nem látszik rajtam – negyvenöt éve a Tiszával foglalkozom, előtte a vízügynél, majd később a Környezetvédelmi Hivatal laboratóriumában.

A rendszerváltás után úgy döntöttünk, hogy társadalmi szervezetben – ez a Tisza Klub - folytatjuk a Tiszával való foglalkozást, és ennek keretén belül rögtön a rendszerváltás után hozzákezdünk azokhoz a nemzetközi programokhoz, amelyek a Tisza, elsősorban a felső-Tisza, illetve a Tisza nagy mellékfolyóinak a hidroökológiai állapotát mérték fel a forrásvidéktől a torkolatig. Ez a civil együttműködés meg is történt, amelybe természetesen más szakembereket is bevontunk, és az Akadémia égisze alatt ezek a kiadványok meg is jelentek angol nyelven. Ez egy alap volt arra, hogy most már valamit tudjunk arról itt mi magyarok, hogy odakint mi történik azzal a vízzel vagy azokkal a folyóvölgyekkel, amelyeknek a vize idefolyik hozzánk, mert eddig erről nagyon kevés volt a tudomásunk, és állami szinten rendszeres kapcsolatunk az információcserét illetően nem igen volt. A vízügy ebben szerencsésebb, hiszen tradicionálisabb cég, ezt könnyebben meg tudta volna oldani.

Nagyon örültünk annak, hogy a magyar Duna-program, amelyet készítettek mint elnökség, a Tiszával részletesen foglalkozik, azon belül az együttműködéssel is.

Tulajdonképpen azt kell mondanunk, hogy nagyon sok szempontból, tehát vízrajzi szempontból, hidrográfiai szempontból, környezet- és természetvédelmi, ökológiai, vízhasználati szempontból a Tisza vízgyűjtője egységes rendszert alkot, és nyilvánvaló, logikus, hogy ezt az egységes rendszert, ezt a másfél magyarországi területű vízgyűjtőt közösen kellene kezelnünk ebben az öt országban, egyrészt. Másrészt pedig megérett – inkább a rendszerváltás óta követem ezt figyelemmel – legtöbb szinten, tehát civil, önkormányzati, tudományos, miniszteriális szakmai szinten és számos kormányzati és politikai szinten is megérett a helyzet arra, hogy konkrét együttműködési formában foglalkozzunk az integrált Tisza-vízgyűjtő problémáival.

Ebből a gyakorlati kérdéseket emeltem volna ki, hiszen vannak olyan kérdések, vannak olyan ügyek, amelyek most élet- és vagyónbiztonságot érintenek, tehát sürgősek, egyértelműek szakmai szempontból; ez még akkor is nyilvánvaló, ha ehhez azért egyéb munkák, akár kutatási vagy bármi műszaki megoldások feltétlenül szükségesek. Ezeket foglaltam pontokba, ahogy nagyon röviden a szétosztott anyagban található, hogy melyek lennének ezek, és ehhez kellett egy alapvetés. Ha mi azt mondjuk, hogy ez egy egységes rendszer nagyon sok szempontból, vízhasználati szempontból is, akkor tulajdonképpen ennek a kezelése is egységes kell hogy legyen. Ebből következik az, hogy ha nem is az egész vízgyűjtő - mert abba nemcsak a vízfolyásokat értjük -, de a Tisza-vízgyűjtő vízfolyásai a mi közös vízkincsünk, ha ezt sikerül elérnünk, és ez inkább a politikusoknak is szól, akkor közelebb jutunk ahhoz, hogy hasznosan tudjunk együttműködni. Ami a gyakorlatot illeti, vannak olyan gyakorlati problémák, amelyeket érdemes és kell is sürgősen megoldanunk, ez nemcsak Magyarország érdeke, ez máshol is jelentkezik. Ahogy elnézzük azt, hogy a területet, a vízgyűjtőt mennyire érik az emberi hatások, azt, hogy az éghajlatváltozás milyen időjárási tendenciákat jelent nálunk, amiket már tapasztalunk is, azt kell mondanunk, hogy vannak sürgősen megoldandó problémák.

Ezeket úgy vettem számításba, hogy mit nem tudunk. Tényleg alapvető, hogy lényegében a folyóvizek hidrológiai-hidrometeorológiai, valamint a vízminőség adatainak közös adatbázisát kellene létrehozni és azt közösen értékelni, mert ez nincsen meg. Tehát a vízminőséget mi úgy mérjük, hogy jön a folyó, fönt megméri a fönti ország, megmérjük itt mi, de a kettő közötti adatcsere már nincsen meg, holott a vízrajzi adatok esetében és a vízminőségét illetően is minden országban ezek nyilvános adatok. Ez mint egy alap lenne.

A másik a határon átnyúló vízgyűjtők árvízvédelmének a közös kialakítása. Csak egy rövid példát mondok: önök ismerik, tudjuk, hogy nálunk a Tiszánál milyen problémák vannak és mit próbálunk tenni. A borsodi esetet említem, az ottani árvízkatasztrófát. Tulajdonképpen ez a Hernád és a Sajó vízgyűjtőjéhez tartozik, és fönt a Kárpátoknál, a Kassa fölötti résznél a magas hegyekben ered és jön el idáig. A nagy problémák itt voltak, a kormány – tényleg a kormánysszervezetek és az emberek is – ezt a katasztrófát megpróbálta kezelni, és remélhetőleg sikerül is. Tulajdonképpen ez annyit jelent, hogy ha nekem beázik a házam, és ezt észreveszem, akkor felszaladok, feltörlöm, hogy a plafon, a mennyezet be ne ázzon, és utána lavórt teszek alá, aztán máshol is, aztán majd cserélek, de az igazi megoldás nem ez, hanem a tetőt kell megjavítani. Ez a példa a borsodi esetre, de másra is érvényes. Ezt kell elérnünk, és ezt csak közös munkával lehet megtenni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A többi kérdezőre való tekintettel, szeretném, hogyha egy kicsit tudna gyorsítani.

HAMAR JÓZSEF (Tisza Klub): Mindjárt befejezem. Tehát még figyelembe kellene venni a vízgyűjtő állapotát befolyásoló humán hatásokat, a klímaváltozás hatásait és a környezetbarát gazdasági együttműködést a fent említett programoknak a végrehajtásához.

Mi ezt úgy gondoljuk, hogy ezek megvalósításához az érintett államoknak az EU részvételével és támogatásával létrehozott kooperációs tevékenységgel foglalkozó nemzetközi intézetet kellene hogy létrehozniuk és ennek a székhelyét Szolnok városa elvállalná. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Annyit szeretnék hozzátenni, hogy körülbelül 11 óra 30 perckor egy kis szünet kezdődik majd, úgyhogy mindenkit kérek, aki kérdezni szeretne, hogy picit próbálja meg tömörebben összefoglalni. Most a válaszokra megadom a szót Kling István helyettes államtitkárnak.

KLING ISTVÁN helyettes államtitkár (Vidékfejlesztési Minisztérium): Nem húzom az időt, csak azért a teljesség kedvéért a vízminőségi adatok cseréje az egyes országok között nagyon hosszú múltra tekint vissza, persze különböző az egyes országoknál, de a vízvédelmi albizottságok a határvízi bizottságok vízvédelmi albizottságaiban kimerítő tájékoztatást kapnak az egyes országok a mért adatokról. Nyilván van még mit javítani az egyes viszonylatokban, megint nem térek ki országokra, de szerintem az itt ülő Papp Sándor kollégám, aki a román határvízi bizottságban van, ezt teljes egészében meg tudja erősíteni, hogy ez így működik.

A másik az árvízvédelmi együttműködés. Egyrészt van egy egész Tisza-vízgyűjtő... nem tudom a pontos nevét, segíts, professzor úr! Tisza-vízgyűjtő árvízvédelmi akcióterv. Azt javaslom, hogy tanulmányozza. Ugyanakkor persze változnak az egyes hidrometeorológiai jelenségek és az egyes művek megépítésével változnak a lefolyási viszonyok. Így aztán mindig felül kell vizsgálni egymás viszonylatában, az ukrán-magyar vagy a szlovák-magyar viszonylatban, és jelezni szeretném, hogy a tavalyi kora nyári ügyekben semmilyen probléma nem volt a szlovák kapcsolatban, illetőleg segítségnyújtás is volt ebben a kérdésben.

FIDRICH RÓBERT (Magyar Természetvédők Szövetsége): Jó napot kívánok! Az államtitkár úrhoz lenne két kérdésem. Az előadásban elhangzott, hogy ma van a tízedik évfordulója annak, hogy a ciánszennyezés elérte Magyarországot, és ehhez kötődően felmerült, hogy az ICPDR felmérte a potenciális szennyezőforrásokat. Ezzel kapcsolatban nekem először is csalódásomat kell kifejeznem, mert 11 év eltelt a ciánszennyezés óta, és a mai napig nem léptünk azon túl, hogy felmértük a potenciális szennyezőforrásokat, és a tavalyi vörösiszap-katasztrófa is azt mutatja, hogy voltak az ICPDR-listán szereplő potenciális szennyezőforrások, és mégis bekövetkezett egy ilyen katasztrófa.

Az elmúlt évek során rengeteg folyószennyezés érte a Tisza és a Duna vízgyűjtő területét. A kérdésem az, hogy van-e rá esély, szándék a kormány részéről, hogy végre megtegye, a mostani EU-elnökséget is kihasználva, Magyarországon a környező országokkal és az Európai Unióval közösen azokat a lépéseket, hogy végre felszámolják ezeket a potenciális szennyező forrásokat.

A másik pedig arra vonatkozik, hogy van-e rá szándék és esély, hogy az Áder János, Tőkés László és más európai uniós parlamenti képviselők által kezdeményezett határozatból, amelynek a célja, hogy a cianidos technológiát tiltsák be az Európai Unióban –Magyarország már betiltotta közel egy évvel ezelőtt, hogy van-e rá esély, hogy az EU-elnökséget kihasználja Magyarország ebből a szempontból, hogy - végre érdemi lépések is történjenek? Különös tekintettel arra, hogy a vizek minőségének védelme és a Duna-stratégia alapvetően prioritásként szerepel az EU-elnökség során. Köszönöm szépen.

KLING ISTVÁN helyettes államtitkár (Vidékfejlesztési Minisztérium): Természetesen az utóbbival kezdem, egyrészt Magyarország a tanácsban tölt be elnökséget,

ezek pedig európai parlamenti szintéren mozgó kérdések, tehát nyilvánvalóan az európai parlamenti képviselők, amennyiben ezt napirendre tűzték, akkor ez ott tárgyalásra kerül.

Magyarország megtette azt, amit meg tudott tenni, de Magyarország nem érdekelt ebben a technológiában. Szóba került a felszámolása, és szóba kerül ez egyrészt az egyes vegyesbizottsági kérdésekben, tehát Romániával kapcsolatban, a román-magyar vegyesbizottsági tárgyalásokon rendre szóba kerül, és tájékoztatást kérünk az egyes, általunk potenciálisan vagy kiemeltnek ítélt szennyezőforrásokról. Szóba került ez a két miniszter, a román és a magyar tárgyalásán is. Nyilvánvaló, hogy minden országnak a saját eljárásjoga szerint kell eljárnia az egyes engedélyezési ügyekben, és ebben Magyarország nem tud ilyen módon beavatkozni, viszont a nyilvánosság be tud avatkozni vagy legalábbis be tud jelentkezni ezeknek az ügyeknek a vitelébe.

Én azt gondolom, hogy a közeljövőben és a távolabbi jövőben is a határvízi albizottságoknak tényleg feladatai lesznek, hogy ezeket a potenciális erőforrásokat olyanfajta kockázatfelmérés alá vessék, és engedélyezését átvilágítsák, amely megnyugtató az egyes országok számára is. De az én beosztásaim ennél magasabb szintű véleménynyilvánításokra nem adnak lehetőséget – természetesen. Meg kell értse.

ELNÖK: Következő kérdés?

RÁKOSI JUDIT (ÖKO Zrt.): Egyike voltam azoknak, akik azt a tervet előkészítették, illetve tervezték, ami itt sokszor elhangzott, tehát az országos vízgyűjtő-gazdálkodási tervet. Az az érzésem, hogy elkészítettük, elfogadta az ország tavaly, de a végrehajtása sajnos, ahogy Íjjas professzor az elmúlt időszakra is mondta: lassan halad, vagy késik.

Mire gondolok? Itt is elhangzott, hogy 2012-ben el kell kezdeni a végrehajtását, ám a terv számos olyan konkrét intézkedést tartalmaz, például 36 jogszabály-változtatásra tesz javaslatot, előkészítő munkákra, útmutatókra, mintaprojektekre, s a többi, amelyek végrehajtását 2012-ben nemcsak elkezdni kellene, hanem el kellene végezni.

Azt szeretném kérdezni, hogy reális-e, hogy 2012-ben teljes vértetében elindul a vízgyűjtő-gazdálkodási terv. És még egy szempontot szeretnék mondani, a terv nemcsak azt tartalmazza, hogy milyen vízvédelmi fejlesztések vagy intézkedések kellenek, hanem azt is, hogy milyenek nem kellenek. Tehát olyan javaslatokat is tartalmaz, hogy a pályázati rendszert hogy kell átalakítani, hogy vízvédelmi szempontból kedvezőtlen tevékenység minél kevesebb valósuljon meg. Úgy érzekelem, hogy ez sem nagyon megy előre, és a pénzek, amik a végére voltak, azok inkább eltűnnek, minthogy megmaradjanak. Köszönöm szépen.

KLING ISTVÁN helyettes államtitkár (Vidékfejlesztési Minisztérium): Azt gondolom, hogy nem kérdés, hogy kinek kell megnyilvánulni. Magyarország ebben a helyzetében - és most tényleg utalok arra, amit Turi-Kovács Béla elnök úr mondott – elindult egy olyan új, szabályozási folyamaton, amely természetesen befolyásolja, amit elmondtak. Egyrészt elő kell készítenünk egy teljesen új és a vízgazdálkodási törvényből kiszakított víziközmű-törvényt. A víziközmű-törvény koncepcióját – itt ül körülünkben a MaVíz képviselője is – el kell készítenünk, és annak majdani elfogadásával szintén hozzá kell járulnunk ehhez a folyamathoz. Nemrég dőlt el, hogy végül is ez önálló törvényként bekerül a parlament elé, ugyanakkor tudjuk, hogy ahova most a képviselő úr ment, alkotmányozási kérdéseket tárgyalnak. Az alkotmányozás kérdése befolyásolja majd azt, amit szintén feladatuk kapott a tárcánk, hogy az 1995-ben elfogadott vízgazdálkodási törvényt helyezze új alapokra, gondolja át az eltelt időszak eseményeit is figyelembe véve, és készítsen el június 30-ig egy új vízgazdálkodási törvénykonceptiót. Tehát jogászként is azt mondom és a jogalkotásban egy kicsi időt már eltöltött emberként is mondom, hogy persze ma már részletszabályokat kéne munkálni, de nem szabad, hogy ezek a törvényi szabályokkal

ellentétesek legyenek, inkább abban kell majd közösen gondolkodnunk, hogy ebben a törvényi szabályozásban miként jelenjenek meg azok a főbb stratégiai csomópontok, amelyek azt szolgálják, hogy könnyen tudjuk majd a végrehajtási rendeletet behozni.

Itt ül Csepregi István kollegám, aki a főfelügyelőség vezetője. Nagyon jól tudjuk mi is, hogy ahhoz, hogy hatékony és hatásos hatósági végrehajtás legyen, tényleg jogszabályokat kell módosítani, és akár a törvényünk tartalmazza is, a vízügyi hatósági szervezetrendszerben meg kell találni a csomópontokat, fókuszokat, amelyekre rá kell feküdni ahhoz, hogy ténylegesen érdemben azokat az intézkedéseket majd megvalósítva is lássuk az intézményrendszer oldalán. Nem félre akarok beszélni, mert régóta ismerjük egymást, hanem egyszerűen őszintén akarom megmondani, hogy készült egy hierarchiában jogszabályok sora, és ezeket most nekünk is be kell látnunk.

Még egy dologra szeretnék rátérni. Érzékeli a politika is azt, hogy az egyes stratégiák születnek, születnek tárcán belül, összeszámolta a KIM, százegynéhány stratégia, koncepció, nevezzük így, minden született, ami jelenleg érvényben van. Ezek között természetesen van generálisan fontos, például a Víz Keretirányelv is ahhoz kapcsolódik, de vannak kisebb, alacsonyabb szintűek is. Úgy ítéli meg és szerintem jól ítéli meg a kormányzat, hogy ezeket koordinálnia kell, tehát a stratégiaalkotásban vagy majd a pályázatoknál is – ha majd előkerül - kell a koordináció, hogy mit és hogyan helyezünk előtérbe. Hosszú folyamat ez, de azt gondolom, hogy ennek a koordinációnak tényleg létjogosultsága van, mert azért lássuk be, az Európai Unióban sincs mindig egység az egyes elfogadott programok között, mondjuk, az energiapolitika és mások között, és Magyarországon sincs mindig koherencia az egyes nagy politikák között. Elfogadjuk a nemzeti környezetvédelmi programot, aztán elfogadunk egy olyat, amely esetleg mellette más irányba hat.

Summa summarum mi azon leszünk a kollegáimmal a jogalkotás területén, hogy azokat, amelyeket elhatároztunk közösen, sorra beépítsük törvénybe, kormányrendeletbe, miniszteri rendeletbe, és a végrehajtásukat kikényszerítsük.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most a program szerint szünet következik, pontosan déli tizenkét órakor folytatjuk a programot a vízminőséget veszélyeztető tevékenységek című panelbeszélgetéssel. Addig kávészünet következik, köszönöm.

(Szünet: 11.34 órától 12.05 óráig)

ELNÖK: Köszöntöm a konferencia résztvevőit. Folytatnánk a programot A vízminőséget veszélyeztető tevékenységek című problémáismertetéssel és panelbeszélgetéssel. Úgy nézne ki ennek a bloknak a programja, hogy először három problémáismertető előadást hallanak, körülbelül tíz-tíz percben, majd pedig egy panelbeszélgetés keretében egy eszmecserére vagy vitára nyílik lehetőség. Meg is kezdeném a problémáismertető előadások sorát. Elsőként a kolontári vörösiszap-katasztrófáról Szalay Tímea, a Veszprém megyei Csalán Egyesület elnöke fog előadást tartani.

Vízminőséget veszélyeztető tevékenységek

Szalay Tímea

SZALAY TÍMEA (Csalán Egyesület): Szeretettel köszöntök mindenkit! Arra kaptam a felkérést, hogy néhány gondolatot osszak meg önökkel a vörösiszap-katasztrófa kapcsán, hiszen érintetten, egy kicsit aktívan tevékenykedő szervezetként jelen voltunk mi is a helyszínen a katasztrófa idején és utána.

Elsőként onnét indulnék ki, hogy mivel is fizettünk eddig ezért a tragédiáért. A hivatalos adatok szerint tíz halottat és 121 sérültet tartanak nyilván, ami közvetlenül köthető ehhez a tavaly októberi eseményhez. 352 otthont érintett közvetlenül a tragédia, ehhez az is hozzátartozik, hogy voltak olyan településrészek, amelyek ugyan a vörösiszappal nem érintkeztek, viszont mivel a település egy jelentős részén a vörösiszap áthaladt, ezért komoly károkat szenvedtek ők is. Gondoljanak arra, hogy milyen szívesen mennek esetleg oda kirándulók, látogatók, vagy milyen könnyen veszik meg az onnan származó termékeket a jövőben az emberek. Ennek megfelelően több ezer emberi sors kérdőjeleződött meg, hogy hogyan fognak tudni a jövőben ott élni ezeken a településeken. És tényleg nemcsak azokról beszélek, akik közvetlenül érintettek és a kármentesítésben részt vesznek, hanem azokról is, akik egy kicsit közvetettebben, de szintén nagyon érintettek.

Ezeken a településeken több mint 800 hektárt öntött el a vörösiszap, egyes becslések szerint ez az ezer hektárt is meghaladja, és helyi vállalkozások mentek tönkre egyrészt azért, hogy előtötte őket a vörösiszap, másrészt pedig azért, mert a jövőben nem tudják a termékeiket értékesíteni.

A gazdasági kár meghatározását jelenleg nem meri senki sem felvállalni. Felbecsülhetetlenként tartjuk számon, nem is beszélve azokról az ökológiai veszteségekről, amelynek igazából ez a konferencia egy kicsit teret ad vagy hangsúlyt próbál szentelni. Az ökológiai veszteségek kapcsán nyilván előjönnek azok a területek, amelyeket elöntött a vörösiszap, ezek a mezőgazdasági területek, lakóterületek és nyilván azok a vizek, élővizek, amelyekbe beleáramlott ez a rettentően lúgos anyag. Ez volt eddig az ára, amit fizettünk vagy még fizetnünk kell a tragédia kapcsán, és azt gondolom, hogy nagyon-nagyon fontos lenne legalább az ár után megtanulnunk az ebből megtanulható leckét. Azt gondolom, hogy ebben az esetben, amikor ekkora katasztrófa történik, és hihetetlen nagy társadalmi összefogással, hatósági, hivatali szervek munkájával azon dolgozunk, hogy semmissé tegyük ezt az eseményt, figyelniük kellene arra, hogy mi az, amit a lehető legtöbbet meg tudunk tanulni ebből az eseményből, hogy többet ilyen soha ne következhesen be.

Mit is kellene észrevennünk végre ahhoz, hogy egy kicsit optimistábbak vagy bátrabbak legyünk, hogy többet ilyen nem fog előfordulni? Egyrészt érdemes volna észrevennünk azt, hogy azok a gazdasági létesítmények, gyárak, amelyek tevékenykednek, egy versenyhelyzetben próbálnak maximális profitot kihozni, egyszerűen azért, hogy tudjanak működni, hogy el tudják adni a termékeiket. Minimális kiadásokkal. Ez egy olyan versenyhelyzet, amelyben nem tudják beépíteni a környezeti károkat, a kockázatokra való költségeket vagy ha beépítik, akkor versenyhátrányba kerülnek. Azt gondolom, hogy ez egy nagyon-nagyon fontos szempont, ami így működik, és ezért érdemes volna már egy kicsit figyelniük rá.

Az is egy nagyon érdekes kérdés, hogy hogyan történhet meg az, hogy egy ötven méter magas tározóban tizenhármas pH-jú tömény lúg található úgy, hogy a tározó mellett lakóépületek vannak, ahol az emberek mit sem tudva élik a mindennapi életüket. Ha egy józan paraszti ésszel gondolkodó embert megkérdezzük, hogy ez így jó-e, azonnal rávágja, hogy ez mekkora örökség. Hogyan lehet az, hogy Magyarországon, illetve nálunk ez hatóságilag, szabályszerűen vagy nem szabályszerűen, de működik és működött nagyon sok évtizeden keresztül?

Még egy, amit felsoroltam itt, és azt gondolom, hogy nagyon fontos lenne már észrevennünk. Egy olyan átláthatatlan szabályozási rendszer van; áttanulmányoztam a jövő nemzedékek ombudsmanának az áttekintő elemzését, ugyan még tervezet volt, de szabályosan olyan volt, mint ha egy krimikönyvet olvastam volna. Egyetlenegy hatóság nem tudta, hogy van-e szerepe és milyen szerepe abban, hogy ez a létesítmény engedélyezésre kerüljön, illetve felülvizsgálatra kerüljön. Természetesen a jelentés végén megfogalmazódnak azok a területek, hogy kinek mi lett volna a dolga vagy mit kellett volna másként tenni, de ezt az eseményt a

hatóságok nem tudták úgy kezelni, sajnos, illetve a gyárat magát, hogy az biztonságosan, kockázatmentesen tudjon működni.

Ami még hiányzott: nem volt egy olyan terv – a katasztrófa után derült ki nyilván egyértelműen -, ami mentén a lehető legjobban lehetett volna kármentesíteni a problémát. Bizonyára vannak ennek az üzemnek különféle tervei balesetekre, különféle kockázatokra vonatkozóan, de a valóságban egyáltalán nem tűnt fel, hogy erre milyen tervek vannak akár nekik, akár a hatóságokat tekintve. A tározó mellett élő lakosság semmit sem tudott arról, hogy az a tározó ott van. Szoktunk menni gyerekeknek környezeti nevelési foglalkozásokat tartani, és mindig nagyon meglepődünk azon, hogy a gyerekek, akik ott élnek azokban a falvakban és településeken, nem tudják, hogy mellettük alumíniumgyár működik, nem tudják, hogy ennek milyen kockázatai vannak vagy egyáltalán, hogy mi van ott. Egyetlenegy gyerek nem volt, aki ezt tudta volna, és mi szoktuk elmondani nekik, hogy ténylegesen milyen környezetben élnek és hol töltik a mindennapjaikat.

Az is nagyon megdöbbentő volt, hogy a katasztrófát követően nem volt olyan szerv, amelyik a lakossággal foglalkozott volna. Meg kell mondanom, hogy a civil szervezetek hiányában a lakosság nagyon el lett volna anyátlanodva. A civilek, tehát a szomszédok és azok a szervezetek, amelyek oda lementek, hogy segítsenek, igazából ők tudták az ott lévő emberek lelkében egy kicsit tartani a békét vagy legalábbis próbálták bennük az emberiség érzését megtartani, mert erre kijelölt felelős nem volt, aki a lakossággal foglalkozott volna. Olyannyira nem volt, hogy amíg a katasztrófavédelem, illetve a tűzoltóság emberei már megfelelő védőfelszerelésben voltak kint az utcán, addig a lakosság semmit nem tudott arról, hogy kellene például maszkot hordaniuk. Amikor mi lementünk, és próbáltuk felhívni a figyelmet arra, hogy a lakoságnak kellene maszk, és voltak ott nagy, hatalmas dobozokban védőmaszkok, akkor javasoltuk, hogy szívesen segítünk szétosztani a lakosság körében, hiszen ők ott töltik a nap huszonnégy óráját. Nyilvánvalóan a katasztrófavédelem emberei is ott töltötték a nap huszonnégy óráját, de ők el voltak látva biztonsági felszereléssel, a lakosság viszont nem. Ennek ellenére nem oszthattuk ki ezeket a védőfelszereléseket, tehát az összegyűjtött adománypénzből tudtuk az emberekre feladni ezeket a védőruhákat.

Tehát azt gondolom, hogy az egy nagyon-nagyon fontos és megtanulandó hiányosság, hogy az érintettek egészségének a védelmét komolyan kell venni, nem beszélve arról, hogy igazából a katasztrófa után nem volt egyetlenegy olyan szerv sem, amelyik meg tudta volna mondani, hogy ez miféle kockázatot jelent az embereknek. Az elővigyázatosság elve alapján, azt gondolom, komolyan meg kellett volna fontolni, hogy maradhat-e ott ember, amíg azt nem mondják a területről, hogy biztonságos és ott lehet lenni, akár a település másik részén is, ahova esetleg nem ment át a vörösiszap.

Nagyon hiányzott a lakosság tájékoztatása. Nyilván egy civil szervezettől jövök, és ezért fektetek nagyobb hangsúlyt a lakosságra, de nem tudták, hogy most mi van, nem tudták, hogy mi történik velük, és a katasztrófa utáni napokban, amikor jártuk a településeket, akkor láttuk, hogy mindenki a tévéhíradóból próbál információkat szerezni, ami persze nagyon hasznos és nagyon jó, de lehet, hogy az ott élő lakoságnak sokkal relevánsabb és további információkra is szüksége lehetett volna, amit nyilvánvalóan valakinek biztosítania kellett volna számukra.

Még egy nagyon fontos kérdés van, amit szeretnék megemlíteni, kicsit hiányként éltük meg azt a folyamatot, amiben a lakosság nem kapta meg a biztonságot, a kármentesítést vagy a továbblépéshez szükséges esélyeket még a mai napig sem. Tehát vannak emberek több százan, akik valahol meghúzzák magukat lassan most már három hónapja, de valószínűleg még hármat igénybe fog venni, tehát mondjuk, fél évig, hogy utána valamilyen, teljesen új körülmények között, kiszakítva a korábbi életükből el tudják kezdeni ismét az életüket. Ők azok, akik meghozták a hatalmas áldozatot az életvitelükkel abban a történetben, amiről most próbálok beszélni, és róluk elég keveset hallani.

Mi az, amit mindenképpen másként kellene tenni a jövőben? Egy szigorúbb szabályozási rendszerrel nem szabadna engedni, hogy azok az ésszerűtlen dolgok működhessenek, amelyek most zajlanak, tehát ötven méter magasan tizenhármas pH-jú lúg betárazva örök időkre. Nyilván ez egy nagyon bonyolult szabályozási rendszer, amiben működnek ezek a létesítmények, annyira bonyolult, hogy az ombudsman legalább huszonöt oldalon keresztül részletezte, hogy kinek pontosan mi a felelőssége, és a hatóságok sem látják át. Ez azt jelenti, hogy valahogy nem tökéletes ez a rendszer. Egyrészt átláthatóbbnak kellene lennie, másrészt pedig olyan szigorúnak, hogy az abszolút józan paraszti ész a helyét legalább megállja ebben a szabályozásban.

Azt gondolom, hogy nagyon komoly kihívás előtt állunk, és nagyon komolyan kellene venni azt, hogy a potenciális szennyező forrásokat feltérképezzük, a kockázataival rendesen szembenézzünk, és lehetőség szerint még időben fektessünk bele annyi energiát és pénzt, ami ahhoz szükséges, hogy ne történjenek többet ilyen katasztrófák. Tehát nem szabad megengednünk azt, hogy ilyen katasztrófákból a közeljövőben még egy legyen, ugyanakkor azt gondolom, hogy már nem is csak ez az egyetlen, ami megtörtént, tehát már tényleg ideje volna tanulnunk.

Ha már léteznek gyáraink, és minden bizonnyal üzemelni is fognak a jövőben, reményeink szerint szigorú feltételek között, akkor is készüljenek olyan tervek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ha valamilyen baleset, havária bekövetkezik, akkor mindenki tudja a dolgát. Tudják azt, hogy ha itt tömény lúg van betárazva, akkor itt van a semlegesítéshez szükséges eszköz, és ha a folyó felé megy, akkor azonnal lehet semlegesíteni. Ezek most ilyen nagy szerencsék voltak, hogy pont volt a semlegesítéshez anyag a közelben betárazva. Ezek nem tervszerűen történtek, ez olyan, mintha a véletlenül múlt volna, hogy a szennyező anyag a vízfolyásokon keresztül meddig fogja pusztítani az élővilágot.

A lakosság tájékoztatása abból a szempontból, azt gondolom, nem elengedhetetlen, tudniuk kell, hogy mi van a közvetlen környezetükben, tudniuk kell, és erre a gyáraknak, illetve a hatóságnak valamilyen eszközt ki kell találni, hogy tudják az emberek, hogy minek a tövében élnek, és ennek megfelelően felvállalják vagy nem vállalják fel a kockázatot, illetve ismerjék a haváriaterv részleteit. Azt is gondolom, hogy a károsultak azonnali megsegítéséhez egy megfelelő módszer kidolgozása elengedhetetlen lenne. Ez nyilván a legegyszerűbb, ez egy pénzügyi alap, de ennek lehetnek egyéb eszközei is. Nagyon szép hatósági rendszerünk van, tudunk nagyon jól jogszabályokat csinálni, ennek is meg kellene teremteni a lehetőségét.

Köszönöm szépen a figyelmet. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönjük szépen Szalay Tímeának. Annyit tennék hozzá, hogy most a problémáismertető előadások alatt nincs lehetőség véleménynyilvánításokra, de annál is inkább, mivel ebben a témában úgymond mindegyik oldal elég magas szinten képviselteti magát, azt gondolom, hogy majd mindenféleképpen el fogjuk mondani a véleményünket. Én is, mint a parlament Kolontári katasztrófát vizsgáló bizottságának elnöke, nyilván a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség főigazgatója mint a hatóság képviselője és nem utolsó sorban a körünkben is jelen lévő Bakonyi Zoltán, aki a MAL Zrt. vezérigazgatója, nyilván neki is majd meg kell, hogy adjuk a szót.

Most azonban menjünk tovább a problémáismertető előadásokkal. A cianidos bányászat veszélyeiről tart problémáismertető Kovács Zoltán Csombor, a Zöld Erdély Egyesület részéről.

Kovács Zoltán Csombor

KOVÁCS ZOLTÁN CSOMBOR (Zöld Erdély Egyesület): Ami eszünkbe jut a ciánról és a cianidokról reflexszerűen: Nagybánya 2000. Rövid ismertető, rövid emlékeztető. Az Aurul Rt. 1999 májusában kezdte meg tevékenységét, vagyis 2000 januárjában már

bekövetkezett az elhíresült ciánkatasztrófa. Ennek az üzemnek az ülepitőjének a tartalma egy repedésen keresztül kiömlött, és 11 óra alatt körülbelül százezer köbméter szennyezett víz folyt ki, aminek elsősorban a károsanyag-tartalmát a cianid-vegyületek és különböző cianid-komplexek képezték. A kifolyó víz a Lápos folyamán keresztül a Tiszába ömlött, mindannyian tudjuk, hogy a Tisza magyarországi szakaszán mi történt, csak egy egyszerű adat, 1240 tonna hal pusztult el ebben a mérgezésben. Szegednél még mindig 260-szor több volt a megengedett értéknél a cianid-tartalom, illetve még a Fekete-tengerbe ömlő víznél is a megengedett értéknek a 4,5-szörösét tartalmazta.

Magyarország ezek után kártérítési igényt fogalmazott meg, amelynek a sorsa lassan el fog halványulni. Tehát semmi érdembeli előrelépés nem történt. Mi is az a cián és a cianidok?

A cián maga egy egyvegyértékű negatív összetett gyök, egyetlen szén és egy nitrogén atomból áll. Szabad vegyületként két ciángyök társulásával egy keserűmandula szagú, színtelen gáz képződik, nagyon mérgező és nagyon gyúlékony. A hidrogén-cianid az úgynevezett kéksav, ez egy kékes árnyalatú, nagyon gyorsan párologó folyadék vagy színtelen gáz. Ezt használták gázkamrás kivégzéseknél is Zyklon-B néven, vegyi fegyvernek számít. A cianidok pedig ennek a hidrogén-cianidnak a sói, mint például a kálium- és a nátrium-cianid, amelyek szintén olyan vegyületek, amelyek már a levegőben található vízpárából és széndioxidból keletkező szénsav hatására is bomlanak, és hidrogén-cianid szabadul fel, azaz a Zyklon-B-nek is nevezett vegyi fegyver.

Ugyanaz a reakció játszódik le, amennyiben ez a nátrium-cianid vagy kálium-cianid vízzel érintkezik, és emberi szervezetbe jutva 50-60 milligramm kálium- vagy nátrium-cianid már egy 70 kilós ember halálát okozhatja.

Miért veszélyes? A hidrogén-cianid belégzés útján juthat a szervezetbe, ez a Zyklon-B, illetve különböző sója a hidrogén-cianidnak a bélcsatornán keresztül vagy akár bőrön keresztül is felszívódik a szervezetbe, nagyon nagy sebességgel halad a véráramban, és hiába van ellenszer, mert van ellenszer, ezek már képtelenek őket rombolás előtt utolérni.

Hogyan hatnak a cianidok? Az élő szervezetek sejtjeiben a cianidok egyszerűen megkötik a különböző enzimekben a fémkomponenseket, ami azt jelenti, hogy ezek az enzimek továbbá nem működőképesek. Az emberi szervezetben csak cink tartalmú enzim több mint száz létezik. Ezeket a cianidok, illetve a cián mind kikapcsolja. Az egyik legfontosabb a légző enzim, amely a sejtlégzésben játszik szerepet, tehát ahogy cianid jut a szervezetbe, a sejtlégzést blokkolják és fulladásos halált okoznak, és nagyon fontos kiemelnünk, hogy a sejtlégzésnek a mechanizmusa valamennyi állati szervezetben egyforma, így a cianidok és a ciánbaktériumoktól elkezdve az emberig, minden élőt elpusztítanak.

Cianidok a bányászatban. Ugye a színesfém-bányászatban használják a cianidokat, elsősorban nátrium-cianidot és komplex tulajdonságukból adódóan nagyon hatékony eljárás, nagyon olcsón ki lehet vonni az ércből az aranyat és az ezüstöt. Gazdasági szempontból azért felkapott és azért használják előszeretettel, mivel nagyon nagy mennyiségű ércet olcsón át lehet ezzel mosni, illetve már 0,5 gramm/tonna aranytartalom mellett ez a technológia gazdaságos.

Mi is a ciántechnológia folyamata röviden? Külszíni ércfejtések szoktak zajlani, ezeket a kifejtett érceket bedarálják, felőrlik, és ezt az őrleményt úgymond cianidos kilúgozásnak vetik alá, azaz átmosják cianidos oldattal. És így diciano-aranykomplex keletkezik, azaz a cián magához köti az arany molekulákat, és ezt aktív szén hozzáadásával utána ki tudják csapni, és így nagyon finom, kolloid formájú arany keletkezik, amelyet aztán elektrolízissel választanak szét, illetve olvasztanak és finomítanak. Nagyon fontos megjegyeznünk azonban azt is, hogy a cián, a cianidok nemcsak az aranyat, hanem egyéb fémeket is, úgy mint réz, kadmium, ólom, vas, s a többi, kivon ebből a bedarált kőzetből.

Milyen veszélyforrások vannak? Önmagában azt láttuk, hogy a cián és a cianidok mennyire veszélyes vegyi tényezők, viszont vannak bizonyos előfeltételek is, amelyeknek

szintén nagyon fontos hatása lehet. Ugyanis a hagyományos telepek kimerüléséből és a ciántechnológiából, a ciántechnológia hatékonyságából adódóan a célterületek színesfémekben szegény, de óriási kiterjedésű érctelepek, és ezért rendkívül komplex és óriási bányatervezetek születnek manapság. Érdekes adat, hogy jelenleg az Európai Unió egész aranybányászati szektora körülbelül ezer tonna nátrium-cianidot használ évente, de csak a Romániába tervezett verespataki bányaterv évi 11-12 ezer tonna nátrium-cianidot használna fel. Tehát látszik, hogy mekkora nagyságrendű projektek születnek.

Technokrata bányacentrikus tervezés. Ideális laboratóriumi körülményekkel számolnak, hibátlan működést feltételeznek, és a gigantikus méretekből és az emberi tényezőkből adódó komplikációkat nagyrészt figyelmen kívül hagyják. Tehát gondolom, hogy egyértelmű, hogy egy 50 tonna évi ciánfelhasználású bányában a baleseti kockázat sokkal kisebb mint egy 20-30-szor nagyobb mennyiségű nátrium-cianidot használó bányában a balesetveszély. A piaccgazdasági megközelítést – az előbbi előadásban is elhangzott – sajnos nem tudjuk elkerülni, és ez is egy olyan tényező, amely hozzájárul a veszélyforrások fokozásához, ugyanis minél kisebb befektetéssel minél nagyobb profitot próbálnak a színesfém-bányászatban is elérni, és minden környezetvédelmi és környezetbiztonsági intézkedés plusz kiadást jelent. Erre szintén egy egyszerű példa: a verespataki bánya zagyttározóját semmilyen módon nem kívánják szigetelni. Nem tudom, hogy ez mennyire érvényes európai szinten, Romániában viszont nagyon érvényes, hogy a környezeti hatásvizsgálati eljárás elsősorban formai és semmiképpen nem tartalmi.

Mint közvetett veszélyforrás a cianidok - az előbb ismertetett vegyi tulajdonságaiból származik - fokozottan veszélyes, minden élő elpusztít, ezért balesetveszélyek vannak. Ennek a gócpontjai a szállítás, az üzemi felhasználás, a semlegesítés, illetve a maradványok tárolása, a zagyttározók, a cianid tartalmú zagyttározók. Magas környezeti kockázatot jelent az üzemzavar, a szivárgás, különböző balesetek, ne adj' isten gátszakadás esetén katasztrófát okozhatnak, és leginkább ez is az élővizeket veszélyezteti, láttuk a nagybányai esetből is. A teljesen zárt rendszer és a hatástalanítást is magában foglaló, jelenleg elfogadottabb, legmodernebb bányászati ciántechnológia használata során is nagyon fontos tudunk, hogy a felhasznált nátrium-cianidból származó hidrogén-cianid, tehát az érkező gáz körülbelül 30 százaléka közvetlenül a levegőbe kerül.

Közvetett veszélyforrások. Itt említettem az új projektek gigantikus méreteit és ebből foghatóan a gigantikus zagyttározóit is - szintén a verespataki példára visszatérve, például egy 185 méteres völgyzáró gát mögött egy több száz hektáros zagyttározóról van szó -, amelyek mindörökké, jó esetben mindörökké ott maradnak. Bár a cianidok koncentrációja szabályozott - uniós szinten ez 10 millió gramm/liter -, összmennyisége nem. Ezt valahogy úgy képezem el, hogy azt mondják nekünk, hogy ezentúl ne igyunk szilvapálinkát, mert nagyon nagy az alkoholtartalma, ezentúl csak sört ihatunk, de nem mondják meg, hogy ha megiszunk egy láda sört, akkor ugyanolyan hatása lesz, mint ha meginnánk fél liter pálinkát. Ezt a szabályozást valahogy így tudom leegyszerűsíteni, ugyanakkor a bányászati hulladék irányelv nem tér ki a hidrogén-cianid, tehát az úgynevezett Zyklon-B mérgező gáz képződésére sem, amit láttunk, hogy jelentős hányada közvetlenül a levegőbe kerül.

A cianidokon kívül különböző mérgező komplexek keletkeznek, amelyek a fény és a levegő hatására szintén bomlanak, és ezek közül a komplexek közül a stabilabbak akár évtizedek múlva is jelen lehetnek. Ezen kívül természetesen vannak hagyományosabb környezeti kockázatok is, mint például a nehézfémek, ólom, cink, réz, kadmium és a többi, tudjuk, hogy ezek mérgezőek az élővilágra, illetve dúsulhatnak is. Továbbá a feldolgozott érc függvényében a zagyttározókban lehet vas, nikkell, arzén, mangán, kobalt és a többi, tehát egy nagyon nagy vegyi konyha. Veszélyforrás ugyanakkor a zagytnak az állaga, amely iszapszerű, nagyon bedarált, felőrölt kőzetörlemény, ennek a mennyisége – amit nem győzünk hangsúlyozni –, és emiatt örök veszélyforrás marad.

És akkor a nagybányai ciánkatasztrófa után jött a bányaipar megoldása: kitalálták az úgynevezett Cyanide Code-ot, a megoldás ez. Az aranykitermelő ipar önként vállalta – dicséretes -, ugyanakkor hozzá kell tennünk, hogy ezt gyakorlatilag a bányaipar dolgozta ki saját maga számára, tehát megkérdőjelezhető ennek a függetlensége, illetve szakmaisága és érdektelensége. Ugyanakkor csak irányadó jellegű, tehát nincs egyetlen hivatalos szerv sem, amelyik ezt felügyelné, illetve büntethetné. Erre egy nagyon jó példa, hogy 2006. június 6-án ciántartalmú zagy folyt ki a ghánai Golden Star Resources Ltd. működtette egyik bánya ülepítőjéből, amelyik magára vállalta előzetesen ennek a Cyanide Code-nak az előírásait. Ez nem akadályozta meg abban, hogy baleset bekövetkezzen az üzemében.

Megoldás a szigorú szabályozás, egyáltalán a szabályozás. A napi gyakorlati életben sajnos azt kell látnunk, hogy a szabályok betartása költséges, nem gazdaságos, és komplex szabályozás kikapuk nélkül sajnos nem létezik. Emellett pedig a szigorú szabályozás hatékonyságához szigorú, független, tényleges és folyamatos ellenőrzés kell, amihez nagyon sok esetben a körülmények és a feltételek nem adóttak. Ugyanakkor elgondolkodtatóak egyáltalán a felelősségvállalás és a felelősségre vonás lehetőségei, hiszen gondoljunk csak a nagybányai esetre, mi történt, milyen következményei lettek: igazából semmi. A szennyező fizet elve szintén egy nagyon szép elképzelés, de a gyakorlati világban betarthatatlan. Erre nagyon jó példaként szintén a verespataki bányatervre tudok hivatkozni. A bányatervnek a tulajdonosa gyakorlatilag egy olyan cég, amely egy adóparadicsomban van bejegyezve, ha bármilyen probléma adódik, pillanatok alatt eltüntethető, és nem vonható felelősségre.

A következtetések röviden. A bányászati ciántechnológia alkalmazása önmagában rendkívül veszélyes és kockázatos, adóttak a cianidok vegyi tulajdonságai. A bányászati ciántechnológia hatékonyságára alapozva gigantikus bányatervek születnek, amelyek - eltekintve a ciántechnológia közvetlen veszélyeitől - a nagyságukból fakadóan óriási, úgynevezett hagyományos bányászati környezetrombolást okoznak. A potenciális környezeti katasztrófák esetében a megelőzés elvének kell érvényesülnie a már sokszor megbukott szennyező fizet elve helyett.

Köszönöm szépen. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönjük szépen. A harmadik és egyben utolsó problémáismertető előadás megtartására megkérem Éger Ákos újhartyáni önkormányzati képviselőt. Előadása az óriási sertésstelepek problémáiról fog szólni mint vízminőséget veszélyeztető technológiáról.

Köszönöm szépen.

Éger Ákos

ÉGER ÁKOS önkormányzati képviselő (Újhartyán): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Köszönöm a szót. Éger Ákos vagyok, mint elhangzott, Újhartyánban önkormányzati képviselő. Úgy kerültem ide, hogy Újhartyán határában egy holland beruházó jelen pillanatban szeretne megvalósítani egy ipari sertésstelepet, és ezzel foglalkozunk. Azért odaírtam, hogy ez a vélemény, amit itt elmondok, nem képviselőtestületi vélemény, hanem a sajátom. Ahogy elkezdtünk foglalkozni ezzel az esettel, már hallottuk, hogy Környén is egy holland beruházó tervez hasonló, óriási nagyságrendű sertésstelepet, és közös tapasztalatunk az, hogy ezek a beruházók próbálják figyelmen kívül hagyni a jogszabályokat, illetve a helyi lakosság érdekét. Talán nem véletlen, hogy Hollandiából jönnek ezek a vállalkozók, tudjuk, hogy Hollandia megtelt, tehát mind sertés szempontjából, mind a terület annyira elszennyeződött, tehát olyan tervek vannak Hollandiában, hogy rövid távon 20-30 százalékkal szeretnék csökkenteni az ott tartott sertések számát, nagyságrendjét. Tegnap, mikor írtam ezt az előadást, már akkor tudtam, hogy miről fog szólni Turi-Kovács Béla elnök úr beszéde a megnyitójában. Mert, bár arra kaptam felkérést, hogy a sertésstelepek vízminőséggel kapcsolatos problémáiról beszéljek, beszélni is fogok erről, de próbálok nemcsak a saját kis

szűk körű érdekeinkről, környezetvédelmi érdekekről beszélni, hanem kitekintek gazdasági és kulturális problémákra is, amiket ez a sertéstelep okoz.

De mi is szerintem az alapvető probléma ezekkel az ipari sertéstelepekkel? Röviden csak annyi, hogy versenyképesek és hatékonyak. Csak majd a kérdés az, hogy ezt a versenyképességet és hatékonyságot kinek a rovására érik el. Ezt a versenyképességet nagymértékben növeli az, hogy csak az újhartyáni sertéstelep 1,2 milliárd forintos EU-támogatásra jogosult.

Először is a környezeti problémák. Induljunk ki a saját területünkéből. Miért is versenyképes? Sok disznó kis helyen elfér. Ugye sajnos szomorú tapasztalat, hallottuk és megtanultuk, hogy a fiatalok, ha elmennek szórakozni, akkor egy négyzetméteren három fiatallal számolnak. Egy sertésre 0,7 négyzetméter jut, mind a két megoldás nagyon rossz, és látjuk a következményeket. De nemcsak hogy sok disznót kis helyen, hanem gyorsan kell őket felnevelni. Ehhez kapcsolódóan mindenféle adalékanyagokkal felturbózott tápokot adnak nekik, mivel szűk helyen vannak összezárva, hogy ne legyenek betegek, antibiotikumot, ennek látjuk is az eredményét ugye, ha megvesszük a boltból a húst, sajnos, aki erre kényszerül, hogy megvegye a multiknál ezeket a húsokat, érzi, hogy ezek igazából nem is húsok szerintem.

Nézzük egy kicsit a számokat. Egy 108 kilós sertés élete során táppal 8,7 kilogramm nitrogént vesz magához, ebből csupán 33 százalék épül be a szervezetébe, és 5,8 százalék vagy szilárd vagy folyékony vagy légnemű anyagként eltávozik belőle, 3 kg a levegőbe ammónia formájában, illetve 2,8 kilogramm trágya formájában. A mai előírások szerint egy hektárra évente 170 kilogramm nitrogént lehet kijuttatni. Ebből könnyen kiszámítható, hogy 65 sertés foglal el évente egy hektárt, és több mint 1500 hektárra van szükség évente ahhoz, hogy mondjuk egy újhartyáni nagyságrendű sertéstelepet eltartsen plusz százezer sertést. Legalábbis papíron, a valóságban, lehet, hogy ez jóval több.

A nitrogén- és foszforterheléssel foglalkozunk leginkább, mikor ezeket a sertéstelepeket emlegetjük, de hát itt van kálium, nitrát, ammónium, mikroorganizmusok, nehézfémek, antibiotikumok, egyéb gyógyászati készítmények is, amik belekerülhetnek a vizeinkbe, és ezek az utóbbiak sajnos sokkal kevésbé kutatottak és közismertek is ezeknek a hatásai.

Ezt még nagyon sokáig lehetne boncolgatni, ugye erre megvannak a megfelelő jogszabályok, és én úgy látom gyakorlati tapasztalatból, hogy mind az engedélyezés során, mind a gyakorlatban ezeket a jogszabályokat ezek a cégek megpróbálják kikerülni. Újhartyánban többször már hamis befogadó nyilatkozatot adtak be az engedélyezéshez vagy nem volt rá jogosult az ember vagy nem volt meg a földje. Mindent megpróbált a cég. A másik, környei esetről pedig, bár ott a sertéstelep már működik, de nagyon korlátozott kapacitással. De ezzel a korlátozott kapacitással is megsértette a trágya híg kihelyezésére vonatkozó jogszabályokat és meg is büntették már a céget. Tehát azért látjuk, hogy ezeknek a cégeknek milyen a jogszabály-követési magatartásuk.

Ennyit mondanék én igazából. De azért szeretném, ha – Turi-Kovács Béla elnök úrral egyetértve – egy kicsit tágabbról is megnéznénk, hogy mik a mi érdekeink. Ezek a sertéstelepek nagyon jó „rossz példái” annak, hogy a versenyképesség egyoldalú erőltetése hova vezet. Ezen a százezer sertés kibocsátásához képest tervezett újhartyáni sertéstelepen ird és mondd, tíz főt alkalmaznának. Fejlesztéspolitikai dokumentumok szerint mondva, mindig két fő cél van meghatározva: versenyképesség és foglalkoztatás. Na most, kérdés az, hogy mennyi ember veszíti el miatta a munkahelyét, a környékbeli családi gazdaságok vagy még a más régióbeli családi gazdaságokra is – szerintem – hatással van. Tehát szerintem nem plusz munkahelyeket teremt ez a beruházás, hanem inkább csökkenti azokat. És mindezt 1,2 milliárd forint uniós adófizetői támogatással.

A káros hatásokat áterrheli másokra, ezzel tud versenyképes lenni. Ez a 100 ezres sertéstelep Újhartyánban az új lakóházaktól mindössze 600 méterre lenne. Tehát elértéktelenednek a házak, a talaj, talajvíz elszennyeződik, látjuk, hogyha ez tényleg megtörténik, akkor valószínűleg nem a vállalkozó fogja ennek a megtisztítását kifizetni. És tönkre mennek a kevésbé hatékony, de fenntarthatóbban működő gazdálkodók és őket természetesen a szociális rendszernek kell kezelnie, ami a mi pénzünkéből megy, a beruházónak ahhoz semmi köze. És csak hab a tortán, hogy ezek nem helyi alapanyagokat vásárolnak, illetve a nyereség, ami ott képződik, azt nagymértékben nem Magyarországon költi el a vállalkozó.

Kulturális problémából is számosat lehetne sorolni. Csak gondoljunk bele abba, hogy micsoda ég és föld különbség van aközött, hogy én elmegyek egy ilyen vállalkozóhoz bér munkásként dolgozni, vagy dolgozom a saját családi gazdaságomban. Tehát micsoda gondolkodásmódbeli, minőségi különbség van a kettő között.

Eközben az állattartási szokásaink, a tudás egyszerűen eltűnik a falvainkból, lassan már tényleg ott tartunk, hogy kakast nem lehet tartani egy faluban, mert hangos. Színes kis példa! De ugye a példamutatás is, tehát én látom, hogy emberek egyszerűen elvesztik a hitüket, amikor látják, hogy idejön egy holland vállalkozó, 10-15 pontban megsérti a jogszabályokat, és mégis kaphat engedélyt. És évekig, több évig kell esetleg harcolni egy kis falunak ahhoz, hogy a saját kis tulajdonát, faluját megvédje, és ez egyszerűen teljesen demoralizálhat egy települést. Az előbb említett állatjóléti szempontokról már nem is beszélek.

Alternatíva létezik, az államnak szerintem az lenne a feladata, hogy ezeket támogassa, kisebb méretű, fenntartható családi gazdaságok, 1,2 milliárd forintból – ha a családi gazdaságok támogatására fordítanák ezt az összeget – körülbelül alsó hangon 100 főnek lehetne munkahelyet biztosítani. És ez sokkal minőségibb munkahely lenne sokkal komolyabb hozadékkal.

Röviden ennyit szerettem volna mondani, én annyit kérek mindenkitől, hogy amikor ezeket a szavakat hallja, hogy versenyképesség és hatékonyság, akkor gondoljon bele, és gondolkozzunk el azon, hogy ez a versenyképesség és ez a hatékonyság kinek az érdekeit szolgálja, és ki húz ebből hasznot. Köszönöm szépen. (*Taps.*)

Problémaismertetés és panelbeszélgetés

ELNÖK: Köszönjük szépen. És hát akkor én most megpróbálkozom a szinte lehetetlennel: kordában tartani az ezután következőket. Egy magánbeszélgetés következik most, és mivel az idővel is kicsit megcsúsztunk, szűk egy óránk van, és azt a javaslatot teszem most a konferencia mintegy levezetőjeként, hogy ezt osszuk fel körülbelül három húszperces blokkra, aztán majd meglátjuk, hogy hogyan alakul, és az előadások sorrendjében ne keverjük az egyes témákat, hanem beszéljünk külön-külön róluk.

Először a kolontári vörösiszap-katasztrófával kapcsolatban szeretném megadni a szót Csepregi István főigazgató úrnak, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség részéről, aki jelezte, hogy folyamatban lévő konkrét ügyről nem nyilatkozhat, ennek ellenére azt szeretném, hogyha a hasonló létesítmények engedélyeztetésével, ellenőrzésével és szankcionálásával kapcsolatos észrevételeit megosztaná velünk.

Csepregi István

CSEPREGI ISTVÁN főigazgató (Országos Környezet- és Vízügyi Felügyelőség): Köszönöm szépen, elnök úr. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Rendkívül időtakarékos leszek, mert ahogy az elnök úr az előbb említette, folyamatban lévő hatósági ügyekről mindaddig,

amíg azok jogerősen le nem zárultak, a hatóság képviselőjében nem tudok és nem is kívánok beszélni egyszerűen azért, mert ez a pártatlan döntést befolyásolná.

Amit meg tudok tenni, az viszonylag egyszerű: igazából összefoglalóan tudom a három jogeset tapasztalatait értékelni. Egy idézettel kell kezdenem, ami kicsit távoli. Valamikor 1931-ben Kaán Károly azt mondta, hogy a jó természetvédelemhez három dolog kell: jó törvények, erős végrehajtó szervezet és széles társadalmi támogatottság. Erre a háromra tudom felrajzolni azt, amit mondani szeretnék.

Az első rész a jogszabályok kérdése. A jogszabályok mindig két dolgot jelentenek: egyfelől értékválasztást, másfelől pedig bizonyos érdekalapú döntést. Ez egy angol mondás szerint úgy szól, hogy az emberek törvényt mondanak, de a pénzre gondolnak. Tehát amikor itt elhangzik az, hogy minden szabályozás mögött gazdasági szempontok vannak, akkor azt tudom mondani, hogy ez igaz. Emiatt a hatóságokon, akik ennek a végrehajtására hivatottak, csak azt lehet számon kérni és csak annak tudnak megfelelni, ami a jogszabály keretei között van. Ha a hatóság túllépi a hatáskörét, akkor azért kerül jogsértő helyzetbe, ha nem a hatásköre keretei között mozog vagy azt hanyagul kezeli, akkor azért, tehát nagyon szűk határmezsgyén kell mozognunk.

A létesítmények megkezdésénél alapvető preventív eszköz az engedélyezés. Az engedélyezésnél – nem vitatkozni akarok, hanem sokkal inkább továbblépni a kollegákon – én már nem azt mondom, hogy a megelőzés elve, hanem az elővigyázatosság elve az, amit be kell tartanunk, hiszen a megelőzés elvéhez képest az elővigyázatosságot a megelőzés megelőzésének kell tekinteni, és nyilván egy katasztrófa bekövetkezését akkor lehet a legjobban megelőzni, ha olyanokra is gondolunk, amelyek egyébként valószínűtlenek vagy kevésbé tűnnek valószínűnek.

A másik, hogy az engedélyezésnek két nagyon komoly feltétele van, az egyik az, hogy megfelelő minőségű dokumentáció kerüljön benyújtásra. Nyilván a beruházónak a feladata és kötelezettsége, hogy ez szakmailag is igényes munka legyen, és ehhez párosuljon egy alapelv, az az alapelv, hogy a felelős tervezés és a felelős nyilatkozattétel bizony mindvégig nyomon követhető legyen. Igenis álljon helyt azért az, aki tervezte, amit egyszer leírt, és ne lehessen kimenekülni a felelősség alól. A másik nyilván egy hatósági oldal, hogy kellő idő álljon rendelkezésére a hatóságnak arra, hogy ezt kellő mélységben tudja tanulmányozni, és itt csatolok vissza arra az alaptételre, amit a kollega úr elmondott, hogy ne csak formaiak legyenek az engedélyezések, hanem tartalmi vizsgálat is párosuljon hozzá, mert a tartalmi vizsgálattal lehet kiszűrni azokat a tényezőket, amelyek hátrányosan befolyásolhatják a későbbi működést.

Nagyon-nagyon lényeges kérdés, és itt merül fel a BAT, az elérhető legjobb technika alkalmazásának a kérdése. Amikor egy BAT-dokumentációba - nem akarok technológiát mondani – a legsoftabb és a legstricktebb is belefér, akkor nem tudom, hogy a hatóságnak milyen jogalapja van a BAT keretei között eldönteni, hogy ezt vagy azt válassza a beruházó, hiszen a beruházó egyébként egy soft law keretei között járt el. Halkan mondom, ez is komoly problémához vezet, és szándékosan nem mondtam a konkrét ügyet.

A második nagyon-nagyon fontos kérdés a megfelelően erős, felkészült közigazgatási szervezet, aminél nyilván gondolnunk kell a létszámra, gondolnunk kell a szakmai felkészültségre, és harmadrészen gondolnunk kell a hatóságok felszereltségére. Ha ez a három tényező együttáll, akkor lehet azt mondani, hogy hatékony ellenőrzést lehet végrehajtani, és nyilván az ellenőrzésnél is szükség van még valamire, ami manapság nincs, és ez nem magyar probléma, hanem európai uniós probléma. Ez az, hogy a hatósági ellenőrzések minimál követelményeit lehet-e egységesíteni az Európai Unión belül. Erre nézve született már néhány kísérlet, sajnos, nem túl eredményesen. Nekem az a meggyőződésem, hogy ki kell dolgozni olyan szakmai protokollokat az ellenőrzésnél, amelyeket előre tud a gazdálkodó, tud a hatóság, és egy nyelven fognak beszélni a hatósági

ellenőrzésnél. Szükség van egy olyan monitoring rendszerre is, amely monitoring rendszer tartósan ugyanazzal az adatbiztonsággal, minőségi biztonsággal tájékoztatja az érintetteket a környezet állapotáról vagy az adott létesítmény állapotáról, és ezt hozzáértő emberek értékelik.

Végezetül a harmadik rész, amit a legkevésbé szeretek, az utólagos eszközök, a szankcionálás, kötelezés eszköze. Ez nyilván egy végső eszköz, de itt akár a szankcionálásnál, akár a kötelezésnél a hatóságnak lehetősége legyen arra, hogy ha fennállnak a feltételek, akkor a legszigorúbb szabályokat tudja érvényesíteni. Természetesen nem ez a cél. Úgy gondolom, hogy egy normálisan működő közigazgatás és egy tisztességes gazdálkodói szektor vagy környezethasználói szektor között a kooperáció elvét kell megerősíteni, azt, hogy hogyan tudunk úgy együttműködni, hogy mind a két fél követelménye érvényesüljön.

Végezetül kell a harmadik oldal, a társadalmi oldal. Itt nagyon pozitív véleménnyel vagyok a zöldmozgalmak nagy részéről, tehát a zöldmozgalmak jelentős része igen kiváló szakmai felkészültséggel már a hatóságainkkal egy nyelven tud beszélni, de van egy másik rész, amikor bizony pusztán érzelmi elemek csapnak össze szakmai kérdésekkel. A hatóságaink érzelmi kérdésekben nem tudnak dönteni, nem erre vannak kalibrálva. Szakmai kérdésekben, azt hiszem, bármelyik kollegám nyitott bármilyen kezdeményezésre, és tényleg nagyon pozitív együttműködések példáját tudnám felsorolni, de szintén azért nem akarom, mert ha kihagyok valakit, akkor az bántó lenne.

Ennek az egésznek a zárógondolataként azt tudom mondani, hogy van haladás a környezetvédelmi igazgatásban, van előrelépés, de ahogy Churchill mondta, a mi haladásunk azért állandó és biztos, mert lassú. Mi lassan haladunk, de ezek a katasztrófhelyzetek és ezek a rendkívüli helyzetek egyre rámutattak: ez a lassúság ma már a társadalmi elvárások mellett nem tartható.

Köszönöm szépen. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Én is néhány gondolatot szeretnék hozzáfűzni és egy kicsit más jelleggel. Engedjék meg, hogy én felvállaljam azt, amit nyilván a szakhatóságok képviselői nem vállalhatnak fel, politikus lévén bírom a konfliktust, tehát engedjék meg, hogy egy kicsit provokatívabb legyek, de próbálok tényszerű maradni.

Nem hiszem el és nem tudom azt elfogadni, hogy egy ilyen méretű környezeti katasztrófának, mint a kolontári iszapömlés, nincs felelőse, nincs emberi felelőse. Egyre inkább abba az irányba kezdünk el haladni, bár még nincs vége a vizsgálatoknak, de megint elkezdődött egyfajta maszatolás mindenki részéről. Engem tulajdonképpen nem az érdekel elsősorban, úgyis mint a vizsgálóbizottság elnökét, hogy ki személy szerint a felelős, legyen ő a MAL Zrt. felelős vezetője, a hatóság felelős vezetője, egy harmadik személy vagy esetleg mind a három együtt, a lényeg az, hogy találjuk meg a felelőst, és tudományos bizonyítékokkal alátámasztva állapítsuk meg a felelősséget. Nyilván szakmai szempontból is. Én beszélgettem itt a szünetben Bakonyi úrral, egy történelmi találkozó volt, először találkoztunk négyszemközt.

A MAL Zrt. álláspontja, hogy a gátfal azon sarkánál a gátfal alól kiesett a talaj. Én ezt hajlandó vagyok elhinni, mert amennyiben erre én bizonyítékokat látok, természetesen ezt is hajlandó vagyok elhinni, mint minden mást hajlandó vagyok elhinni, bár kinőttem már abból a korból, amikor még a meséket elhiszi az ember, de amire bizonyíték van, azt én mindent készpénzként fogok venni, ha tudományos és megdönthetetlen bizonyíték van. Na mármost, rengeteg kérdés felmerült itt a katasztrófával kapcsolatban, mert nemcsak az a kérdés, hogy hogyan szakadt át a gát, hanem hogy mi volt a tározóban és miért az volt a tározóban, ami ott volt. Mert, ha jól tudom, a környezetvédelmi engedélyben nem veszélyeshulladék-lerakóként szerepel ez az objektum. Ha nem veszélyes, akkor mit keres ott egymillió köbméter tömény lúg?

Tehát rengeteg a kérdés, és bizonyítékokat gyűjtünk, bizonyítékokat fogunk találni, ennek során a bizottság nyilván meg fogja vizsgálni a MAL Zrt. technológiáját, a helyszínen is szemlét fogunk tartani és mindenkit meg fogunk hallgatni, aki itt bármilyen szinten érintett lehet az ügyben, és ki fogjuk deríteni az igazságot, ami érinti Pados Zsoltnak a halálát és a másik kilenc embernek a halálát. Most Pados Zsoltról tennék említést, aki az egyetlen, úgymond „mártíráldozata” ennek a katasztrófának, hiszen önként ment a halálba, mert menteni indult terepjárójával, amikor belement a Torna patak lúgos vízébe, aminek a gát átszakadása utáni percekben a vízhozama körülbelül a Duna vízhozamával volt összemérhető, egy olyan áradatba ment bele az autójával, hogy az életét mentse a túl parton lévő embereknek. Tisztelettel adózunk az emléke előtt, mint ahogy a többi áldozaté előtt is. De azt nem tudom elfogadni, hogy természeti katasztrófa áldozata lett, mert ez egy emberi tevékenység. Ha valaki egy veszélyes tevékenységet üzemeltet, nyilván valamilyen módon felelős a veszélyes tevékenység során bekövetkezett károkért, nem teljesen így, de a Ptk. is hasonlóan kimondja. Mondhatnám tovább, de nem akarom én sokáig magamhoz ragadni a szót.

A lényeg az, hogy a bizottság azért alakult meg és azért fog dolgozni a következő hónapokban egészen a jelentés benyújtásáig, hogy egyrészt ezt a felelőst megtalálja, ez csak az egyik oldala a dolognak, és nyilván a konkrét kiváltó okot megtalálja, másrészt pedig azt a jogszabály-hiányosságot is megtalálja, aminek jogorvoslásával megakadályozhatjuk, hogy a jövőben ilyen katasztrófák bekövetkezessenek.

Én ennyit szerettem volna elmondani, most jött el az a pillanat, amikor megkérdezem az asztalnál ülő kollégáim közül, hogy ki szeretne még ehhez a vörösiszap témához hozzászólni. Amennyiben élni kíván a lehetőséggel, azt követően megadnám a reagálásra a lehetőséget Bakonyi Zoltán úrnak.

Akkor megadom a szót Szegfalvi Zsoltnak, a Greenpeace Magyarország igazgatójának.

Szegfalvi Zsolt

SZEGFALVI ZSOLT igazgató (Greenpeace Magyarország): Jó napot kívánok! Tiszteletben tartva a felkérést, hogy ebben a részben csak a vörösiszap-katasztrófáról beszéljünk, egy picit próbálom az általam eltervezett vonalat követni.

Azt tudjuk, mindenki látja, hogy száz százalékig ilyen környezeti katasztrófák sajnos nem elkerülhetők a való életben. Viszont azt tudjuk, hogy minden ilyen katasztrófa egy lehetőséget ad arra, hogy újragondoljuk a szabályokat, a feltételeket. És igenis szerintem nagyon fontos valamilyen szinten az érzelmi megközelítés ezekben az ügyekben, ugyanis ez hozhatja felszínre az ipari, a vegytiszta megközelítés mellett azokat az érveket, amik igen komoly szinten esnek latba. Természetesen ez megfelelő szakmaisággal kell hogy párosuljon.

A vörösiszap-katasztrófánál én is összeállítottam, hogy milyen ideális körülmények szükségesek ahhoz, hogy valóban meg tudjunk előzni egy környezeti katasztrófát, és igyekszem ezeket az elméleti megállapításokat valahogy a vörösiszap-katasztrófa – hát úgy mondom, hogy – hiányosságaira és visszasságaira is figyelemmel megvilágítani.

Az első ilyen körülmény, hogy a környezet-, természetvédelem és az egészségvédelem érdeke maximálisan érvényesüljön. Tudjuk, hogy jelenleg a gazdasági érvek, a profit és egyéb más tényezők ezt vastagon felül tudják írni. Hogyha megnézzük a vörösiszap-katasztrófa esetében, miután megtörtént ez a tragédia, a MAL Zrt. nagyjából két hét múlva újra üzemeltetésbe kezdett. Annak ellenére, hogy semmilyen szintű megállapítás még nem született arról, hogy mi okozta magát a katasztrófát.

Itt is azt látjuk, hogy körülbelül ezer munkahely megtartása nagyobb érv volt, mint a környezet veszélyeztetése. Egyébként a lakosságot is visszatelepítették nagyon rövid időn

belül, anélkül, hogy közölték volna velük, hogy milyen következményekkel néznek szembe, ha visszamennek.

Második pont, ami szerintem szintén egy ideális körülmény, amire már többen is utaltak, az erős, egyértelmű törvényi szabályozási háttér. Ez mind nemzeti szinten, mind a mi esetünkben egy EU-s szintű szabályozást is feltételezne. Azt tudjuk, hogy jelen pillanatban ott, a kolontári térségben még mindig veszélyhelyzet állapota van. Ez nagyon sokszor, nagyon sok esetben lehetőséget ad arra, hogy akár aktuális törvényi előírásokat is megszeghessenek. És ezt majd még ennek a kis beszédnek a végén elmondom, hogy hogyan látjuk a jelenlegi helyzetet.

A harmadik a megfelelő hatósági ellenőrzés és folyamatos felülvizsgálat. A katasztrófa után nem sokkal állami felügyelet alá helyezték a céget, így indították újra a termelést. Szerintünk azért ez valamennyire ellentmondásos, hogy egy állami szerv adta ki az állam számára az engedélyt és biztonságosnak nyilvánította, mint a tározót, amibe a vörösiszapot helyezik. Fontos lenne egy környezettudatos céges gondolkodás vagy cégvezetés. Azt tudjuk, hogy ez ebben az esetben sem állt száz százalékosan fenn. Annyit tudunk, hogy itt beszéltünk az elérhető legjobb technológiáról. Németországban megvizsgáltunk egy hasonló, alumíniumgyártó üzemet, és azt láttuk, hogy egészen más technológiával, itt száraz technológiával, sokkal alacsonyabb lúgossági szinttel „teszik ki” tulajdonképpen a megmaradó hulladékot. És egyre inkább azt érezzük itt Magyarországon vagy az újonnan csatlakozó államok közül, minthogyha itt másodrendű állampolgárok lennénk. Sokszor azok a szabályozások, amik a régi nyugati államokban működnek, hozzánk nem gyűrűznek be.

Szintén szükség van ideális esetben egy erős civil és társadalmi kontrollra és tudatosságra. Úgy érezzük, hogy ennek a katasztrófának a hatására megindult ez a folyamat, viszont most már eltelt valóban négy hónap a katasztrófa bekövetkezése óta és kezdenek elülni ezek az erős hullámok. Fontos lenne, hogy átláthatóak legyenek a folyamatok mind környezetvédelmi szempontból, mind egy ilyen katasztrófa esetén átlátható legyen, hogy milyen intézkedések milyen alapon születhetnek. Az utóbbi két hónap tapasztalata alapján azt tudom mondani, hogy nagyon nehéz volt bármilyen közérdekű információhoz hozzájutni, ez továbbra sem könnyű. Például csak egy: az ottani lakosok körülbelül két nap elteltével értesülhettek a porszennyezés aktuális mértékéről. Tehát viszonylag nehéz így eldönteni, hogy az ember maradjon-e vagy ne egy körzetben, amikor két nappal később tudja meg, hogy a porszennyezettség szintje magasabb volt a megengedettnél.

És az utolsó pont, amit fontosnak tartunk, hogy tudjuk, hogy nagyon komoly környezeti változások vannak körülöttünk, nagyon fontos lenne a szabályozási rendszert mindig folyamatosan ezekhez a változásokhoz igazítani. Egészen extrém környezeti klimatikus viszonyok vesznek most minket körbe, és maguk a szabályok viszonylag régen születtek, ennek is az állandó felülvizsgálata fontos lenne.

A legvégén, hogy rövidre fogjam: mi most a jelenlegi helyzet Kolontáron és az ajkai tározóban? Azt tudjuk, hogy az üzem jelen pillanatban egy ideiglenes tízes A jelű cellába helyezi el a hulladékát, és azt látjuk, hogy folyamatosan most is ez alatt a veszélyhelyzet égisse alatt engedik ki mind a meglévő tározókból, mind ebből az ideiglenes tározókból azt a lúgos zagyot, ami veszélyhelyzetet okozhat. Mindezt a termelés fenntartása mellett. Ezt kiengedik az út mellett folyó vizesárokba, és tömény kénsavval, illetve sósavval semlegesítik teljesen nyílt körülmények között. Az ellenőrzés, a pH-érték megállapítása óránként lakmuszpapírral történik, és ez a valamilyen összetételű folyadék – mert közvetlenül nem vizsgálják, hogy mi az, ami kijön, a pH be van állítva – ugyanúgy a Torna patakba, majd az összes többi vízbe ürül.

Tehát azt tudom mondani, hogy maga ez a katasztrófa jelen pillanatban sem zajlott még le, folyamatosan folyik, és mi is elég komoly erőket fogunk összevonni, hogy ez mindenképpen megszűnjön.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megadom a szót a Környezeti Management és Jog Egyesület igazgatójának, Kiss Csabának, majd pedig a Corvinus Egyetem nemzetközi és tudományos rektorhelyettesének, Kerekes Sándornak.

KISS CSABA igazgató (EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület): Hadd adjam ezt tovább, professzor úr!

Kerekes Sándor

KEREKES SÁNDOR nemzetközi és tudományos rektorhelyettes (Corvinus Egyetem): Nem akarok természetesen én se belemenni a konkrétumokba, de sajnós, az a baj, hogy valamikor vegyésznek készültem. Ma közgazdász vagyok, és ennek következtében azért néhány dolgot tudok. Értem és úgy gondolom egyébként, hogy az intelligenciának az érzelmi intelligencia része valóban nagyon fontos, tehát sokkal többet kellene ezzel a dologgal foglalkozni, gyönyörű könyvek vannak, mindenkinek tanácsolom Csíkszentmihályinak a könyvét, de azért vannak dolgok, amelyek meg tények, és mondjuk, jó lenne, ha úgy bánnánk velük. Azért a vegyész múltam mondatja velem - még egyszer mondanám, hogy rossz lenne, ha valaki félremagyarázná -, hogy híg oldatokra lehet értelmezni a pH-t, a töményekre nem lehet. A pH-papír gallyra menne egy tömény lúgban, de ettől még egyébként a katasztrófa, az katasztrófa.

Mindenki elmondta, hogy a környezetvédelem alapelvei közül mely alapelvek azok, amelyek érvényüket veszítik. Valaki azt mondja, hogy a szennyező fizet elvet kellene felfüggeszteni, Csepregi István elmondta, hogy az elővigyázatosság elvét kéne bevezetni a megelőzés elve helyett, én meg azt mondanám, hogy a jogrendszert kellene átalakítani úgy, hogy a bizalom és a bizalommal együtt járó felelősség egyensúlyba kerüljön valahol a világban. Azt látom egyébként, hogy az Európai Unió – Magyarországon szovjet uralom volt, és ennek következtében érthető, hogy a demokrácia megépítésének azt a válfaját választjuk, ami mondjuk, az oroszokra jellemző, és nem azt, ami az angolokra jellemző, aminek egyébként az Európai Unió a csapdájában van - bizonyos értelemben valamit szabályozni akar.

Itt a kollega beszélt a sertéstelepekről. Nem tudok olyan számokat mondani, amelyek egy hektár nitrogénterhelésére vonatkozóan jó számok lennének, mert nem mindegy, hogy domboldal vagy lapos vagy hány centire van a víz. Ennek következtében nagyon bátornak tartom az Európai Uniót és bizonyos értelemben a magyar jogalkotást is, amikor azt hiszi, hogy ezeket a dolgokat érdemes szabályozni. Ezeket nem érdemes szabályozni, ezeket rá kéne bízni egyébként – mint ahogy régen rábízták - a falubíróra, a dűlőért felelős gazdára meg a mit tudom én, kicsodára, aki gondoskodott róla, hogy ezen a területen mikor szabad szüretelni, milyen trágyát szabad kirakni és a többi, és a többi. Ez arról szól egyébként, hogy van egy társadalom, van egy világ, ahol mindenki vállalja a cselekedeteiért a felelősséget. Ha ilyen értelemben most valaki megkérdezi, hogy én milyen világot szeretnék, akkor egy olyan világot szeretnék, ahol az, aki ért hozzá, egyúttal vállalja érte a felelősséget. Példának okáért, mondjuk, vegyész vagyok, és üzemeltetek egy ilyen művet, mint amit most éppen üzemeltetünk, akkor feketén-fehéren világos, hogy ha esik az eső, és buzgárok vagy nem tudom, mik törhetnek fel, akkor ki kell mennem és meg kell nézmem, hogy mi újság van a gátjaim körül, mert tudom, hogy a gátakat milyen talajra építettem, de ha nem tudom, akkor baj van.

Lent voltam a hétvégén megnézni a szőlőhegyen a pincémet, és láttam, hogy bizony beszakadt, a teljesen stabilnak tűnő boltívet, egy löszös boltívet sikerült szétmosnia ennek a tételnek, de úgy gondolom egyébként, hogy felelős érte, tehát büntetőjogilag felelős érte. Egyébként nagyon tele van állampolgárként a hócipóm azzal, hogy a jóisten pénzét fogjuk elkölteni arra, hogy megállapítsuk, ki a felelős, és szakértői vélemények tömegét fogjuk beszerezni valamiről, amiről lehet tudni egyébként - ha jól tudom, éppen az ombudsman leveléből az derül ki -, hogy Veszprém város címzetes főjegyzője volt az, aki nem jó helyen kérdezte meg, hogy ki a felelős, és ezért valószínűleg ő az, aki a végén majd jogilag felelősségre vonható. Ez egy nagyon szomorú történet ilyen szinten.

Úgy gondolom, hogy ez egyúttal azt is jelenti, hogy valaki azt gondolja, hogy meg tudja mondani, hogy mondjuk, hogyan kell üzemeltetni egy ilyen művet, mint amit üzemeltetünk. Az nagy tévedésben van, ezt azok tudják megmondani, akik üzemeltetik, nekünk pedig társadalomnak el kéne döntenie, hogy vállalunk-e akkora kockázatokat, mint amiket vállalunk. Jelen pillanatban nagyon úgy tűnik egyébként, hogy az emberek hajlandóak vállalni ezeket a kockázatokat azért, hogy egy forinttal olcsóbb legyen a kenyér, legalábbis Magyarországon most ez a helyzet. Tehát amikor valaki arról beszél, hogy mekkora sertéstelepet kell csinálni, az világosan látszik egyébként, hogy itt arról van szó, hogy le kéne szoknunk arról, hogy mindennap esszük a húst, mert akkor annyiba kell, hogy kerüljön, mint amibe most kerül. Ha egészségesen akarnánk élni, akkor hetente egyszer megengedhetnénk magunknak, hogy négyszer ennyiért baromfiudvarban kapirgáló csirkét együnk. Ha annyira ostobák vagyunk, amilyenek vagyunk, akkor pedig ez a választásunk, ami van.

Nekem az a szomorú tapasztalatom, hogy a rendszerváltáskor mindenki azt hitte, hogy úgy fogunk élni, mint Nyugat-Európa. Egyébként néhány vonatkozásban tényleg úgy élünk, olyan ostobán élünk, mint Nyugat-Európa vagy mint Amerika, még rosszabbat mondanék. Az a tragédia, hogy az újonnan belépő tagországok azt fogják elősegíteni – mondta Csepregi István ezt a Churchill-hasonlatot -, hogy lassan kellene menni. Körülbelül arról szól az orosz meg az angol út közti különbség, hogy az egyik esetben teljesen világosan vannak emberek, akik egyetértenek azzal, hogy meg kéne változtatni az elosztási viszonyokat. Az elosztás azt jelenti, hogy jó környezet vagy pénz, például ez is egy elosztási viszony, ugyanazt akarják, és sporadikusan gyakorolnak nyomást mindenféle helyen mindenkire, és egyszer csak felébred a Churchill-féle úr, aki fogja a kezében a szivart és issza a whiskyt, irodalmi műveket ír, és rájön, hogy a fene egye meg, most már csinálni kéne valamit, de azt végig kellene gondolni. Mi pedig, kérem szépen, belenyúlunk a történetbe, és fragmentált, ostoba rendeletek tömegével próbálunk szabályozni; magunk is tudjuk, hogy végrehajthatatlan, és mindjárt másnap egyébként látjuk is, hogy végrehajthatatlan. Egyébként lehet, hogy tetszett annak idején a pártállami időkben az elvtársaknak, hogy milyen jó, hogy bárkit bármikor le lehet csukni, ez arra volt jó, ha végrehajthatatlan a törvény. Ezt abba kéne hagyni, olyan törvényeket kéne bevezetni, amiket végre lehet hajtani és értelmes végrehajtani.

Egyébként úgy gondolom, hogy ha valaki azt kérdezi, hogy ki lehet-e adni az engedélyt, hogy működjön, akkor ki lehet adni az engedélyt, leszámítva, hogy ha utána az urat – nem adnék ki engedélyt -, aki üzemelteti azt a céget és még egyszer bűnbe esik, akkor természetesen lesitteljük tíz-tizenöt évre. Állítom egyébként, hogy csak ez fogja visszatartani az embereket attól, hogy olyat csináljanak, amit nem szabadna. Ameddig engedélyt lehet kérni valamilyen tevékenységre, aminek a kockázatait azok tudják a legjobban, akik csinálják - mondjuk, például a genetikailag módosított szervezetekét azok, akik mondjuk, Szegeden ezzel foglalkoznak -, amíg engedélyt lehet rá kérni, ez az engedély felmenti ezeket az embereket a felelősség alól, és miközben tudják egyébként, hogy cselekedni kellene, nyugodtan alszanak. Ezt a nyugodt álmukat szeretném egyszer megkérdőjelezni, hogy aludjon nyugodtan, ha olyat csinált, aminek értelme van és tisztességes, mert különben a tőkét nem lehet megfékezni. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen. És ezúton szeretném nyilvánosan megkövetni a professzor urat, hogy nem vettem észre, hogy sorrendben előbb volt ő a jelentkezésben.

Most Kiss Csabának megadom a szót.

Kiss Csaba

KISS CSABA igazgató (EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület): Köszönöm szépen. Azt hiszem, hogy most már van mínusz huszonöt percünk, tényleg nagyon rövid leszek, ne én legyek az, aki feltartja a kérdések és megjegyzések sorát. Két mondatban szólnék.

A Környezeti Management és Jog Egyesület, amelyik egyébként jogi segítséget ad környezeti ügyekben civil szervezeteknek és magánszemélyeknek, éppen a kolontári vörösiszap-katasztrófa ügyében nem érintett, senki, se magánszemély, se társadalmi szervezet nem keresett meg minket, a Greenpeace volt az egyetlen, akinek egyfajta általános jogi véleményt adtunk, ez egyébként szerintem megtalálható a Greenpeace honlapján. Azóta azért az események elég sokat fejlődtek, tehát egy-két megjegyzés, megállapítás nem biztos, hogy igaz belőle. Ha követték a médiát, akkor lehetett látni, hogy azért ez az ügy egy kicsit túlnőtte magát és túlnőtt azon a kereten, hogy például jogi szempontból, igény- és felelősségérvényesítés szempontjából csak egy környezeti ügyként kezelhessük. Láttuk, hogy Magyar György kolléga úr igen intenzíven vette fel a szálát, és elég lendületesen, dinamikusán haladt ezen.

Majd igen erősen találkozott a kormány által emelt betonfallal, amelyikbe – úgy tűnik, hogy – beletört a bicskája – egy képzavarral élve, és hát a kormány részéről egy újabb ügyvéd került kijelölésre a magánérdekek képviselőjére. De azt hiszem, hogy amikor ekkora dinoszauruszok verekszenek egymással, akkor ott nem nagyon van helye például az olyan jogi tanácsadó irodának, mint mi vagyunk. Annak ellenére, hogy lassan most már az elmúlt 15 évben 650 ügyet vittünk végig bírósági szinten is.

Kicsit általános szinten hadd emeljem ennek az egész beszélgetésnek a témáját. Én azt olvastam, hogy a panelbeszélgetés címe az, hogy környezeti katasztrófák megelőzése. A jogot én nem minősíteném ennyire le, már csak azért sem, mert ez a szakmám, tehát elég hülyén venné ki magát – pestiesen szólva -, hogyha én lennék az, aki a jog ellen kampányol. Azt gondolom, hogy nagyon sok jogi eszköz van, ami a környezeti katasztrófák megelőzésére van, meg hát ha jól megnézzük, gyakorlatilag az egész környezetjognak valahol az a célja, hogy a környezeti terhelést csökkentsük, és implicite megelőzzük a környezeti katasztrófákat. Ilyen jogi eszközöket alkalmaznak is, sőt én azt gondolom, hogy talán ez a létesítmény, ami a kolontári katasztrófát okozta, lehet, hogy a nagy részét ismeri ezeknek a jogi eszközöknek és alkalmazza. Ugye ott van a hatásvizsgálat, ami azt hivatott megbecsülni, hogy olyan hatások keletkeznek-e, amelyek jelentősek. Akkor ott vannak tervezési eszközök, például kárelhárítási, üzemi tervek elkészítése, vagy ott van az engedélyezés, legyen az környezetvédelmi vagy létesítési vagy egyéb működési jellegű.

Az már más kérdés, hogy amikor létesült ez a tározó, akkor még valóban Veszprém Városi Városi Tanács VB-hez tartozott, de ha jól emlékszem, azt mondja a városi legenda is, hogy a Paksi Atomerőművet is 1982-ben a Paksi Nagyközségi Tanács VB engedélyezte, ha jól tudom. Akkor vannak még egyéb jogi eszközök, mint például bejelentés vagy egyes tevékenységek tilalma. Lehet, hogy csak tilalommal lehet megelőzni egy-egy katasztrófát, lásd Magyarország a ciántechnológiás bányászatot már betiltotta. A katasztrófák megelőzésének az egyik jogi eszköze lehet különleges zónáknak területek kijelölése. Az más kérdés, hogy Magyarországon sajnos még a nemzeti parki magterületen kívül a védett területi státus sem garancia arra, hogy ott meg lehessen tiltani, vagy ne lehessen engedélyezni

bizonyos tevékenységeket. Lásd például, magyar dakar, amelyik kapott engedélyt, bár tudjuk, hogy elég érdekes körülmények között, a verseny lezajlása után, de mégis csak kapott.

Aztán bizonyos pénzügyi eszközök. Én azt gondoltam, professzor úr ezt fogja említeni, ezek a biztosítások, letétek és egyéb biztosítékok rendszere is talán képes lehet megelőzni a környezeti katasztrófát, illetve vállalaton belüli menedzsmentrendszerek vagy technológiai előírások, mint például ahogy ezt említette Csepregi István. Most, ha ezt az egészet összerakjuk egy zsákba, és azt mondjuk, hogy na ezek a jogi eszközök, akkor még mindig ott van az a másik feltétel, amit főigazgató úr említett, a hatóság. És azért szomorú valahol az, amit a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa megállapított, miszerint a létesítési, tehát vegyük szűken, csak az építési hatáskör tisztázatlan volt, pontosan az lenne a másik pillére, tehát egy erős, következetes hatóság, amelyik betartja és betartatja a jogszabályokat.

Hadd zárjam egy példával Éger Ákos barátomnak válaszként. Egy kicsit nézzünk magunkba. Sokan vitatják, hogy létezik olyan, hogy néplélek, de egy kicsit gondoljunk már bele abba, hogy Magyarországon hogyan zajlanak jó pár éve a dolgok. Egy esetet hadd említsek, egy Duna-Tisza-közi kavicsbánya. Idejött egy német vállalkozó tíz évvel ezelőtt, és a maga német precizitásával és jogkövető magatartásával bement a hatósághoz és azt mondta, hogy ő szeretne kavicsot bányászni, természetesen tájrendezési tervet is fog készíteni, milyen környezetvédelmi engedélyezésre van szükség, és a többi. A történet vége az, hogy most itt tartunk tíz évvel később, ennek a német bányavállalkozónak jelenleg nincsen tájrendezési terve, volt hogy bányahatósági engedély nélkül bányászott, elbányászta a szomszédja ingatlanát, tehát például a szomszédja ingatlana jelenleg víz. Tehát a telekkönyvi határok most jelenleg a vízen lebegnek, és nincsen engedélye. Nem akarom a nagyon csúnya szót használni, inkább a latinosat: elprostituálódott, és a hatóságnak köszönhetően, bocsánat, nem személyes, (*Derültség.*) kapott tippet a hatóságtól, hogy mit nem érdemes betartani és minek nem muszáj megfelelni. Köszönöm szépen. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönöm. Csepregi István főigazgató úr!

CSEPREGI ISTVÁN főigazgató (Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség): Köszönöm szépen, elnök úr. A helyzet az, hogy én állom az ütések, aki nem bírja ki a próbatételt, az ne jöjjön hatósághoz dolgozni. Egy valamit szeretnék a tények miatt elmondani: elhangzott itt egy panelbeszélgetés során egy olyan megjegyzés, amit muszáj korrigálni, a kolontári ügyel kapcsolatban. Az adatok a környezetvédelmi hatóságnál az első pillanattól kezdve hozzáférhetőek voltak a hatóság honlapján, aki ezzel nem érte be, az a hatósághoz fordult vagy a főfelügyelőséghez, megkapta az adatokat. A másik része pedig, azt is szeretném pontosítani, hogy nem kőkorszaki módszerekkel mérünk, hanem amint telepíteni tudtunk, egy tucatnál több mérőpontból álló levegőminőségi monitoringot építettünk ki, amihez a felügyelőségek Szegedtől Győrig szállították a mérőműszereket. Jelenleg óránkénti méréssel küldi automatizált mérő megoldással a víz pH-értékét és vezető képességét a rendszer, tehát nem egy archaikus megoldást tartunk fenn, hanem a hatóság igenis a lakosság maximális biztonságára törekszik.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A jogi környezetről két mondat: azért az egészen elképesztő, hogy a Fővárosi Bíróság ítéletének kellett kimondani azt, hogy a vörösiszap-tározókkal mint speciális létesítményekkel kapcsolatban a környezetvédelmi hatóság lenne az elsőfokú építési hatóság. Ez egészen nonszensz, hiszen gátak állékonyságával kapcsolatban mondjuk statikai szakvéleményt hogyan adhatna ki egy környezetvédelmi hatóság, ez szerintem teljesen tévút. Mint bárki más, nem mondom, hogy a jegyző jobban ért hozzá, mert ugye ő általában az elsőfokú építési hatóság, de biztos, hogy nem a környezetvédelmi hatóság.

A másik pedig, hogy egészen elképesztő, a következmények tekintetében is torzulások vannak a jelenlegi szabályozásban, hiszen miközben egy egyszerű egyéni vállalkozó, aki fuvarozóként dolgozik, és mondjuk egy építkezésnél kitermelt talajt illegálisan, engedély nélkül elteríti valahol, azért több tízmilliárd forintos bírságot kaphat, mert engedély nélküli hulladékhasznosításnak minősül. Eddig látjuk a kontrasztot, hogy hol tartunk most a vörösiszap- vagy cianidszennyezés vagy bármely másik nagy katasztrófa ügyében. Egyszerűen nem lehet arányosítani a kettőt, mert mitől lenne környezetszennyező a talaj, a tiszta, szennyezetlen talaj. Azt azért hozzáteszem. Tehát ennyit tettem volna hozzá én a jogi környezetről.

És most jött el az a pillanat, amikor megkérdezném Bakonyi Zoltánt, amennyiben itt van a teremben, és hozzá kíván szólni, hogy kíván-e hozzászólni.

BAKONYI ZOLTÁN (MAL Zrt.): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Jelenlévők! Hallgatni jöttem és nem beszélni, de az elnök úr megszólított, ezért azt gondolom, hogy kötelességem néhány mondatot mondani.

Először is minket nagyon sokan bíráltak, hogy nem tudtuk kifejezni a részvétünket. Természetesen nekünk is az ember és a természeti katasztrófa volt a legfájóbb, a legmegrázóbb, nekünk is fel kellett ezt dolgozni, hogy egyáltalán az ember beszélni tudjon róla, és mindenféle híresztelés ellenére az első perctől kezdve segítettünk és fogunk is, amit természetesen a bankjaink megengednek számunkra.

Csepregi úr nagyon sok mindent megválaszolt, úgyhogy azokra biztosan nem szeretnék kitérni, főleg, hogy maximálisan egyet tudok érteni azzal, hogy folyó ügyről nem szabad beszélni, mert tart a nyomozás, különböző hatósági vizsgálatok vannak. Mégis egy-két dolgot azért szeretnék, inkább azt mondanám, hogy pontosítani.

Kerekes úr mondta mint régi vegyész – én nem vagyok vegyész, de tanultam kémia órán -, hogy a 40 grammos oldalt a 14 pH és a 4 grammos oldat a 13 pH, azt hiszem, ezt hetedik osztályban tanultuk. Azt gondolom, nagyon fontos volt az, amit Kerekes úr mondott, hogy 4 grammos oldalt esetében ez azt jelenti, hogy 4 gramm van egy liter vízben, tehát azt nem lehet összekeverni egy tömény oldattal. Nagyon fontos lenne, hogy ezt mindenki tudja. Ettől még senki nem mondja azt, hogy ez forrásvíz, félreértés ne essék, ez igenis egy oldat.

Nem szeretnék most mindenkire, minden dologra, amit felírtam magamnak, reagálni az idő rövidege miatt, de Szegfalvi úrnak szeretném mondani, hogy öt éve nincs Magyarországon alumíniumgyártás. Ön megnézhetett egy németországi üzemet, de öt éve nincs Magyarországon alumíniumgyártás. Sajnos az energia-keresztfinanszírozás miatt le kellett állítani öt évvel ezelőtt, tehát nem tudom, hogy milyen üzemet sikerült megnéznie. Azt szeretném önnek mondani, hogy önnek, aki befolyásolja a közvéleményt - hiszen többször lehet hallani a nevét -, azt gondolom, az lenne a jó, ha számolnák, hogy a különböző BAT-technológiáknak mi a CO₂-mérlege. Egyébként jogosan, nekem is vannak kisgyerekeim, én is a CO₂-megtakarítások abszolút híve vagyok, de végig kell gondolni, hogy melyik technológia milyen CO₂-mérleggel rendelkezik, és azt kérem, hogy utána bíráljon ilyen nyíltan, hogy mi nem vagyunk környezettudatosak vagy nem voltunk környezettudatosak. Azt gondolom, hogy maximálisan, sőt a maximálison túl betűre mindent betartottunk, tehát nagyon szépen kérem, hogy óvatosan bíráljon. Minden bírálat elé készséggel állunk, de mi mindent betűre betartottunk.

Itt egy pillanatra átkapcsolnék Szalay Tímeához, egyébként nagyon sok mindennel egyetérték, amit mondott, és azt gondolom, hogy emberileg talán ő fogta meg legjobban a dolgokat. Egy-két pontosítást engedjen meg! Nem ötven méter, hanem még a fele se volt, és szerencsére a vízszint még ennél is lejjebb volt, tehát nagyon más lett volna a helyzet, ha ez a szám igaz lenne, szerencsére a fele se volt igaz és még annál is lényegesen kisebb volt.

Azt gondolom, hogy többen önök közül felvetették a profit és a költségek kérdését. Nekünk soha nem volt problémánk a környezetvédelmi költségekkel, mert senki nem éli fel a saját jövőjét, ahogy egy szülő se a gyerekén spórol, egy üzem se a saját jövőjén, tehát a munkahelyeken nem spórol. Ha már szóba kerültek a költségek, nekünk a legnagyobb problémánk az energia keresztfinanszírozása volt. Ez persze lehet környezetvédelmi költség is, de ez humán költség volt, és ez éves szinten milliárdos nagyságrend volt. Például Németországban – amit ön említett példát – ilyen költség nincsen, tehát ott egy sokkal drágább technológiát esetleg hamarabb lehet bevezetni, hiszen egyéb költségek nem terhelik az adott céget.

Ennek ellenére mindenkinek meg szeretném köszönni, aki hozzászólt, mert nagyon-nagyon kulturált hozzászólásokat hallottam, és ez nagy öröömre szolgált, hiszen az első hetekben mindenki mindenféle tényadatok nélkül nagyon sok mindent mondott, ami a helyzet megoldását biztosan nem segítette. Az biztos, hogy maximálisan egyetértek mindannyiukkal, hogy ilyen katasztrófának nem szabadott volna megtörténnie, egyszerűen nem szabadott volna megtörténnie.

Engedjék meg, hogy zárónak annyit mondjak, többször elhangzott önöktől, hogy még az esemény előtti másfél órában volt kontroll, és nem látszott semmi. Sajnos, van olyan, amikor olyan szinkronitások játszódnak le a világban, amire az ember nem készül, én nem készülök, esetleg harminc évvel ezelőtt vagy húsz évvel ezelőtt bizonyos döntéseket hoztak, és azóta a hatóság se készült. Azt akarom mondani, hogy avval se tudok egyetérteni, hogy a katasztrófavédelem nem tudta, hogy mit kell csinálni. Én nagyon olyan embereket ismertem meg a katasztrófavédelemben - hiszen huszonnégy órában együtt dolgoztunk többnapos alvással -, akik abszolút a helyzet magaslatán voltak. Egyszerűen tény az, hogy annak idején a katasztrófavédelmi terv is ezt a létesítményt olyan monumentálisnak ítélte meg, hogy háborús cselekményt jelölt meg katasztrófaváltó oknak. Erről sokan nem beszélnek, de ez így van, háborús cselekményt tudtak elképzelni, hogy ennek a tározónak valami baja lehet.

Úgyhogy engedjék meg, hogy ezzel zárjam, és még egyszer maximális részvétünk, maximális együttérzésünk, és mindent meg fogunk tenni azért, hogy amit lehet, enyhítsünk.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van még tíz-tizenöt percünk a szünetig, így néhány reakcióra lehetőséget biztosítunk. Előtte még annyit, hogy kollégáim közül azok, akik a panelbeszélgetésben részt vesznek, amennyiben a másik két technológiával kapcsolatban maradt még bennük valami mondanivaló, akkor azt most még röviden osszák meg velünk.

Szegfalvi Zsoltnak megadom a szót.

SZEGFALVI ZSOLT igazgató (Greenpeace Magyarország): Két gyors reagálást szeretnék. Csepregi úrnak üzenem, hogy nem a hatósági méréseket kritizáltam, hanem a MAL Zrt. savazóállomásán mérnek ezekkel a módszerekkel.

Másrészt Bakonyi úrnak: a járulékos környezetterhelés is fontos dolog, és köszönöm, hogy kiigazított, ugyanis nem timföldgyártásról beszéltem, hanem alumíniumgyártásról, ez így sokkal pontosabb. A CO₂-mérleg szerintem egy járulékos környezetterhelés. Itt most egy katasztrófa helyzetről beszélünk és annak az elkerüléséről, de ha szükséges, biztos, hogy ebben az irányban is tovább lehet menni, nem gondolom, hogy valóban fenntartható dolog a timföldgyártás. Még egy utolsó ehhez: a tényadatok hetekig nem mentek, igazából a Greenpeace volt az első, aki tényadatokat szolgáltatott erről a katasztrófáról, hogy mi volt az, ami kiömlött a tározóból. Több olyan vélemény volt, hogy tíz-tizenöt vagy húszéves adatokat közöltek elsőként, tehát szerintem pontosan a hiteles tájékoztatás az, ami ebben az ügyben nagyon hiányozott.

Rátérve a cianidkatasztrófára. Csak annyit szeretnék mondani, hogy most jelen pillanatban ez az ügy egy nagyon sikeres magyarországi kampány után, két hónap alatt a kampány kezdetétől elérte azt, hogy törvény született a magyar parlament által. Azt hiszem, ez nagyjából törvényhozási rekordnak is tekinthető, de egy ilyen civil kampányban ez mindenképpen nagy tett. Erről majd a következő panelban biztosan említést fognak tenni, hogy mi alapján történt ez, és mi volt az, ami hozzásegítette ezt a törvényt a megszületéshez.

Ami viszont fontos, hogy többen utaltak Magyarország alvizi ország jellegére. Nagyon fontos, és ezért is indítottuk tovább ezt az akciót, hogy EU-s szintre helyezük ezt a folyamatot, ugyanis igazi védelmet az jelent, ha a környező országokban is tudják szabályozni ezt a technológiát. Itt lesznek majd a következő panelban olyan hozzászólók, akik szintén nagyon sokat tettek azért, hogy európai szinten is előkerülhessen ez a téma. Annyit tudunk, hogy az Európai Parlament nagyon nagy többséggel megszavazta azt a javaslatot, ami a Bizottságot utasítja annak a törvénynek a megalkotására, amely betiltja a cianidos bányászatot Európán belül. Azt látjuk, hogy a Bizottság elég komolyan ellenáll ennek az igénynek, és tudjuk azt, hogy a Bizottság elég sok kezdeményezésnek már ellenállt, többek között éppen most van döntés alatt egy olyan civil kezdeményezés, ami egymillió EU-s aláírás érvényesítéséről szól a génmódosított növények engedélyezési eljárásában. Tehát mindenképpen az EU-s szintű törvényhozás nagyon fontos, és ebben van és lehet kiemelt szerepe olyan nemzetközi civil szervezeteknek, mint a Magyarországon is jelen lévő MTVSZ, WWF vagy akár a Greenpeace, akik részéről tudjuk, hogy ott Brüsszelben milyen szintű ipari lobbizás megy a döntéshozók irányába. Fenntartanak irodát pont azért, hogy ellensúlyozzák ezt a szintű ipari nyomást, és a környezetvédelmi szempontokat is bele tudják tenni a törvényhozásba, és most ez az irány az, amit úgy látunk, hogy megoldást jelenthet.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megadom a szót máris, a résztvevők soraiból esetleg, ha valakinek van kérdése, hozzászólása. Egyetlen mondat Bakonyi úrnak reakcióként, én az elmúlt években többször jártam a MAL Zrt. ajkai timföldgyárában munkakörömnél fogva, természetesen még mielőtt országgyűlési képviselő lettem volna, és annyit engedjen meg megjegyezni az ott látottak alapján, hogy ha ez ma a timföldgyártás elérhető legjobb technikája, akkor itt óriási problémák vannak.

Hozzászólások

GÖRÖG ZSOLT: Elnézést, én eldöntöttem, hogy nem szólok hozzá. Mezei tervező vagyok, környezetvédelmi tervező mérnök, de Csepregi úr hozzászólása mégis csak arra indít, hogy hozzászóljak ezzel kapcsolatban. A hatósági munkához tapasztalt emberek kellene, olyanok, akik nagyon sok mindent láttak. Nem olyanok, akik kikerülnek esetleg az egyetemről, és az egyetem padjaiból beülnek egy hatósági munkára és döntéseket, felelős döntéseket kell hozniuk. Sok témához hozzászólnék, mert vizes tervező vagyok, és elég sok mindennel foglalkozom. Csak megjegyzésszerűen.

A másik, húsz év alatt sikerült totálisan leépíteni az egyébként rendkívül jól működő vízügyi lobbít. Most húsz év után megszületik a felismerés, építsük vissza. A hülyeség csúcsa, tehát Magyarországon példamutatóak, államigazgatási szinten. Az engedélyeztetések, csak hogy mondjak én is egy példát, nem egy mezei kis kavicsbányák. A HOLCIM cég, aki a cementiparban a második talán, de lehet, hogy az első cementtermelésben. A lábatlani 1900 nevű gyárat szerette volna eltörölni a föld színéről és vadonatúj gyárat építeni. Nem az engedélyeztetésen bukott meg. Azon bukott meg a dolog, hogy olyan részletesen feltárt mindent az előzetes hatástanulmány, hogy úgy döntött a cég, hogy az egész magyarországi – úgy, ahogy van – gyárait, mindent kivisz innen, és Szlovákiából látja el. Ez hány munkahely, uraim, hölgyeim? Ez hány munkahely? Hozzáteszem, vannak olyan cégek, akiknek dolgozunk. Nagy mezőgazdasági zrt.-k, amiket persze privatizáltak. Ezek sem családi

gazdaságokban gondolkodnak. Irgalmatlan, ugyanolyan hatékony sertéstelepeket alakítanak ki, csak betartják a jelenleg hatályos rendeleteket. Erősen, szigetelten tárolják a trágyát, biogázt termelnek és így tovább. Persze ez mind költségnövelő, de akkor nincs arról szó, hogy most száz ember otthon a kis taszajgatós ólban cseszegeti a disznót, vagy ahogy a Kerekes úr mondta, ilyen áron akarunk enni, ennek ez az ára. Tehát az ökológiai lábnyom így is, úgy is marad, ha mi nem változunk.

Még egy rövid megjegyzés abszolút a katasztrófához kapcsolódóan, amit az István mondott. Nem megelőzni, hanem már a lehetőségét is előre vizsgálni. Ennek megvan a módszere, hiszen a radioaktív hulladéklerakók tervezése a biztonsági értékelésen alapul, ez a központja. Minden egyes olyan létesítményben, ahol fokozottan veszélyes vagy katasztrófára esélyt adó anyagokkal dolgoznak, egyszerűen ezt kell figyelembe venni, és ennek középpontjában kell az egész tervezést felépíteni, és az egész engedélyeztetést. És ezek élő dolgok. Ma is használják Magyarországon.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Átadnám a szót a következő jelentkezőnek.

TAMÁS ENIKŐ: Köszönöm szépen. Az Európai Unió Agrárgazdaságának a főszerkesztője vagyok. Kímélve az időt, nagyon röviden az időről szeretnék beszélni. Ugye, aki időt nyer, életet nyer, és aki időt veszít, életet veszít. Mikor is történt a Duna elterelése? Közel húsz éve. Ne ijedjenek meg, csak emlékeztetni szeretném önöket arra, hogy mi volt ennek a következménye. A következménye az, hogy Szigetköz nem kapja vissza a szükséges vízmennyiséget, amit pedig Hágában megítéltek, és a szigetközi települések és a szigetközi életkörülmények romlanak, pusztulnak, meg egy kicsi emlékeztető: a szigetközi és a kavicsközi kavicskúp alatt van egész Európa legnagyobb édesvízkészlete. Ha Szigetköz nem kapja meg a szükséges vizet, akkor az a víz, az az igen értékes stratégiai fontosságú ivóvíz szennyeződik és pusztul.

A másik: milyen Magyarország érdekérvényesítő képessége? Amit mondott, az kormányok fölött ível, tehát itt nem címez senkinek. Milyen a mi érdekérvényesítő képességünk? Mi nem alvíz jellegű ország vagyunk, mi alvízi ország vagyunk. Ennek minden rettenetes negatív következményével, és hogyha ehhez társul egy rossz érdekérvényesítő képesség, az tragikus. Továbbá! Mikor is volt a tiszai ciánszennyezés? Ha jól számolom, akkor 11 éve. Megint az idő. Mi történt? Semmi nem történt! Semmiféle következménye nincs ennek. Minden marad a régiben. Milyen Magyarország érdekérvényesítő képessége? Elégtelen, hölgyeim és uraim!

Most – idézőjelben – leragadtunk ennél a legfrissebb dolognál, ami most történt itt az ország területén belül. Gyakorlatilag ezen rágódunk, miközben azt vesszük észre, hogy szőnyeg alá kerülnek a korábbi katasztrófák, majd jönnek újak, azokat agyonbeszéljük, tévedés ne essék, szerintem csodálatos volt az összefogás, és az, hogy igenis ez a kormány nagyon gyorsan reagál. Bár ilyen gyorsan reagáltak volna a korábbi kormányok. És ez nem jobb- és baloldal kérdése, mert a katasztrófának nincs jobb- és baloldala. Embereket érint. Tehát nagyon mélyen magunkban kéne néznünk, és át kéne gondolunk azt, hogy meddig mehet ez így tovább.

Én úgy gondolom – és Wass Albert szavaival zárnám -, hogy aki valakitől időt lop el, azt nem tudja soha visszaadni, azt ugyanis, amit ellopnak valakitől, egy nemzettől, emberektől, azt nem lehet visszaadni. Minden mást vissza lehet adni, de az elvesztett időt nem. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Én is köszönöm szépen. Látom, hogy több jelentkező van, viszont most egy ebédszünet következik fél háromig, amikor is egy következő panelbeszélgetés veszi kezdetét. Köszönöm szépen mindenkinek a hozzászólását és a részvételét.

(Szünet: 13.48 órától 14.32 óráig)

A cianidos bányászat uniós betiltásának civil lehetőségei – külföldi kezdeményezések

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP), levezető elnök, a továbbiakban ELNÖK: Nagy tisztelettel köszöntöm a lelkes résztvevőket. Ebéd után mindig ritkul a csapat, de nem baj, aki igazán érdeklődik és ezt a komoly problémát meg akarja vizsgálni velünk együtt, azok itt maradtak. Hadd ismertessem a következő panelbeszélgetés és előadás-csomag témáját. „A cianidos bányászat uniós betiltásának lehetőségei – civil kezdeményezések” – mondja a cím. Reméljük, hogy ezekről a kezdeményezésekről elég széles nemzetközi spektrumból kapunk majd válaszokat, impulzusokat, és talán megoldási javaslatokat.

Hadd kezdjük a három előadással. Először Stephanie Roth asszony Romániából fogja elmondani a mondandóját. Megkérem Stephanie Roth asszonyt, hogy kezdje el.

Stephanie Roth

STEPHANIE ROTH (Alburnus Maior): Jó napot kívánok! Nagy örömmre szolgál, hogy itt lehetek ma és hogy a vendégszeretetüket élvezhetem. Köszönöm szépen az elnök úrnak a bemutatást.

Az elmúlt nyolc évben Verespatakon dolgoztam, mi ezt Verespataknak hívjuk magyarul, Rosia Montana, és Kovács Csongor már beszélt erről egy keveset, illetve a cianidos bányászati technológiának a környezeti hatásairól. Egy kanadai bányászipari cég tervezi a legnagyobb európai nyíltszíni bányának a megnyitását ezen a területen, és annak érdekében, hogy minél olcsóbban tudják feldolgozni a kidolgozott ércet, ehhez cianidot akarnak felhasználni, még hozzá rengeteget. Ebben a projektben a cianid-kibocsátás 130 kilogramm lenne naponta, minden nap, 16 éven keresztül, hétfőtől vasárnapig, napi 24 órában üzemelne.

Csongor már beszélt erről egy keveset, hogy mennyire mérgező, és hogy ezeket a koncentrációs táborokban, Auswitzban használták a zsidók kiirtására. Ma már egy összetett valóságban élünk, ahol a cianid használata jóváhagyott technológiának minősül, az Európai Unióban rendkívül komplex irányítási tervek léteznek, amelyek papíron ugyan működnek, a gyakorlatban azonban nem.

Ha megnézzük a múltat, a történelmet, hogy hogyan változott a történelemben a megközelítése ezeknek a kérdéseknek, mindig láthatjuk, hogy mindig a nép volt az, ahonnan a változás elindult. Bármit is mondanak nekünk a politikusok, ha javítani akarunk a dolgokon és a legjobb példa erre éppen Magyarország, mert itt, Magyarországon tavaly a cianid betiltásra került, és olyanok, mint én, illetve bolgár kollégáim, illetve görögországi kollégáim, akik szintén ellenzik a nagyméretű cianid technológiát használó aranybányák megnyitását, mivel ezeknek a környezetre és az emberi egészségre rendkívül káros hatásai vannak, számunkra rendkívül komoly bátorítást jelentett a magyar tiltás, mert ha Magyarország meg tudja tenni, akkor mi is meg tudjuk tenni.

Van egy olyan mondás, „better safe and sorry”, ahogy az angol mondás mondja, jobb, ha a biztonság mellett vagyunk, minthogy később megbánjuk, amit tettünk. Van egy nagyon jó barátom, Bob Morannak hívják, ő hidrológus és cianid szakértő, ő mondta egy időben, hogy a felnőttek gyakran mondanak olyan cinikus dolgokat, hogy miért követnénk el újabb hibákat, ha már annyi régi hiba van, amelyet ki kell javítanunk. Ha a múltban nagyon sok hibát követtünk el, az azt jelenti, hogy most a mi felelősségünk, a mi feladatunk az, hogy ezeket kijavítsuk Romániában, Bulgáriában és Közép-Kelet-Európában mindenütt.

Ezek a civil kezdeményezések a magyar példát követve próbálnak együtt dolgozni annak érdekében, hogy a cianidos technológia a múlt része legyen rövid időn belül. Ha a cianidos technológiát fontos dolognak tartjuk, akkor azt kell figyelembe vennünk, hogy

Magyarország folyóvizeinek körülbelül 60-70 százaléka külföldről érkezik, jelentős része Romániából érkezik, Romániában pedig rengeteg olyan bánya van, amelyeket megnyitni terveznek. Verespatak ezek között a legközismertebb, de ha a verespataki projektet jóváhagyják, akkor onnantól kezdve további cianidos technológiát használó aranybányák fognak megnyílni. Például ahogy Kovács Csongor kollégám mondta, a nagybányai is. A nagybányai területet egy nagyon gazdag orosz oligarcha vásárolta meg nemrégiben, aki ismételen üzembe akarja helyezni a nagybányai üzemet. Tehát konkrétan azt az üzemet, amely a nagybányai katasztrófát okozta 2000-ben, ezt újra meg akarja nyitni, és ezt a céget Barbadoson jegyezték be. Ha a környezeti felelősségről beszélünk, ezekről a törvényi előírásokról láthattuk azt, hogy Nagybánya esetében ezek a dolgok soha nem működtek. Most, tíz évvel később Nagybányát újra meg fogják nyitni, és ez egy orosz cég lesz.

Azt elmondhatom, hogy ez az orosz cég igazán nem sokat foglalkozik a környezetvédelmi kérdésekkel vagy hasonlókkal.

Tehát nemcsak Verespatak aggaszt bennünket, hanem az is, hogy esetleg Nagybányán is megnyitják, és Csertésen is van egy, ahol szintén egy kanadai bányász cég akarja ezt fejleszteni. Az engedélyeket kiadó hatóságtól tudjuk, hogy jóval többet szeretnének kitermelni, tehát több bányászati engedélyt, bányászati koncessziót szeretnének kiadni, és mindenki tudja azt, hogy a nyakunkon a nemzetközi világválság. Ők ezt használják gyakorlatilag kifogásként arra, hogy jóváhagyják ezeket a bányászati koncessziókérelmeket.

Véleményem szerint Magyarország meg tudja tenni, ha tényleg akarja, ha megvan a politikai akarat, hogy az európai elnökség idején kiprovokálja ezt a jobb irányba való elmozdulást, mert rengeteg civil szervezet Európa-szerte felkérte az Európai Parlamentet tavaly, illetve a magyar európai parlamenti képviselőket, hogy adják be, Tőkés úr és Áder úr adták be a javaslatot a cianidos technológia betiltására. A bányász cégek hatalmas lobbitevékenységet fejtettek ki, mégis hatalmas támogatást kapott a parlamentben, mert világos mindenki számára, hogy a kárelhárítási terv, a megelőzési tervek és irányítási tervek nem működnek rendesen a valóságban. Az Európai Bizottság nem akarja alkalmazni a cianid betiltását és azért nem teszik, mert a bányász cégek lobbiztak náluk és mert a bányász cégek nem azért akarják használni, mert ez az egyetlen technológia, amit használhatnak, hanem azért, mert piszkosul olcsó. És hogy ha elkezdik a cianid használatot, akkor soha nem lesz lehetőség arra, hogy alternatív technológiákat fejlesszünk ki.

Tehát, ha hagyjuk, hogy ezt a halálosan mérgező cianidot használják állandóan, akkor onnantól kezdve ezt boldogan meg is teszik a bányász cégek, és innentől kezdve az alternatív irányú kutatás annak érdekében, hogy környezetbarátabb technológiát fejlesszenek ki, ennek is elvágjuk az útját. Magyarország szerintem ebben döntő szerepet játszhat, mégpedig abban, hogy elősegítse a romániai, görögországi és bulgáriai érdekképviseleti csoportokat annak érdekében, hogy a bizottságra megfelelő nyomást gyakoroljanak annak érdekében, hogy ezt, az Európa Parlament által meghozott nagyon fontos döntést ténylegesen életbe léptessék és tényleges élő legyen a cianidbetiltás. Magyarország választhatja a vesztes szerepét, és mindenki igazán remekelt, aki ebben a teremben ült, és aki nem itt van, de úgy érzi, hogy nem tehet semmit, minden állampolgár beszélhet a politikusaival, a képviselőivel annak érdekében, hogy sikerüljön elérni azt, hogy európai szinten a cianidot a múlt részévé teheszük, mert mind ugyanabban a környezetben fogunk élni. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen az előadást. Felkérem Daniel Popov urat, aki a Közép-Kelet-Európai Bankfelügyelő Hálózat bolgár nemzeti koordinátora, hogy tartsa meg előadását.

Daniel Popov

DANIEL POPOV (Közép-Európai Bankfelügyelő Hálózat): *(Előadását szinkrontolmács fordítja.)* Üdvözlöm önöket, hölgyeim és uraim. Köszönöm szépen a szervezők és a vendéglátók nevében ezt a lehetőséget.

Részletesebben szeretnék egy kicsit beszélni arról a problémáról, amivel most Bulgáriában kell szembenéznünk. Mégpedig a cianid technológiás aranybányászatról vagy ennek a kísérletéről van szó.

Tehát a legfontosabb szereplői ennek például a tudományos egyesületek, akik ennek a környezetvédelmi hatásait vizsgálják, illetve a különböző nemzeti tudományos és egészségügyi, népegészségügyi hatóságok, illetve a további felek, illetve a társadalom. Akár tetszik, akár nem, Bulgária 37 bizonyítottan létező és gazdaságilag kifizetődő vagy eredményesnek mondható aranybányákkal, aranylelőhelyekkel rendelkezik, illetve olyan meddőelfolyásokkal, amik korábbi vörösréz bányákból maradtak meg, maradtak fenn, és ezeken a helyeken is elegendő aranytartalék található, amit ugye cianidos technológiával ki lehetne nyerni. Ezek a technológiák nagyon erőteljesek, illetve a javaslatok nagyon meggyőzőek ebben a pillanatban. A Dandee Precions Metals kanadai társaság tette meg az első javaslatot, ilyen irányú betérjesztést. Jelen pillanatban még nincs cianidos lúgozással működő telephely, létesítmény, de már megépültek. Igaz ugyan, hogy illegálisan, Kurdjali városban és a bolgár cég a KCM nevezetű cég Plovdivban már nagy ólom- és cinkművekkel, olvasztóművekkel rendelkeznek, illetve egyéb kísérletek is vannak, Popinci faluban. Ott a helyi emberek, akik legtöbbször bányászok, nagyon jól ismerik, nagyon jól tudják, hogy a nyílt színi bányaművelés mit jelent a falu határában, ezért elfoglalták a falu határában lévő dombot, domboldalt, hogy ellenállásukat kifejezzék. Krumovgradban is volt egy ilyen, ugyancsak ez a kanadai cég tett javaslatot ott is üzemeltetésre, működés megkezdésére. Jelen pillanatban ez egy teljesen új nyitású bánya lenne, és eredetileg szintén cianinod szerettek volna ott alkalmazni, de ott is a helyiek erőteljes ellenállása következtében a társaság egy új környezetvédelmi hatástanulmányt készített most, és most már cianid alkalmazása nélkül szeretnék aranybányászati tevékenységet folytatni.

A cianid használatától eltekintve, amelyet már korábban az előadótársaim kifejeztek, egyéb, jelentős problémáink is vannak, amik a törvényhozással, illetve az engedélyezési eljárásokkal kapcsolatosak. Jelen pillanatban az első tényező, ami nagyon gyakran történik. Ezek az engedélyezési eljárások mind nemzeti, mind pedig európai törvényekbe ütköznek, tehát egy nagyon egyszerű példát említenénk. Van egy egészségügyi törvény, amely meghatározza bármiféle ipari létesítménytől a lakossági lakóhelyek távolságát. És minden ilyen esetben a csevopecsi, a kurdjali esetben, a KCM plovdivi esetében igaz volt az, hogy ezt az előírást megszegték, illetve az egészségügyi minisztérium hivatalos szerve megszegte, ez a 7-es számú rendelet volt. A második fontos tényező: rendszeresen alábecsülik a potenciális kockázatokat és a környezetvédelmi hatástanulmányokat nagyon szegényes, elégtelen minőségben állítják elő, például a nagybányai balesetnél is. Tehát a bányatársaságra mindig emberi hibára, vétségre hivatkoznak a hatósággal szemben, Kirgizisztánban is, ott a ciánszennyezésre, mindig emberi hibára hivatkoznak, de igazából ezeket hivatalosan nem értékelik ki, mintha nem is létezne. Illetve a cianid kitermelésre a szállítási tervek is hiányoznak.

A szakértők, mármint a tudományos társaságok szakértőiről beszélek, ők egyfajta jelentést alkalmaznak, amely megfelel a céljaiknak, olyan jelentéseket használnak csak a tudományos társaságoktól, ami egyezik a céljaikkal, ami nem, ellentmondana, azt elvetik, arról megfeledeznek.

A társadalmi egyeztetések mindig nagyon formálisak, és a Cianmentes Koalíció munkatársának a véleményét sem veszik figyelembe az engedélyezési eljárás során. Természetesen ellentmond az EU irányelveinek ez a fajta magatartásforma, és ezeknek a

társadalmi egyeztetéseknek a menete pontosan meg van határozva az európai irányelvekben, de a bolgár hatóságok igazából nem hajlandóak ezt megfelelően végrehajtani.

Hogyan is járulnak a hatóságok még hozzá ezekhez a problémákhoz? A Környezetvédelmi Minisztérium választja meg, hogy milyen formában történjen a társadalmi egyeztetés. Chelopech első beruházási javaslatát már bíróság elé vittük, meg is nyertük első fokon a pert. Tehát ki kell terjeszteni ezeknek a közmeghallgatásoknak a körét, ki kellene, mert abban az esetben, amiről most beszélek, csak két falura terjedt ki, ahol 3 ezer emberről beszélünk, és ezeknek a nagy része a bányában dolgozott. Tehát úgy érveltünk, hogy szélesebb körű közmeghallgatásokat kellene szervezni a folyó alsó folyásánál is, de majd meglátjuk, hogy a bíróság végül is hogyan dönt.

Kurdjali esetében a cianidos lúgozóművet már megépítették. Ezt a megfelelő építésügyi hatóság ellenőrizte, és büntetést szabott ki a társaságra, amely illegálisan építette meg ezt a lúgozóművet. Jelen pillanatban lebontatták velük, a Környezetvédelmi Minisztérium viszont pozitív környezetvédelmi hatásvizsgálati engedélyt adott ki. Ideértve azt is, hogy javaslatokat tett bizonyos építési fázisok kivitelezésére, ami már egy kicsit cinikusan hangzik. Tehát jelen pillanatban ez a helyzet Bulgáriában.

Teljes ellenállást tapasztalunk a civil társadalomban szerveződő kezdeményezések ellen. Tehát a civil társadalom hiába fejezi ki a cianiddal kapcsolatos ellenvetéseit, ellenérzéseit. Egy példa. Most itt ülünk, beszélgetünk erről a kérdésről, tavaly februárban Bulgáriában is szerveztünk egy kerekasztal-beszélgetést a cianidos technikáról vagy problémáról, és meghívtuk a Környezetvédelmi Minisztérium képviselőit. Visszautasították a részvételt, aztán két nap múlva egy másik fórumon találkoztam a miniszterhelyetttel, és mondtam neki, hogy volt ez a kerekasztal-megbeszélés, illetve előtte mondtam neki, hogy legyen szíves, küldjön egy képviselőt, nagyon sok olyan tényező, kérdés van, ami érinti az ő minisztériumukat is. A hölgy azt mondta, hogy nem, a Környezetvédelmi Minisztériumnak nagyon egyértelmű az állásfoglalása a cianiddal kapcsolatban, és a civil vagy nonprofit szervezetek megvitathatják, amit akarnak, de mi nem veszünk részt ezen.

Természetesen, amikor próbáltunk törvényes úton való lépéseket tenni, akkor pedig szándékosan kivonták a társadalmi szervezeteket ebből az eljárásból, például amikor az Európai Parlament tartotta a szavazást, amiről Stephanie is beszámolt, akkor levelet küldtem a Környezetvédelmi Minisztériumba, hogy lesz egy ilyen döntéshozatal, és ez a kérdés bekerült az Európai Parlament elé. Tehát ez már akkor Bulgáriára is származtat bizonyos ügyeket vagy problémákat, tehát jó lenne, ha egy megbeszélést megszerveznénk ennek a megvitatására. Aztán végül is létrejött ez a megbeszélés, csak minket nem hívtak meg. Ez a találkozó a minisztérium és valami ipari egyesület, szervezet között zajlott, és tulajdonképpen egy nappal ezután hallottuk, hogy nagyon nagy meglepődéssel vették tudomásul, hogy mi nem jelentünk meg. Ennyit az állami hivatalok, intézmények hozzáállásáról.

A mi egyesületünkről egy pár szót. Nem hivatalos koalíciót alkotunk körülbelül tíz nonprofit szervezetből, bányászati nonprofit szervezetekből, illetve helyi közösségekből. Körülbelül 2005 körül alakítottuk ezt az egyesülést, és próbáltunk részt venni az engedélyezési eljárásokban, illetve próbáltuk megakasztani a folyamatot, különböző tüntetéseket, demonstrációkat szerveztünk helyi szinten és fővárosi szinten, illetve különböző formában próbáltuk kommunikálni vagy a figyelmét felhívni az európai uniós hatóságoknak.

Tehát az összes illetékes hatóságot próbáltuk már korábbi szakaszokban is bevonni a probléma kezelésébe. Aláírásgyűjtési akciókkal, petíciókkal, bírósági eljárások kezdeményezésével, törvényjavaslatokkal a cianidos technológia betiltására, ilyenekkel próbálkoztunk 2008-ban a bolgár parlamentben. Akkor nagyon-nagyon nagy volt az esély, majdnem sikerült, de nem sikerült elérnünk a Magyarországon megvalósult eredményt, sajnos, hiányzott egy tizednyi szavazat, de 2011-ben újra megpróbálkozunk. Természetesen a médiát is igénybe vettük az üzenet közvetítéséhez. Sajnos, az a baj, hogy sokszor

hozzájárulnak a különböző bankok vagy fejlesztési bankok, mint az Európai Fejlesztési Bank is ezekhez a folyamatokhoz, és sajnos, a velük való kommunikációnk még nem nagyon mondható sikeresnek egyelőre, hogy megakadályozzuk a finanszírozást. Különböző sikereink is voltak vagy mondhatunk magunknak bizonyos sikereket. Végre sikerült a helyi lakosság erős ellenállását felébreszteni a cianidos technológiával szemben. Bizonyos nemzeti, országos vagy európai hatóságoktól is kaptunk már visszajelzéseket, hogy tudnak arról, hogy itt azért a probléma létezik, és a média is egyre inkább érdeklődni kezd a dolog, az ügy iránt.

Még konkrétabb eredményekről is be tudok számolni. Sikerült érvényteleníttetni az első pozitív környezetvédelmi hatástanulmányt a chelopechi bányával kapcsolatban, és ez nagyon jó eredménynek mondható. Ahogy Stephanie említette, a cianid rendkívül olcsó technológia vagy eljárás a vállalatok számára, és egyértelmű, hogy egy nagy nemzetközi társaság esetében már visszavonta a cianidos technológia alkalmazását mind Chelopech-ben, mind Kurdjaliban. Nem azért, merthogy a cianid drágább lett, hanem azért, mert az egyenlet többi részét is belevették, mint a nyilvánosság véleményét, illetve különböző egészségügyi megfontolásokat, amelyeket korábban alábecsültek, amikor az elsődleges engedélyeket megkapták.

Voltak más kísérleteink is Bulgária egyéb területein és az évek során egyre jobban sikerült feltornáznunk mind a büntetések számát vagy az olyan ügyek számát, amik büntetéssel végződtek vagy pedig a büntetések összegét. Tehát amikor az IBBC-engedélyek nem feleltek meg vagy az engedélykérelmek nem feleltek meg, a tanulságok, amiket levonhattunk az elmúlt négy év erőfeszítései nyomán. A benyújtott dokumentumok minősége rendkívül silány minőségű. Ez azt jelenti, hogy a környezetvédelmi hatástanulmányra vonatkozó direktíva, irányelv egyáltalán nem valósul meg, vagy nem alkalmazzák az ebben előírtakat. Illetve az EU és a bolgár törvények megszegését sem a társaságok igazából nem veszik észre, sem a hatóságok bizonyos ügyekben. Tehát van egyfajta bizalmatlanság a helyi közösség és a vállalatok között, illetve a közösségek és az állami intézmények között, de tudjuk, hogy ők szándékosan védik ezeket a hibákat a dokumentáció vagy az eljárások terén. Tehát vannak olyan részletes információk, amikről mi ugye tájékoztatjuk mind a hatóságokat, mind ezeket a társaságokat. Vannak hivatalos közleményeink, meg találkozók, de mindez hasztalan.

Legtöbbször a problémákat nem megfelelően kezelik az illetékes nemzeti országos hatóságok. Az a legnagyobb probléma. A bírósági döntés után, amint említettem, végre legalább kinyilvánították, hogy a cianos lúgozással járó technológia nem a legjobb technológia. A dokumentációkban tehát valóban nem a legjobb gyakorlatként írják körül, vagy nyilvánítják annak, de legalább már rá lehet mutatni különböző felek előtt – azért csak leírták -, hogy nem ez a legjobb ipari eljárás. Tehát az IBBC-engedélyek kiadásánál ezt azért már figyelembe lehet venni. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönjük szépen. Felkérem Fidrich Róbert urat előadása megtartására.

Fidrich Róbert

FIDRICH RÓBERT (Magyar Természetvédők Szövetsége): *(Előadásához kivetítőt használ.)* Köszönöm szépen. Engem a szervezők arra kértek meg, hogy a cianidos technológia magyarországi betiltásáról beszéljek. Délelőtt már pár szót mondott Szegfalvi Zsolt erről a rövid kis kampányról, ami végül is két hónap alatt eljutott oda, hogy az Országgyűlés betiltsa a cianidos technológiát. De mielőtt erről a két hónapról beszélnék, picit pár szóval az előzményeket is ismertetném.

Ma van a 11. évfordulója annak, hogy a nagybányai ciánszennyezésből származó cianidos tartalmú zagy átlépte a határt Csengernél. Amelynek következtében – mint elhangzott – körülbelül 1240 tonna hal pusztult el, és ennek következtében körülbelül 29,5

milliárd forint kártérítési igényt nyújtott be Magyarország az üggyel kapcsolatban. De hát tíz év alatt a mai napig sem kaptak semmiféle kártérítést a károsultak. A szennyező cég mindent bevetett azért, hogy ne kelljen fizetnie, többek között átnevezte magát Aurulról, hogy ezáltal is időt nyerjen, ugyanis a bíróság az Aurult kereste meg annak idején, de közben ilyen nevű cég már nem is létezett. Időközben az ausztrál tulajdonos, az Esmeralda kezéből az Eurogold nevű céghez került a nagybányai üzem.

Nem a nagybányai szennyezés volt az egyetlen ebben az évben, 2000 márciusában újabb gátszakadás történt, ezúttal a máramarosi Borsabányánál. Ekkor nehézfém tartalmú zagy került a Felső-Tiszába. Az Európai Unió és az ENSZ is küldött munkacsoportokat a helyszínre, akik több mint ötven potenciális szennyezőforrást azonosítottak be a Tisza-vízgyűjtő területén. A mai napig, 11 év elteltével sem számoltak fel lényegében egyetlen egyet sem ezek közül a szennyezőforrásokból. Ugyanakkor viszont újabb aranybánya-beruházások vannak a láthatáron. Ezeken felül ráadásul az ENSZ egyes szervezetei a bányáiparral közösen még egy konferenciát is szerveztek Kolozsváron „azért, hogy bezárhassuk ezeket a szennyezőforrásokat, szükség van újabb aranybánya-beruházásokra”, ez volt a jelszó. Igazából itt arról van szó, hogy zöldre festésre próbálták használni ezeket a rendezvényeket is.

Tehát nem a nagybányai ciánszennyezés volt az egyetlen, és úgy tűnik, hogy nem is nagyon tanultunk ebből a balesetből. Ha megnézzük a nemzetközi statisztikákat, akkor azzal szembesülhetünk, hogy évről évre, sok esetben egy évben többször is nagyon komoly ciánszennyezések történnek szerte a világon. Itt csak egy rövid lista van, a következő oldalon egy másik felsorolás. Ezek közül csak arra hívnám fel a figyelmet, hogy itt nemcsak elmaradott országokban történtek ilyen balesetek. Az Egyesült Államokban is volt, Ausztráliában is volt baleset, illetve 2009 októberében néhány héttel a ciános kampányunk indítása előtt vagy éppen utána, már nem emlékszem pontosan, Angliában is történt egy komoly ciánszennyezés. Azt alá kell húzni, hogy egy milligramm/liter körüli volt a cianidkoncentráció, ami azt jelenti, hogy egytizede annak, amiről az európai uniós bányászati hulladék irányelv rendelkezik. Tehát a bányászati hulladék irányelvben rendelkező határérték alatt jóval kisebb volt a ciánkoncentráció, mégis nagyon sok hal pusztult el.

De nemcsak így a világban történtek ciánszennyezések, hanem a nagybányai és a borsabányai szennyezés óta folyamatosan, évről évre újabb és újabb folyószennyezések vannak Romániában, illetve a Tisza-vízgyűjtő területén.

Ezek közül egyet emelnék ki: 2004 májusa és szeptembere közötti időszakban körülbelül három és fél hónap alatt hat komolyabb folyószennyezés volt Erdélyben, öt alkalommal az úgynevezett „aranynegyszög”-ben, amely Verespatak, Csertés és Gyulafehérvár térségét jelenti, egyszer pedig a borsabányai aranybányából származott nehézfém-szennyezés.

2008 júliusában az Aranyoson volt egy jelentős halpusztulás, erre majd a későbbiekben vissza fogok térni.

Úgy tűnik, hogy annak ellenére, hogy megvolt 11 évvel ezelőtt a ciánszennyezés, egyre inkább látszik, hogy aranyláz van Közép- és Dél-Kelet-Európában, Romániában, Szlovákiában, Ukrajnában, Magyarországon, Bulgáriában, Görögországban, Szerbiában és Törökországban is megjelentek különféle cégek aranybánya-célú befektetésekkel. Itt ezen a térképen ezeket a helyszíneket ábrázolja egy bányászattal foglalkozó szakmai folyóirat egy pár évvel ezelőttről.

Verespataknál megemlíteném azt is, hogy itt a föld mélyén, a Cârnic hegy alatt 2000 éves ősi római kori tárnák találhatók, amelyek részben érdemessé teszik ezt a területet arra, hogy Verespatak felkerülhessen esetleg az UNESCO világörökség listájára. Reméljük, hogy a román kulturális miniszter, Kelemen Hunor a következő hetekben meg fogja hozni azt a döntést, hogy beterjessze Verespatakot a világörökségi cím várományosai közé.

A mai napon szó esett a vörösiszap-szennyezésről, ahol többen vitatták, hogy milyen magas volt ez a gát. Az hangzott el, hogy az 50 méter talán túl sok, mondjuk legyen a fele, tehát mondjuk egy 25 méteres gát volt, ami így átszakadt. Nem tudom, mennyire egyértelmű, hogy itt most valójában az, hogy lúgos tartalmú volt az a zagy, ami elárasztotta a települést vagy egyszerűen a zagy mennyisége volt az, ami a halálos áldozatokat okozta, mindenesetre szeretném felhívni a figyelmet két korábbi balesetre. Az egyik 1985-ben, Észak-Olaszországban, egy Stava nevű település határában történt, ott egy fluoridbányához tartozó zagyártározó-gátrendszer szakadt át, két egymás fölött lévő 25 méteres gát szakadt át. Innen több mint 200 ezer köbméter iszap ömlött ki, amely a völgyben felgyorsulva körülbelül 90 km/óra sebességet ért el. 4,3 kilométer hosszúságban terítette be a völgyet, 62 épületet lerombolt, és ennek hatására 263 ember halt meg.

Volt egy hasonló eset Csertésen. Csertés azért is fontos, mert itt most egy aranybányát tervez a Verespatakban is érdekelt cég. Itt 1972-ben egy 30 méteres gát szakadt át, és ennek hatására 80 ember halt meg.

Ezen a dián a stavai gátszakadás halálos áldozatainak emlékművéről egy részlet látható. Itt Csertést említettem már. Ez az ábra a Verespatak, Csertés és Zalatna környékén található úgynevezett „aranyégyszög”-öt ábrázolja, hogy itt milyen cégeknek vannak koncessziós jogai.

De nemcsak Erdélyben akarnak aranybányákat építeni, hanem Szlovákiában is Kőrmöcbányán, 800 méterre a várostól egy Tournigan Gold nevű cég akar aranybányát építeni. Róluk annyit kell tudni, hogy ők az Eurogold-tól vásárolták meg. Tehát ha jól emlékszem, az Esmeraldának, a Nagybányán ciánszennyezést okozó cégnek a jogutódjától végül is.

Ha itt megépülne ez a gát, akkor valószínűleg Budapest vízbázisát is fenyegetné. Szerencsére itt a helyi önkormányzat ellenzi. Pár évvel ezelőtt európai uniós támogatást kaptak turizmusfejlesztésre, és egy város határától 800 méterre lévő aranybánya nem igazán illik egy ilyen turisztikai koncepcióba szerencsére. Ezen felül Zólyom környékén egy másik kanadai cég végez kutatófúrásokat, és itt a mai nap már elhangzott az orosz befektetők neve, ők nemcsak Nagybányán jelentek meg, hanem Szlovákiában is aranybánya-beruházásokon gondolkodnak.

De Magyarországról is érdemes azért egy pár szót ejteni. Noha Magyarország nem az aranybányászatáról híres, de azért a középkorban volt Magyarország területén is aranykitermelés, és a jelenlegi Magyarország területén is. Észak-Magyarországon például Füzéradvány és Kanászvár az a két település, amelynek a határában a Carpathian Gold nevű cég, Thomas Kaplan cége – Stephanie majd megerősít, Thomas Kaplan a verespataki beruházásban is érdekelt, körülbelül 20 százalékos részesedéssel -, tehát jelen van Magyarországon is egy cég, amely arany kutatófúrásokra feltárási koncessziós jogokkal rendelkezik.

Tehát nagyjából ezek voltak az előzmények, okok, amelyek elvezettek ahhoz, hogy elindítsuk a cianidos technológia magyarországi betiltásáról szóló kampányt. Előzményként még meg kell említeni, hogy 2007-ben vagy 2008-ban Romániában is parlamenti képviselők beterjesztettek egy módosítási tervezetet az ottani bányászati törvényhez, amelyben kezdeményezték a cianidos technológia betiltását. Egyelőre ebből nem lett semmi, gondolom, majd a panelbeszélgetésben Stephanie vagy Csongor bővebben is tud erről mondani dolgokat.

Az elején említettem, hogy 2008 júliusában az Aranyos folyón is volt több nagyobb folyószennyezés. Ezek vezettek el oda, hogy akkoriban körülbelül 40 kelet- és közép-európai civil szervezet aláírt egy felhívást, amelyben kezdeményezték, hogy a térség érintett országai: Románia, Ukrajna, Szlovákia, Magyarország tiltsa be a cianidos technológiát, illetve itt van már az ideje végre annak, hogy számoljuk fel a potenciális szennyező forrásokat.

Ebből akkoriban nem lett semmi, noha pár nappal később egy sajtóközleményben egy akkori magyar parlamenti képviselő támogatásáról biztosította a mi kezdeményezésünket, de körülbelül egy-másfél évig semmi érdemi lépés nem történt. Aztán 2009 februárjában szembesültünk a napilapokban azzal, hogy éppen aznap van a ciánszennyezés kilencedik évfordulója, és ez vetette fel bennünk azt az ötletet, hogy a tizedik évfordulóra nagyon jó lenne elérni azt, hogy Magyarország betiltsa a cianidos technológiát. Ekkor elkezdtünk egy konferenciát szervezni a tizedik évfordulóra, illetve kitaláltuk, hogy akkor készítsük stratégiát, stb.

Aztán 2009 szeptemberében tőlünk függetlenül, illetve Stephanie-től nem függetlenül, ha jól tudom, ő részt vett az LMP által szervezett ökolitikai táboron, ami augusztusban volt valahol, Horányban talán, ha jól tudom, talán ott merült fel az ötlet, hogy az LMP is tehetne valamit ezért a ciánbetiltásért. Akkoriban az LMP éppen hogy frissen megalakult, még nem volt parlamenti párt, és aztán el is jutottak odáig, hogy egy önkéntes jogász bevonásával elkészítették a törvénytervezetet. Majd megkeresték a Greenpeace-t, a Magyar Természetvédők Szövetségét és a Védegyletet, hogy közösen lépünk akkor ebben az ügyben, hogy fogadja már el a parlament ezt a dolgot.

Létrejött a Cianmentes Magyarországot Koalíció, valamikor október elején zászlót bontott ez a koalíció egy sajtótájékoztató formájában, majd utána rögtön elkezdtünk lobbizni, elkezdtük megtámadni az akkori parlament környezetvédelmi bizottságának tagjait, illetve az akkori környezetvédelmi minisztert. Végül eljutottunk odáig, hogy sikerült megértetni velük, hogy ez miért fontos. Aztán, hogy nyomást is gyakoroljunk vagy hangsúlyt gyakoroljunk ebben az ügyben, szerveztünk még egy demonstrációt is itt, a Parlamenttel szemben, addigra körülbelül 60 szervezet támogatta a mi kezdeményezésünket.

Mint látható, a környezetvédelmi bizottság számos tagja is részt vett ezen a demonstráción, ahol támogatásukról biztosítottak minket, hogy ők támogatni fogják ezt a kezdeményezést. Néhány nap vagy néhány hét elteltével végül megszületett a bányászati törvény módosítására szolgáló törvényjavaslat. Volt környezetvédelmi bizottsági meghallgatás, aztán a gazdasági bizottság egy nagyon érdekes meghallgatást tartott, talán az érdemi része körülbelül két percig tarthatott, és egyetlenegy hozzászólás, ellenszavazat nem volt.

És végül december közepén az Országgyűlés egyetlen egy ellenszavazattal, szerintem az egy tévedés volt, végül elfogadta a bányászati törvény módosítását. Úgyhogy hivatalosan 2010. január 1-je óta Magyarországon a cianidos technológia alkalmazása tilos.

Nézzük, hogy a jövőben milyen kihívások várnak ránk, illetve milyen teendőket látunk. A cél az, hogy soha többé nem szeretnénk ilyen ciánszennyezést, folyószennyezést, és ezért az első és legfontosabb, hogy ideje végre felszámolni a még mindig meglévő szennyezőforrásokat. Mindent meg kell tenni az újabb aranybánya-beruházások megakadályozására a Kárpát-medencében, a Balkán-félszigeten, Európában, sőt az egész világon be kellene tiltani a cianidos technológiát. Ugye szó esett már arról, hogy az Európa Parlament 2010 májusában elfogadott egy határozatot, amelyben felszólítja az Európai Bizottságot, hogy kezdeményezze a cianidos technológia betiltását 2011 vége előtt, és addig pedig ne támogassanak cianidos technológiát alkalmazó bányászati projekteket. Tehát, hogy ha komolyan vesszük ezt az európai parlamenti határozatot, akkor az európai tagállamok nem volna szabad menet közben, hogy bármiféle aranybánya-beruházást, cianidos technológiás beruházást engedélyezzenek.

Úgyhogy most itt vagyunk 2010 elején, az európai uniós magyar elnökség kiemelt témájává kellene tenni a cianidos technológia európai betiltását és a potenciális szennyezőforrások felszámolását, úgyhogy én ebben szeretném kérni az önök támogatását. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

Panelbeszélgetés - előadások

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most áttérnénk a panelbeszélgetés részére a programnak. A panelbeszélgetés címe: a cianidos bányászati technológia betiltásának civil lehetőségei. Azt gondolom, hogy a múltból elég szép képet kaptunk, Bulgária részéről a jelenről is, hogy milyen küzdelmek folynak napi szinten a technológiát pártolókkal szemben, és én azt gondolom, hogy a nagy kihívás mindig a civil szervezetek előtt van, ugyanis valakik mindig előbbre látnak. Most gondoljunk bele, hogy 2000-ben, 1999-ben és ahogy Fidrich úr is említette, jelenleg is ilyen aranyláz van. Ezt az aranylázat a befektetők már látták, ugyanis az elmúlt tíz évben az aranyár az ára meg többszöröződött. Most számot nem mondok, de közel háromszorosára emelkedett az arany ára, tehát egyre vonzóbb ez a befektetés és egyre nagyobb veszélyeket is jelent számunkra. Én úgy gondolom, hogy ezt a panelbeszélgetést, ha egyetértenek a résztvevők, úgy tartanánk meg, hogy Fidrich Róbert, Fidanka Bacheva Mcgrath és Stephanie Roth. A felvetett témákhoz, tapasztalatokhoz egy maximum tízperces hozzászólást tennének meg, és azt követően lehet egy diskurzus köztük és a jelenlévők között is. Ki kezdi?

Fidanka Bacheva Mcgrath

FIDANKA BACHEVA MCGRATH (Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat): Köszönöm a szervezőknek a meghívást, illetve ezt a rendkívül érdekes felállást, ahogy hallhatjuk, hogy a döntéshozók, a szabályozó hatóságok is jelen vannak, ugyanakkor mi is elmondhatjuk a véleményünket, illetve mi kellene, hogy a következő lépések legyenek. Láttam néhány mosolyt itt megjelenni a közönség soraiban, amikor Fidrich úr tartotta az előadását. Itt van az emelkedő aranyár, illetve a nagy gazdasági válság közepette rövid távú gazdasági előnyöket tartanak szem előtt a kormányok is. Tehát nyilván ez a javaslat az EU felé eléggé radikálisnak tűnik a cianidos lúgozási technológia ellen. Mert hát nyilván, ahol aranyat találnak vagy sejtene, az a legnagyobb érdek, hogy máris kinyerni a földből.

Végül is nem olyan radikális ez a javaslat, mert ahogy hallottuk a délelőtti folyamán, tudjuk, hogy hogyan, milyen törvénykezések vannak, illetve ezt mennyire erősen, következetesen lehet betartatni. Azt is hallottuk, hogy az alumíniumgyártó társaság is elvileg betartotta a szabályokat, és arról is hallottunk, hogy mennyi idő kell ahhoz, hogy ezeket a törvényi előírásokat elkészítsék, azt aztán be is tartassák. Tehát nem hiszem, hogy van újabb 30 vagy 10 évünk arra, hogy ezeket a törvényeket valóban összehozzuk, kifinomítsuk, illetve akarunk-e egy olyan lépést megtenni, amely megvédi az emberek egészségét, illetve az emberek jogát ahhoz, hogy tiszta környezetben éljenek. Mert az aranybányász lobbinak nyilván nagyon rövid távú érdekei vannak, itt tíz- vagy hatéves aranybányászatról vagy húsz évesről beszélünk, és azt is halljuk, hogy a legnagyobb problémák még az üzemelés kezdete után is beindulhatnak. De mi történik 300 évvel az adott üzemelés után? Vagy mindegy, hogy mennyi idő telik el, tehát lesznek-e esetleg pénzügyi alapok vagy források, miután ezek a társaságok megszerzik a profitot, illetve az ebből származó hulladékokkal vagy mellékes anyagokkal mit kezdünk?

Tehát ha az ember csak rövid távon gondolkozik és rövid távon nézi a gazdasági előnyöket vagy a most fennálló gazdasági válságot, akkor nyilván kikapukat lehet találni a törvényekben, de ha az ember hosszú távú célokat tűz ki maga elé, akkor olyan radikális megoldásokat is kell akár erőltetni vagy alkalmazni mint például, hogy európai uniós szinten tiltsák be a cianidos technológiát. Magyarország esete mindenképp nagyon dicséretes és követendő, és remélem, hogy ennek nyomán olyan eredmények születnek, illetve Magyarországnak olyan esélyei vannak most itt az elnökség kapcsán, amit nem kellene kihasználatlanul hagyni.

Stephanie Roth

STEPHANIE ROTH (Alburnus Maior): Hallanak engem, mindenki ébren van? Nagyon sok dolgot említettünk, de végül is a józan észre kell hallgatni és az embernek gyakorlatiasnak kell lenni az életben. Mindenki munkahelyekről beszél, meg a gazdasági válságról, de itt az a jó hír, hogy azért ebből ki tudunk keveredni. Nagyon sok módja van a kikeveredésnek. Úgy nem lehet azonban, hogy az ember a régi úton halad, viszont lehet úgy kikeveredni a gazdasági válságból, hogy az ember az élére áll a dolgoknak. Tehát amikor az emberek azt mondják, hogy muszáj, hogy aranybányákat nyissunk ahhoz, hogy újra beinduljon a globális gazdaság, akkor arra gondolok, hogy hol van ebben a logika. Most az aranybányászat, ha empirikusan nézzük, soha nem járult hozzá igazából a gazdaság megteremtéséhez vagy a jólét megteremtéséhez. Ha csak egy aranybányára gondolunk Afrikában vagy a gyémántbányákra, amiből az ember a National Geographic csatornából értesül, ezek már 20-30 éve léteznek, és ezek a közösségek gazdagabbak lettek, jobb lett nekik? Meggazdagodtak? Jobb lett az életük? Nem, nem! Ugyanolyan mélyszegénységben élnek. Tehát akkor hol van arra bizonyíték, hogy az aranybányászat hozzájárul az emberek jólétéhez, gazdaságához?

Tehát ahhoz, hogy az ember most kikeveredjen ebből a gazdasági válságból, először is nemcsak a bankokat kellene megszorogatni, hanem egy kicsit intelligensebben vagy okosabban kellene azon gondolkodnunk, hogy hogyan akarjuk a jövőnket alakítani, mert a jövő előttünk van. Ha az elektronikus hulladékra gondolunk, ami ebből keletkezik, az Európai Unión belül is, akár a mobiltelefonokból, a laptopokból, a televíziókból, a hűtőgépekből, amiket kidobunk, mert mindenki nagyon szereti a legújabb divatot követni még ebben is, de ezek az iPhone-ok, telefonok és az összes többi ilyen kütyü nagyon ritka fémeket is magukban foglalnak, amelyek Afrikát felzaklatják. Ha itt beszélünk most a jogszabályokról, amelyekhez Európában alkalmazkodni kell, most nézzük meg az elektronikus hulladék irányelvet, igazából ezeket csak elszállítják valahová, például Afrikába. Nem tudom, hogy ez most fejlesztési politika-e, de nyilván nem igazából a megvalósítása ennek az irányelvnek.

Van Európában egy társaság, amely ezeket az elektronikus hulladékokat feldolgozza. Ez a társaság Belgiumban található, Amicor a neve. Ez a társaság az 1 százalékát dolgozza fel az évente kidobott mobiltelefonoknak. Tehát mindössze egyetlen százalékát a mobiltelefon-hulladéknak Európában. Ez a társaság kétszer annyi aranyat termel ki ebből, mint amit Verespatakából ki akarnának bányászni a hegy szétrobbantásával.

Tehát akkor most hogyan nézzük ezt? Ebből a gazdasági függőségből biztosan nem a környezet lerombolása fog bennünket kivezetni, és biztosan nem a tavak, folyók mérgezése, szennyezése fog bennünket kivezetni, hanem igazából el kellene gondolkodnunk a jövőn, és kormányainkat kellene egy kicsit felelősségre vonni és jobban betartatni velük a törvényeket, és mindazokat a dolgokat betartatni és számon kérni rajtuk, amelyeket a kérvényekbe nem írnak be. Köszönöm szépen.

Daniel Popov

DANIEL POPOV (Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat): Ahogy itt hallgattam a kollégáimat, Fidanka szavaira visszatérve, ha az aranyaknak most magas az ára, akkor mi lesz 50 vagy 100 év múlva? Tehát valószínűleg a gyerekeinknek szükségük lesz erre, hasznosabb dolgok forrásaként, mint mondjuk az ékszerekre, különösen az arany esetében úgy gondolnám, hogy most már hagyni kellene ebből valamit a következő generáció számára is.

Ami pedig Stephanie szavait illeti, az elektronikus hulladék exportjának vagy elszállításának van egy másik fázisa is, ami most Indiában merült fel. Tehát ahol ezek a hajók kipakolnak, láttam képeket, láttam, hogy milyen ott a helyzet, illetve Bulgáriában is. Roma gyerekek elégetik a vezetékeket és mindenféle elektronikus hulladékot, hogy kinyerjék belőle

a fémét. Ez rendkívül mérgező tevékenység, tulajdonképpen halálos hatással, kimenettel is járhat. Tehát ebben is van felelősség, és ki vállalja ezért a felelősséget? Ez sokkal fontosabb, mint az újrafeldolgozás, illetve a problémának ez az oldala azért sokkal felelősségteljesebb.

Fidrich Róbert

FIDRICH RÓBERT (Magyar Természetvédők Szövetsége): Először is egy köszönettel szeretném folytatni, mert az előadásomban egy kicsit arra koncentráltam, hogy minél hamarabb befejezzem, nehogy kicsússzak az időből. Ezúton is szeretném megköszönni mindenkinek, Jávor Benedeknek, az LMP-nek, a Greenpeace-nek, a Védegyletnek, a környezetvédelmi bizottság akkori tagjainak és a parlament tagjainak, akik megszavazták, és lehetővé tették azt, hogy Magyarország betiltsa ezt a cianidos technológiát, mert azt hiszem, hogy nélkülük ez nem vált volna valóra. Természetesen köszönöm azoknak a civil szervezeteknek is, akik aláírásukkal, jelenlétükkel támogatták ezt a kezdeményezést.

Amit hozzátennék még, hogy Fidanka említette, hogy 10-16 évig várhatóan termelnek maximum ki aranyat ezek a tervezett beruházások, és hogy mi lesz 300 év múlva vagy 20 vagy 50 év múlva.

Szeretném hangsúlyozni, amit Csongor is kiemelt az előadásában, hogy az Aurul esetében a cég működésének megkezdésétől mindössze fél év telt el, és megtörtént a katasztrófa. Sokan azt mondják, hogy Verespatak esetén nem az a kérdés, hogy az ott tervezett 185 méter magas gát át fog-e szakadni, hanem az, hogy mikor. Gondoljanak bele, említettük itt a mai nap a vörösiszap-katasztrófát vagy szó volt a csertési és a stavai gátszakadásról, ahol 25-30 méteres gátak voltak. Itt egy 185 méter magas gát lenne. Ha ez a gát átszakad, az ettől két kilométerre folyásirányban lévő 13 ezer fős Abrudbánya településen kő kövön nem marad. Az a fontos, hogy még egy ilyen katasztrófa ne következzen be.

Ezért nagyon fontos az, hogy megtegyünk mindent azért, hogy Verespatakot megmentjük, ezzel talán meg tudjuk akadályozni, hogy Csertés és a többi beruházás is megépüljön. Talán az, hogy Verespatak története ilyen sokáig elhúzódik, ez is hozzájárul ahhoz, hogy Körmöcbányán nem épült még meg az a tervezett aranybánya. Ezért szerintem nagyon fontos az, hogy a mostani hónapokban, hetekben próbáljunk mi is nyomást gyakorolni esetleg Kelemen Hunor romániai kulturális miniszterre, hogy tegyen meg mindent azért, hogy Verespatak felkerüljön a világörökség listájára.

A másik pedig az, hogy nagyon jó lenne, ha a magyar kormányzattal meg tudnánk értetni, hogy az európai parlamenti határozat végrehajtása, hogy az Európai Unió betiltsa a cianidos technológiát, az elsősorban rajtuk is múlik. Tehát egy politikai akaratra volna szükség, hogy Magyarország gondolja komolyan, hogy tényleg meg akarunk-e előzni egy újabb balesetet. Ha igen, akkor a mostani EU-elnökség az az EU-elnökség, amelynek a vizeink védelme és a Duna-stratégia az egyik központi prioritása, mind a két célkitűzésbe szerintem szervesen beleillik, hogy tegyünk meg mindent azért, hogy az Európai Unió az év végéig az európai parlamenti határozat kérésének megfelelően tiltsa be ezt a cianidos technológiát.

Tehát itt, az Országgyűlés épületében arra szeretném kérni a környezetvédelmi bizottság tagjait és mindenkit, akinek van bármiféle kapcsolata országgyűlési képviselőkkel vagy a magyar kormányzati képviselőkkel, hogy tegyenek meg mindent azért, hogy Magyarország igenis, vállalja fel ezt a kihívást, ezt a küldetést. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Azt gondolom, hogy most jött el a véleménymegformálás ideje, és kérem a reakciókat. Ha valakinek van még mondandója ehhez a kérdéshez, ehhez a panelhez, akkor időnk van, úgy nézem, nem vagyunk késésben, akkor most szerintem több időnk lesz, mint az előző panelnél volt. Tessék parancsolni!

Arra kérnék mindenkit, hogy a nevét mondja be, mert jegyzőkönyv is van, ha jól tudom.

Kérdések, hozzászólások, reagálások

MORVAI KÁLMÁN: Morvai Kálmán vagyok, nyugdíjas, korábban a Tisza-Szamos Közhasznú Társaságnak voltam ügyvezető elnöke. Ezt a társaságot annak idején a kormány a ciánszennyezés után hozta létre, és ezzel kapcsolatban egy sor olyan tapasztalathoz jutottam hozzá, mint az az egyszeri beteg, aki a kórházba bemelve, a saját betegségét áttanulmányozva minden információt összegyűjt, és esetenként már többet tud a betegségről, illetve annak gyógyításáról, mint a kezelőorvosa.

Ennek kapcsán és azon kívül, hogy abban az időben volt szerencsém képviselni Magyarországot a nagybányai munkabizottságban, elég sokat fordultam meg Brüsszelben, ahol találkoztam az Eo Romaines igazgatójával, és szeretnék egy-két dolgot erről a társaságról elmondani, aminek a magyar neve eléggé kacifántos. Úgy hívják őket, hogy Európai Fémérc- és Ipari Ásványbányászati Társaság. Ennek a társaságnak Európában majdnem minden ország tagja, kivéve a balti államokat és Dániát, magától értetődően ezeknek az országoknak nincs jelentős bányászata. Magyarország is tagja, ezen kívül olyan erős bányászati cégek vesznek részt benne, amelyeknek a hozzájárulása óriási pénzüsszegeket akumulál. Miért mondom ezt el?

Tudniillik ezek a lobbik, amiket itt hallottunk, ez a pénzen fordul meg, és akinek több pénze van, az mind a PDA-ban, mind egyéb helyeken tud olyan nyomást gyakorolni a döntéshozókra, hogy hiába van egy – hogy mondjam? – a közvélemény számára és a lakosság számára kedvezőtlen technológia, ők ennek ellenére végre tudják hajtani a saját akaratukat. Abban az időben folyt tulajdonképpen a bányászati hulladékok elhelyezésének az EU-s szabályozásának megfogalmazása, illetve az ipari katasztrófák után létrehozandó szabályozás. Ez a társaság olyan befolyással bírt, hogy a bányászati ágazat igényeit a legjobban figyelembe véve jogi szabályozás jöjjön létre. Ennek egyik példája például, amit hallottunk is a kolontári vörösiszap-szennyezés után, hogy a vörösiszap nem veszélyes, nem káros anyag, az egy olyan hulladék, amelyik a lakosság számára nem jelent veszélyt. Ja, hogy közben a magas koncentrációjú lúg veszélyes, azt természetesen elhallgatták.

És hová akarunk kilyukadni? Bizonyos fokig módosítanám vagy kiigazítanám a WWF képviselőjét, aki azt mondta, hogy az Európa Parlament utasította a bizottságot, hogy vizsgálja felül a ciános technológiák betiltásának lehetőségét. Én elmondanám azt, hogy a , aki most az Janez Potočnik, aki most az Európai Bizottság környezetvédelmi biztosa, múlt év június 23-án egy sajtóközleményben válaszolt erre, és ő azt mondta, hogy feltett kérdésekre válaszol, nem pedig utasításra. Ennek a lényege az volt, hogy a cián teljes körű betiltása oda vezetne, hogy be kellene zárni a jelenleg biztonságosan működő bányákat. Ez csökkentené a foglalkoztatottságot, miközben semmilyen hasznot nem hozna a környezetvédelem és az egészségmegőrzés terén. Annak kell prioritást adni, hogy a tagállamok teljes körében alkalmazzák az irányelvet. Az irányelv pedig az, hogy 2006/21/EK alatt az EU kihozott egy olyan irányelvet, hogy a bányászati hulladékokat, illetve a veszélyes hulladékokat hogyan kell kezelni. Én mikor ezt elolvastam, megörültem, mert íme van egy olyan jogi szabályozás, ami ezt a kérdést a helyére teszi. Csak egyetlen egy probléma van, amit a verespataki lakossági meghallgatás vagy közmeghallgatás alkalmával szintén elmondtam, és itt ne vegyék rossz néven a román kollégák, de ismerve a romániai munkakultúrát, mi a biztosíték arra, hogy ugyanúgy, mint Nagybányán, nem fog bekövetkezni egy katasztrófa. És ahogy itt már többször elhangzott, az egy igazi katasztrófa lesz, mert egy 180 méter magas töltés, hogyha eldurran, annak óriási következményei vannak. Elnézést, ugye ezt most felvezettem.

Most jönne a kérdésem. Elsősorban Áder úrhoz szerettem volna a kérdést feltenni, mint az ördög ügyvédje, de itt most a Roth asszonynak teszem fel, hogy hogyan képzelik el,

hogy ezt az erős lobbist, amit az Eo Romains az európai közösségre gyakorol, fel tudják oldani, hogy az európai közösség országaiban megszüntessék a ciános technológiát. Ez lenne az egyik kérdésem. A másik: hozzáteszem, hogy a magyar parlament könnyen hozott ilyen döntést, hiszen Magyarországon aranybányászat nincs, tehát a nincstre könnyű törvényt hozni.

Többször elhangzott, hogy alvízi ország vagyunk, jelen pillanatban Európában három nagy aranybánya működik, Svédországban, Spanyolországban és Törökországban, ezen kívül sok kisebb egyéb bánya van működés alatt, és körülbelül 6-8 ország foglalkozik azzal, hogy nagyüzemi bányát nyisson és ciános technológiát alkalmazzon. Még egyet szeretnék elmondani, van még egy technológia, ezt elsősorban Brazíliában alkalmazzák, ez a higanyos technológia, amely rosszabb, mint a cián.

Még egy információt elmondanék, és itt kérném az önök segítségét, elsősorban, akik – nem azt mondom, hogy a pénzes fazék körül ülnek, de bizonyos forrás fölött rendelkeznek – annak idején a Tisza-Szamos Közhasznú Társasággal elindítottuk egy ciánmentes technológia kidolgozását. A Nagybányai Bányászati Kutató Intézet laboratóriumi körülmények között kidolgozta ezt a ciánmentes technológiát, lombikokban, kémcsövekben működött. Mi azt szeretnénk volna, hogy ez nagyüzemileg legyen kidolgozva, hogy hogyan lehet alkalmazni olyan bányáknál, mint akár Nagybánya vagy Verespatak. Hát mondanom sem kell, hogy például Verespatakon azt mondták, hogy egy teherautó ércet sem hajlandók adni, hogy a kísérletet végrehajtsuk.

Másik: elmentem az akkori környezetvédelmi helyettes államtitkárhoz, kértem segítséget, hogy a saját erő pótlását biztosítani tudjuk. Szerencsére ez az államtitkár ma már előzetes letartóztatásban van, de olyanokat mondott nekem, hogy kénytelen voltam felugrani és otthagyni, mert majdnem ráborítottam az asztalt. Ilyenek hangzottak el egy államtitkár szájából: mi előnyöm van nekem abból, ha én finanszírozom Romániának a kísérleteit? Mondom, nem neked van, a magyar állam pénzét adod oda, és ha ezt a technológiát ki tudjuk dolgozni, akkor sokkal kisebb lesz a környezeti fenyegetettség Magyarország számára, aki a lavór alján van, mint anélkül. Megjegyzem – sajnos nincs itt az Áder úr – annak idején mi készítettünk két tanulmányt, felmértük Máramaros megyében hány zagyttározó van, hány meddőhányó. Ugyanolyan zagyttározó, amit ciánt alkalmaz, 900 van Máramaros megyében. Lent a Torda környékén, Aranyos környékén, nem mértük fel.

De tudják, mennyi meddőhányó van csak Máramaros megyében? 253. Ez azt jelenti, hogy a csapadék állandóan mossa ki a nehézfémeket és ez belejut azokba a patakokba, folyókba és vízfolyásokba, hogy végül a Tiszán Magyarországot érje. Tehát feltenném ismét a kérdést: ha van önöknek lehetőségük arra, hogy egy ilyen jellegű kutatást, ami egy ciánmentes technológia, pénzügyi forrásait tudnák biztosítani, nagyon jó néven vennénk. A másik pedig, ismét nekiszégezem Roth asszonynak a kérdést: hogyan képzelik hatékonyan ezt a – hát hogy mondjam? – falanxot megtámadni, hogy az európai közösség végleg betiltsa az országaiban a ciános aranykiválási technológiát? Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm a tartalmas hozzászólást. Hogy egy kicsit oldjam a hangulatot, azért egyeseknek egész Magyarország egy aranybánya, de zárójel bezárva.

Úgy gondolom, hogy menjünk végig a kérdéseken, és utána próbáljunk csomagonként válaszolni rájuk. Arra kérem a panelbeszélgetés tagjait, hogy próbáljanak jegyzetelni, ha lehetséges. És még egy rövid kérésem lenne, nem megbántva senkit, igyekezzünk koncentrálni, mert az idő vissza nem fordítható.

ZOLTAY ÁKOS (Magyar Bányászati Szövetség): Tisztelt Elnök Úr! Képviselő Úr! Tisztelt Jelenlévők! Én egy kakukktójas vagyok itt, ebben a gyülekezetben, a Magyar Bányászati Szövetség főtitkára vagyok, Zoltay Ákos.

Szeretném az önök szíves figyelmét felhívni arra, hogy cianidos technológiával működő bányászat nincsen. Az érc feldolgozása a cianidos technológia. Ebből adódóan a magyar bányatörvény, amely azt előírta 2009 decemberében, hogy cianidos technológiával folytatott bányászatot Magyarországon nem lehet folytatni, senki nem fog cianidos technológiával folytatott bányászatot csinálni Magyarországon, sem a világon egyébként sem.

Tehát tisztelettel javaslom, ha már valamibe belekapnak, akkor azt értelmesen fogalmazzák meg, és arra koncentráljanak, amit szeretnének elérni. Tehát ha azt szeretnék elérni, vagy azt szeretnék elérni, hogy ne legyen cianidos ércfeldolgozás, akkor erről beszéljünk. Próbáljunk megtalálni olyan megoldásokat adott esetben, amelyek más technológiával dolgozzák fel az ércet, de ne beszéljünk cianidos bányászatról. Az összes előadásban a cianidos bányászatról beszéltek.

Nagyon szégyellem, hogy itt ezt el kell mondanom önöknek, de valamikor egyszer meg kell tudniuk, hogy nincs cianidos bányászat.

A másik, hogy a magyar kormány tisztességgel reagált vörösiszap-ügyben is, és szintén a bányatörvény módosítása során a veszélyes bányászati hulladékok kategóriájába sorolta a vörösiszapot, amihez a bányászatnak semmi köze. Nem a bányászat csinálja, nem a bányászat hulladéka, hanem a feldolgozás következménye.

Tehát amikor tetszenek törvényeket hozni, azokat módosítani, akkor tisztelettel javaslom, hogy ezeket az alapvető dolgokat szíveskedjenek figyelembe venni. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm. Arra kérek mindenkit, hogy ilyen flottul és röviden szóljanak hozzá.

VERŐ KRISZTINA: Köszönöm a szót. Verő Krisztina környezet- és városvédő vagyok. Ez a cianidos technológia elkésztő, hogy ezt még mindig nem tudták Európában betiltani. Nagyon súlyos következményei lesznek ennek.

De amiért szerettem volna még szót kérni, az a Duna-stratégia, amelyik tönkre fogja tenni a Dunát még jobban, mert a Duna nyáron szennyezett, koszos, olajfoltos, rengeteg olyan állatfaj, halfaj, békafaj van, és nem akarom felsorolni, amelyik már nincsen a Dunában, vagy alig van. A Duna-stratégiának az a lényege, hogy ki akarják kotorni végig a Dunát, hogy még jobban hajózható legyen, és lejjöjjenek fentről a Fekete-tengerig, végig a Dunán. Nem tudom, hogy Magyarországnak egyáltalán miért kell ezt az agyrémet megengedni, és miért nem lehet ezt leállítani addig, amíg súlyosabb következményei ennek a témának nem lesznek?

A Duna állapota már egyre rosszabb lesz, ez az ivóvizünk is, és megmondták a Tudományos Akadémián is egy konferencián, hogy ha így halad a globalizáció, akkor édesvízhiányok lesznek. Nekünk egyelőre még van föld alatti vízkészletünk, de ki tudja, hogy meddig. Köszönöm.

ELNÖK: Én is köszönöm. Annyit hadd jegyezzek meg, hogy a magyar kormány a Duna-stratégiával kapcsolatban úgy fog eljárni, hogy prioritása a környezetvédelmi szempontoknak lesz. Tehát a hajózhatóság csak másodlagos szempont kell hogy legyen. Ezt mint a bizottság tagja is meg tudom erősíteni. Köszönöm.

Akkor kezdjük el a válaszok sorát. Stephanie Roth!

STEPHANIE ROTH (Alburnus Maior): Tetszett a kérdés. Azt tette fel a kérdező, ha jól értettem, az volt a kérdés, hogy a lobbitevékenységet hogyan lehet elérni az Európai Unióban, hogy elérjük a cianidos technológia betiltását.

Világszerte alkalmazzuk ezt a módszert, kitartóan, kitartóan, kitartóan. Ha csak próbálkozunk, el is vesszünk. Az egyetlen előremutató megoldás az, ha folyamatosan nyomást

gyakorlunk. Itt, ebben a teremben is ülnek választott képviselők, és nagyon hasznos lehet, ha velük beszélnek, mert vannak közülük, akik még itt vannak a teremben, az önök adójából kapják ők is a fizetésüket, velük kellene megpróbálni beszélni és rábírní őket arra, hogy megváltoztassák a véleményüket és megpróbálják a módosítást átnyomni.

Ez abszolút létfontosságú mindannyiunk számára, hogy egy precedenst teremtsünk, hogy az európai szintű cianidos technológia betiltását a legegyszerűbben úgy tudjuk elérni, hogy ha írunk a választott képviselőinknek és támogatjuk azokat a civil szervezeteket, amelyek e cél érdekében dolgoznak. Ezek a civil szervezetek sem képesek semmit elérni, ha nem kapják meg az önök támogatását, csak ha folyamatosan foglalkozunk ezzel a témával és nem feledkezünk meg a nagybányai eseményről és nem feledkezünk el a cianidos technológiáról, akkor előbb-utóbb be fog következni ez a pozitív változás. Csak folyamatosan ezt a nyomást gyakorolni kell.

ELNÖK: Köszönöm szépen

FIDRICH RÓBERT (Magyar Természetvédők Szövetsége): Csak egy pár gondolat. Kilenc évvel ezelőtt ismerkedtem meg Stephanie-val, éppen Budapesten volt egy nemzetközi találkozó, a Világbank kitermelő iparágakkal foglalkozó felülvizsgálatának regionális találkozója. Ezt azért említem meg, mert akkoriban a Gabriel Resources a Világbanktól szeretett volna pénzügyi támogatást szerezni. Volt egy nemzetközi összefogás, a Föld barátai, a verespataki Alburnus Maior, a Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat és nagyon sok, az aranybányászat ellen fellépő szervezet aktív részvételével, és sikerült elérni azt, hogy a Világbank, amely egyébként az elmúlt évtizedekben nagyon sok környezetkárosító beruházást támogatott, sikerült elérni, hogy a Világbank kihátráljon e beruházás mögül.

Ha nem lép ki ott a Világbank, akkor Verespatakon már rég aranyat bányásztak volna. Ez az egyik.

A másik, hogy 2009 szeptemberében, amikor elkezdünk először beszélgetni a cianidos technológia magyarországi betiltásáról, akkor nagyon bizonytalanok voltunk. Tehát úgy gondoltuk, hogy megpróbáljuk ezt keresztülvinni, de egyáltalán nem reméltük azt, hogy ez ennyire könnyű lesz. Persze, belejátszott az, hogy éppen országgyűlési választások előtt voltunk, és végül is a cianidos technológia betiltása egy elég pozitív dolog, amelyet minden politikai erő felvállalt. Vagy ahogy egy évvel ezelőtt, a ciánszennyezés tizedik évfordulóján Orosz Sándor, a környezetvédelmi bizottság akkori elnöke mondta, egyfajta pozitív érdektelenség volt, és ez is hozzásegített, hogy ez átmenjen. De mégis sokkal könnyebb volt, mint ahogy gondoltuk volna.

Tehát ha pesszimista módon állunk hozzá, akkor nem fog sikerülni. De továbbmegyek. Amikor tavaly az év elején Áder János elkezdte elindítani azt a kampányát, hogy az Európai Parlament fogadja el ezt a bizonyos határozatát a cianidos technológia betiltásáról, akkor megmondom őszintén, én elég szkeptikus voltam, pont azért, mert tudom, hogy az Európai Unióban milyen mértékben be van ágyazva a bányászati lobbí. Ennek ellenére 2010. május 15-én – ha jól emlékszem – körülbelül az európai parlamenti képviselők 88-90 százaléka megszavazta ezt a határozatot. Én attól féltem a korábbi tapasztalatok alapján, hogy még odáig sem jut el, hogy megfelelő írásos támogatást kapjon ez a határozat, nemhogy a Parlamentben ez túlnyomó többséggel átmenjen.

Tehát ha valaki nagyon akar valamit, és itt teljesen egyetértek Stephanie-val, ha van egy megfelelő elhatározás és kitartás, akkor igenis, sikereket lehet elérni. Ezért most a mi feladatunk az, hogy az Európai Unió környezetvédelmi biztosát meggyőzzük arról, hogy az, amiket ő mondott, egyáltalán nem így van. Általában, mikor egy technológia betiltásáról szó van, akkor nem úgy szoktunk csinálni, hogy a már 50 éve működő üzemeket azonnali

hatállyal betiltuk. Alapvetően az ilyen tilalmak az új létesítendő üzemekre vonatkoznak. Tehát itt nem arról van szó, hogy sok ezer ember veszíti el a munkahelyét.

A másik, amiről szeretnék beszélni, hogy pont az elektronikai hulladékok feldolgozása hány tízezer új munkahelyet létesítene. Miközben Verespatakon az építkezés során esetleg négy-ötszáz, jó esetben ezer, de a működtetés során pedig legfeljebb két- vagy háromszáz munkahelyről lenne szó. Hogyha sok munkahelyet akarunk, akkor alakítsuk át a társadalmi-gazdasági szabályozórendszereket és ne az erőforrás- és energiaintenzív tevékenységeket, a természeti erőforrások kizsákmányolását engedjük ingyen, és ne a munkaerőt adóztassuk agyon, hanem fordítva. Vezessünk be egy erőforráskvótát, mint ahogy a klímatorvény-kezdeményezésben javasolja az MTVSZ, adjunk támogatásokat az emberi munkaigényes tevékenységekre, és sokkal könnyebben fel tudnánk építeni egy zöldgazdaságot. Egy teljesen másfajta gondolkodásra van szükség, és akkor rengeteg munkahelyet tudnánk teremteni.

Elhangzott, hogy Magyarországon könnyű volt betiltani a cianos technológiát, merthogy Magyarországon nincs aranybányászat. Épp az előadásomban mutattam be azt a példát, hogy egy kanadai cég, amelynek a tulajdonosa Thomas Caplan, három telepen is tervezi a kitermelést, és 2008 nyarán egy sajtótájékoztatón jelentette be, hogy ők aranyat akarnak bányászni Magyarországon. Tehát igenis megvolt a veszélye annak, hogy Magyarországon cianidos technológiával a jövőben aranyat fognak bányászni. Talán néhányan még emlékeznek, hogy pár évvel ezelőtt Velence környékén ütötte fel magát egy vállalkozó, ahol szintén, a Velencei tó közvetlen környezetében, a Velencei-hegységben akart aranyat bányászni. Szóval egyáltalán nem ennyire egyszerű a helyzet, a lényeg az, hogy akarni kell, és sok lúd disznót győz. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen.

FIDANKA BACHEVA MCGRATH (Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat): A mi oldalunkon a logika áll, illetve a jó ügy. Tehát, amit szeretnénk, az egy átlátható, tiszta megbeszélés az EU szintjén, ahol a bányászati cégek érvelése is elhangzik, illetve a mi érvelésünk és érvrendszerünk is elhangzik, és egy áttekinthető folyamat során minden az integritáson, a személyes becsületességen és az intézményi tisztességen is múlik. Tehát, ami a Janez Potočnikkal kapcsolatos döntésben született, ott igazából sem demokratikus döntés, sem tisztességes döntés nem született. A bányászati társaságokban dicsekedett azzal, hogy ez az ő sikerül, és ez a lehető legjobb terepet adta nekünk az érvelésre, mert igazából a pénzt és a hatalmat képviseli velünk szemben, a jó ügygel szemben, tehát nem egy átlátható folyamat volt. Tehát valóban az a fontos, hogy kitartsunk az ügyünk mellett, és elhiszem, hogy a pénz a társaságok mellett szól, viszont mellettünk a jó ügy szól.

Aki felvetette a dolgot, igaza van, hogy a döntésben műszakilag, technikailag nincs pontosan megfogalmazva az elnevezés, a technológia elnevezése, és igazából nem is használt sajnos az ügyünknek, hogy nem pontosan neveztük meg a technológiát. De azt hiszem, nem a terminológián kellene lovagolnunk, hanem azon, hogy az aranyat cianid lúgozással nyerjék ki.

SZEGFALVI ZSOLT igazgató (Greenpeace Magyarország): Csak válaszként a cianidos bányászat betiltására: eredetileg az a törvényjavaslat, ami megvitatásra került a képviselők által, az a cianidos technológiára vonatkozott, de azt, gondolom, ön is tudja, hogy a parlamenti törvényhozási lépcsők közben elég sok szövegmódosítás történhet, és igazából amit mi gondoltunk a végén, hogy ez miért nagy eredmény, merthogy maga a cianidos technológia elég komolyan köthető a bányászati tevékenységhez. Általában ott a helyszínen szokták végezni, és egy ilyen törvényi szabályozás mellett úgy gondolom, hogy nincs olyan cég, aki bele merne vágni egy ilyen technológia engedélyezési eljárásába.

ZOLTAY ÁKOS (Magyar Bányászati Szövetség): Egy rövid reakció: nekem az a bajom, hogy a bányászat image-ét rontják ezzel is. Amikor azt mondja, hogy a cianidos bányászat, akkor azt mondja, hogy már megint a hülye bányászok itt mit csinálnak, cianiddal dolgoznak!” Meg a vörösiszapnál is! Szóval ketté kéne választani a dolgokat. Mi elismerjük vagy elfogadjuk azt, hogyha a környezetet terhelő tevékenységet folytatunk adott esetben, de ne mindenkinek a sara a bányászatra csapódjon. És ennek egyik megoldása az lenne, hogyha korrekt lenne a törvény szövege és nem ilyen. Köszönöm szépen.

FIDANKA BACHEVA MCGRATH (Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat): Szeretnék válaszolni arra, amit az úriember felvetett. Ha rossz hatással van a bányászokra, ezt ön érzi, ön mondja, mi csak azt mondjuk, hogy nem akarjuk a cianidos bányászati technológia alkalmazását, tehát ne hasonlítsuk az almát a tojáshoz. Tehát igazából nem nevezünk ki bűnbakokat a bányászok között, hanem inkább, ami ellen vagyunk, az a nagyon erős vegyszereket alkalmazó bányászat. Tehát nem a tradicionális bányászati technikák ellen lépünk fel, hanem a legtöbb probléma az, ha a legtöbb országban a modern bányászati technológiák már vegyi folyamatokat foglalnak magukban. Tehát ezért van az, hogy a legtöbb országban a tradicionális bányászati törvények nem is szólnak a modern technológiákról, itt az EU-t is beleértve. Itt az a baj, hogy ez a kémiai folyamat vette át a bányászat szerepét, vagy amikor bányászatra utalunk, akkor a vegyi úton történő bányászatra gondolunk.

ELNÖK: Úgy gondolom, ez egy elméleti vita, valahogy ki kell venni azt az ércet a földből, és abból ki kell venni a fémeket, tehát a kettő nem választható el egymástól, és amiről beszélünk, tulajdonképpen az, hogy az egész technológiai folyamat vége egy nagyon rizikós, környezetveszélyeztető állapot, és ennek érdekében vagyunk itt, hogy ezt minél hamarabb és radikálisabb szinten, egész Európában kerüljük el. Én azt hiszem, hogy ezen a ponton ezt a kérdést kár tovább ragoznunk, hogy a bányászat része vagy nem része az ércfeldolgozás.

Ha nincs más hozzászóló, akkor felkérem a Fenntartható fejlődés bizottság elnökét, Jávor Benedek urat, jelezte, hogy ő is hozzá akar szólni. Parancsoljon!

JÁVOR BENEDEK, a Fenntartható fejlődés bizottságának elnöke: Köszönöm szépen. Csak röviden néhány felmerült kérdésre muszáj reagálni. Az egyik részben megválaszolásra került, de azt gondolom, talán érdemes pontosítani a dolgot, hogy maga a hazai cianidtilalom tulajdonképpen pontosan mire is terjed ki. Én azzal egyetértek, hogy persze, ha nagyon akarjuk, akkor technológiailag szét lehet darabolni a dolgot konkrétan a bányászatra, az ércfeldolgozásra és a bányászati hulladék kezelésére, de a szabályozás azért így az egészet egységében kezeli.

Maga a hazai szabályozás pedig az egész folyamatot szem előtt tartja. Tehát nem arról van szó, ha pontosan elolvassuk az elfogadott törvényt, hogy Magyarországon betiltjuk a cianidos bányászatot, hanem azért jogászokkal, szakértőkkel alaposan körül lett járva ez a téma, és a szabályozás a cianid tartalmú vegyületek alkalmazását tiltja a bányászati eljárásokban, az ércek feldolgozása során. Még arra is kiterjedt a figyelmünk, hogy a meddőhányók kezelése során, hiszen elképzelhető, hogy nem konkrét bányászat zajlik, hanem már lezárt bányák meddőhányóiból próbálnak kinyerni fémeket az eljárások során. Tehát erre a teljes spektrumra terjedt ki az a tilalom, ami a cianid tartalmú vegyületek alkalmazását tiltotta be Magyarországon.

Tehát azt gondolom, hogy maga a szabályozás viszonylag pontosan és körülírtan mondja meg, hogy mit lehet és mit nem.

A magyar bányák, hogy mennyire volt itthon ellenérdekelt lobbizás, erre Fidrich Róbert részben válaszolt. Csak annyiban pontosítanám, hogy kitermelési engedély Magyarországon egyetlen cégnek sem volt, kutatási engedély viszont valóban az akkor még létező Bányászati

Hivatal közlése szerint 6 helyszínen volt kiadva Magyarországon, és tudva, hogy a legolcsóbb ércfeldolgozási technológia a cianidos technológia, ezért várható volt, hogy ha ezek a kutatások sikeresnek bizonyulnak, akkor ez Magyarországon is használatba lesz véve. Tehát ez azért nem csupán egy ilyen elvi lehetőség volt.

A másik pedig: természetesen mi is tudtuk, hogy a cianidos technológiát elsősorban nem Magyarországon kell betiltani. Ennek a tilalomnak a célja részben pontosan az volt, amit Stephanie Roth már említett, hogy egy láncreakciót indítson be a régióban.

Azt gondoltuk, és itt talán klasszikusokhoz fordulhatunk, hogy a leggyengébb láncszem Magyarország, nem a kommunizmus megvalósítása céljából, hanem tényleg a cianidtilalommal szemben talán itt a legkisebb a lobbierdekek szembenállása, itt tudjuk a legkönnyebben, a leghamarabb elérni azt a cianidtilalmat, ami ugyanakkor a környező országokban és az Európai Unióban egyfajta folyamatot el tud indítani, példaként szolgálhat más országoknak, hogy továbbvigyék ezt a folyamatot. Ez ugyanúgy benne volt ebben a hazai tilalomnak a megfogalmazásában és a mellette való kampányolásban, hogy ezzel segítsük a romániai, bulgáriai barátainkat, illetve az Európai Unió szintjén dolgozókat, hogy hasonló tilalmakat vezessenek be.

Hogy hogyan lehet legyűrni a lobbikat? Itt Stephanie mondta, hogy a kitartó küzdelem előbb-utóbb célra vezet, én csak egyetlen példát hadd mondjak. 2000-ben kezdeményeztem, akkor még egy civil szervezetben dolgoztam, és kezdeményeztük a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa intézmény felállítását. Akkor nagyon komoly lobbierdekek léptek fel ezzel szemben, hogy erre semmi szükség nincsen, ez felesleges, gazdasági lobbicsoportok, politikai lobbicsoportok küzdöttek ellene. Hét év lobbizás kellett hozzá, hogy át tudjunk lépni ezen az ellenálláson, és Magyarországon megszülessen az erre vonatkozó törvény, elfogadja és megválassza az Országgyűlés az ombudsmant. Közben az európai szintre is sikerült kivinni ezt a programot, és jelen pillanatban is a World Future Council nevű szervezet dolgozik azon, hogy a jövő nemzedékeknek az Európai Unió szintjén is legyen képviselője.

Tehát azt gondolom, az, hogy valami elsőre nem tűnik egy eleve győztes meccsnek, az éppen arra kell hogy indítson minket, hogy annál nagyobb lendülettel vessük bele magunkat ezekbe a küzdelmekbe. Innen szép nyerni, ahogy mondani szokták.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Úgy gondolom, hogy ennek a panelbeszélgetésnek a lezárása következik. Azt hiszem, hogy elég tartalmas beszélgetéseink voltak a tekintetben, hogy honnan indult el ez a folyamat, ami oda vezetett, hogy Magyarországon ennek a fajta technológiának az alkalmazását megtiltották, oda eljutva, hogy az Európai Parlament hozott ilyen határozatot. Én azt hiszem, hogy már közel vagyunk ehhez a lépéshez, már csak egy kis lépést kell megtenni ahhoz, hogy ez a tiltás Európa-szerte kötelező legyen egy irányelvi szinten vagy más szabályozási szinten.

Nagyon fontos volt számomra és hadd mondjam azt, hogy elismerőleg érintett az, hogy ilyen kitartással dolgoznak ezen a kérdésen, és hogy milyen következetesen képviselik azt az álláspontot, amely mindannyiunkat megóv a jövőben hasonló katasztrófától, mint ami történt legutóbb, 2000-ben, ami Magyarországot érintette.

Hozzá kell tennem, hogy felvetődött az, hogy Magyarország az európai elnökség ideje alatt kell hogy elérje azt, hogy ez a tiltás bekövetkezzen európai szinten. Azt hiszem, hogy itt is kis lépésekről van szó. Ez nem parlamenti hatáskör és nem is az elnökség hatásköre. Meg kell győznünk az illetékes biztost, hogy e tekintetben a Bizottság hozzon döntést. Azt hiszem, hogy az a következetes álláspont, ami – ha végignéztük – Magyarország részéről megnyilvánult, hogy a felszíni és a felszín alatti vizek minőségének védelme nagyon fontos szempont, nagyon fontos feladat. Ebben olyan elkötelezettség van, hogy legutóbb Schmitt Pál köztársasági elnök úr is a New York-i ENSZ-közgyűlésen is kiemelte ezt a célt, Martonyi János külügyminiszter úr is a sajtóban több alkalommal fontosnak tartotta ezt, és az is, hogy a

Duna-stratégia megvalósítása szempontjából prioritást élvez a környezetvédelmi helyzet stabilizálása, illetőleg a megszünt növények, állatok esetleges visszatelepítésének, újraélesztésének a folyamata.

Azt hiszem, hogy ezt a kis lépést igyekszik a magyar kormány megtenni, ami tőle telhető az elnökség ideje alatt, és ne felejtjük el, hogy a magyar elnökséggel még szerencsére nem lesz vége az Európai Uniónak (*Derűtség.*), bocsánat, én néha ilyen cinikus szoktam lenni, de elnézésüket kérem. Mögöttünk egy igen hatékony és erős lobbierővel bíró Lengyelország jön, amely két ország már most egész évre kiterjedően, az elnökségére kiterjedően együttműködésben van.

Tehát én nagyon bízom benne, hogy ez a kis lépés, ami az Európai Uniónak kis lépés, de nagy lépés lesz az emberiségnek, hogy még egy kerekítést megtegyek, ez be fog következni.

Nagyon köszönöm az aktív és odafigyelő részvételt, nagyon köszönöm az előadóknak azt, hogy ennyien megvilágosították és tisztázták a munkájukat, a céljukat és a feladatukat. Külön köszönöm bolgár barátunknak azt, hogy ennyire őszintén és ennyire tényfeltáróan mutatta be azt a helyzetet, ami Bulgáriában van, és remélem, hogy ez is ott az ő munkájának eredményeként is változni fog. A szervezőknek is köszönöm, hogy ezt a panelbeszélgetési lehetőséget megadták nekünk. Azt hiszem, hogy itt a panelbeszélgetés vége. Köszönöm a részvételüket. (*Taps.*)

Még annyit, hogy a napirendben az következik, hogy az összefoglaló zárszót Jávor Benedek, az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottságának fogja elmondani. Parancsolj!

Jávor Benedek, a Fenntartható fejlődés bizottsága elnökének zárszava

JÁVOR BENEDEK, a Fenntartható fejlődés bizottságának elnöke: Köszönöm a szót. Nem fogom sokáig rabolni az idejüket, csak egy picit tényleg lezárni ezt az egész mai napot. A Fenntartható fejlődés bizottsága, amikor májusban megkezdte a munkáját, akkor három kiemelt célt tűzött ki maga elé, három olyan területet, amit úgy gondoltam, hogy aktívan, nemcsak a parlamenti munkára való reakcióként, hanem saját kezdeményezésünk révén is ezeken a területeken aktívnak kell lennünk. Ezek között az energia- és klímapolitika, a biodiverzitás megőrzése és a vízgazdálkodás szerepel.

Ebből a célkitűzésből kiindulva, május óta több olyan eseményt tartottunk már, ahol egy másik nagyon fontos érték és elv alapján, hogy minél inkább együttműködve a társadalommal, a civil szervezetekkel valósítsuk meg a szakmai programjainkat, különböző civil szervezetekkel együtt tartottunk. Így a Magyar Természetvédők Szövetségével is volt már közös rendezvényünk, és ma, holnap ugyancsak egy ilyen közös konferencia, tulajdonképpen majdhogynem sorozatnak mondható, vagy egy ilyen dupla konferenciát tartunk, ahol az első napon a víz, a második, a holnapi napon pedig az energia kérdései állnak a figyelmünk középpontjában.

Gondolom, azt a mai nap után nem kell nagyon részletezni, hogy a víznek micsoda szerepe van, a XXI. században az emberiség számára az egyik legfontosabb természeti erőforrás lesz, és Magyarországnak sajnálatosan széles körű tapasztalatai vannak arról, hogy a vízbázisokat milyen kockázatok és veszélyek fenyegetik. Arról is van tapasztalatunk, hogy ugyan ebben a veszélyeztetésben mi magunk is nagyon hatékonyak tudunk lenni, de ráadásul ebben szoros együttműködésben a szomszédos országokkal, tudjuk tönkretenni ezt a vízbázist.

Tehát amikor megoldásokat keresünk, akkor nem elég nemzeti keretekben gondolkodni, hanem regionális szinten és az Európai Unió szintjén kell közös megoldásokat találni.

Azt gondolom, hogy egy ilyen konferencia, mint a mai, nyilván nem alkalmas arra, hogy végleges megoldások szülessenek, vagy olyan döntések szülessenek, amelyek egyik

napról a másikra javítják a helyzetet. De arra mindenképpen alkalmas - és tulajdonképpen ez a célunk ezzel a konferenciával és a holnapival is, és a későbbi eseményekkel is -, hogy cseréljük ki a tapasztalatainkat, induljanak el olyan kezdeményezések, amelyek lehetővé teszik, hogy javuljon a helyzet, és ne csak stratégiákat alkossunk, ne csak elképzeléseink legyenek, hanem cselekedjünk is együtt.

Ahogy a hazai cianidtilalom kapcsán tényleg azt gondolom, hogy egy példaértékű együttműködés valósult meg, akkor egy parlamenten kívüli párt és a civil szervezetek között, amelyek megtalálták a hangot a parlamenti szereplőkkel, ez adhat erőt arra, hogy a jövőben is ezekben a kérdésekben sikeresek tudjunk lenni.

A mai nap végén én is szeretném megköszönni a Magyar Természetvédők Szövetségének, a Fenntarthatóság felé Egyesületnek és a Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózatnak, hogy együttműködtek az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottságával, és közösen létre tudtuk hozni ezt a konferenciát. Köszönöm az egész napi előadóknak, a képviselőtársaimnak, akik vállalták, hogy nyitóelőadással, köszöntővel, moderálással hozzájárulnak az esemény sikeréhez, valamennyi előadónak és az összes kedves vendégnek, aki megtisztelt minket a jelenlétével és a figyelmével.

És hogy valami tényszerűt is tudjak a végén mondani, itt Verespatak ügyében én azt az ígéretet tudom itt tenni, hogy a Fenntartható fejlődés bizottságának elnökeként levélben fogok fordulni Kelemen Hunor román miniszter úrhoz, hogy a verespataki világörökség ügyét karolja fel.

A Fenntartható fejlődés bizottságának elnökeként a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottságnak is tagja vagyok, és ezt a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottságban is kezdeményezni fogom, hogy ez a bizottság is keresse meg a román partnerét ebben az ügyben.

Ezek nem feltétlenül perdöntő dolgok, de azt gondolom, hogy ilyen kis lépésekből áll össze minden nagy épület a végén. Még egyszer köszönöm, hogy itt voltak, és további szép napot kívánok! *(Taps.)*

(A konferencia végének időpontja: 16 óra 24 perc)